

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇÜN KENTLEŞME ÜZERİNE ETKİSİ: ÇERKEZKÖY ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Yavuz KILIÇ

Enstitü Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL POLİTİKA

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muharrem ES

MAYIS 2019

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇÜN KENTLEŞME ÜZERİNE ETKİSİ: ÇERKEZKÖY ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Yavuz KILIÇ

Enstitü Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL POLİTİKA

Bu tez .../.../..... Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı (Danışman)	Doç. Dr. Muharrem ES	☐ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Elif Yüksel OKTAY	☐ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Abdulkadir ŞENKAL	☐ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı: Türkiye’ de İç Göçün Kentleşme Üzerine Etkisi: Çerkezköy Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 110 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 02.05.2019 tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen ithenticate intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı % 19’dur.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı SOYADI : Yavuz KILIÇ
Öğrenci Numarası : 117205012
Ana Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Programı : Sosyal Politika
Türü : () Proje (X) Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Taramayı Yapan Arş. Gör.

Danışman

Hasan ÇÖLGEÇEN

Doç. Dr. Muharrem ES

02/05/2019

02/05/2019

ÖNSÖZ

Ülkemizde göç hareketliliği 1950’li yıllardan itibaren ekonomik toplumsal değişimler ile hız kazanmıştır. Bu dönemde tarımda makineleşme, toprakların miras yoluyla bölünmesi, nüfus artışı ve ekonomik yetersizliklerin artması, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarının giderilme isteği kırdan kente göçün hız kazanmasında etkili önemli etkenlerdir.

Ülkemizde kırdan kente gerçekleşen bu göç hareketliliği neticesine bağlı olarak kentleşme süreci birtakım sorunların ortaya çıkmaktadır. Özellikle mevcut kentlere gelen nüfus karşısında yeterli tedbirlerin alınamaması ve mevcut durumunda gelen nüfusun ihtiyaçlarını karşılayamaması neticesinde, gecekondulaşma, ulaşım ve alt yapı sorunu, çevre kirliliği gibi problemlerin karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmamızda göç ve kentleşme kavramlarını tarihsel bir bakış açısı ile alarak günümüzde ki yansımaları inceledik. Özellikle ülkemizde gerçekleşen göç hareketliliğinin sebepleri ve sonuçlarının kentleşme üzerindeki etkileri üzerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma süresince benden desteklerini esirgemeyen, her zaman katkı da bulunan tez danışmanım Sayın Doç.Dr. Muharrem ES hocama, yüksek lisans öğrenimim boyunca, çalışmalarımnda yanımda olan ve araştırma süreçlerinde karşılaştığım sorunları çözmemde bana yardımcı olan, hiçbir zaman desteğini esirgemeyen sevgili eşim Aynur KILIÇ’a ve annem Gülsüm KILIÇ’ a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca bu çalışmayı eğitim hayatım boyunca her zaman bana destek olan ve elinden gelen bütün fedakârlığı yapmış olan, sevgili babam merhum Sait KILIÇ’ a armağan ediyorum.

Yavuz KILIÇ
23.05.2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
TABLolar LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	viii
YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti.....	xi
Yalova University Insitute of Social Sciences Master/PhD Thesis Summary	xii
GİRİŞ	1
Bölüm 1: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve	4
1.1. Kentleşme ve ilgili kavramlar	4
1.1.1. Kent	4
1.1.2. Kentleşme	4
1.1.3. Kentlileşme.....	5
1.2. Kentleşmenin tarihsel gelişimi	5
1.2.1. Sanayileşme öncesi kentleşme.....	5
1.2.1.1. Antik çağda kent	5
1.2.1.2. Orta çağ kenti	6
1.2.2. Sanayi devrimi sonrası kentleşme	7
1.2.2.1. Gelişmiş ülkelerde kentleşme	8
1.2.2.2. Gelişmekte olan ülkelerde kentleşme.....	8
1.3. Kentleşmeyi doğuran nedenler.....	9
1.3.1. Ekonomik nedenler.....	9
1.3.2. Teknolojik nedenler.....	9
1.3.3. Siyasal nedenler	10
1.3.4. Sosyo-psikolojik nedenler	10
1.4. Göç Ve İlgili Kavramlar.....	10
1.4.1. Göç	10
1.4.2. Göçün Tarihsel Gelişimi.....	11
1.4.3. Göç Nedenleri.....	11
1.4.3.1. Ekonomik nedenler	11
1.4.3.2. Teknolojik nedenler	12
1.4.3.3. Siyasal nedenler	12
1.4.4. Sosyo-psikolojik nedenler.....	12
1.5. Göç Çeşitleri.....	12
1.5.1. İç ve dış göçler.....	12
1.5.2. Ekonomik ve siyasi göçler.....	13
1.5.3. Sürekli-geçici göçler.....	13
1.5.4. Gönüllü-zorunlu göçler	13
1.5.5. Yatay ve dikey göçler	13

Bölüm 2: Türkiye’ de Göç Ve Kentleşme	14
2.1. Türkiye’ de Göçün Tarihsel Gelişimi.....	14
2.1.1. Osmanlı döneminde göç hareketleri	14
2.1.2. Cumhuriyet döneminde göç hareketleri	15
2.2. Türkiye’de Göç Nedenleri.....	16
2.2.1. Güvenlik sorunu	16
2.2.2. İstihdam olanaklarının yaratılamaması.....	17
2.2.3. Sosyo- kültürel nedenler	17
2.2.4. Ekonomik nedenler	17
2.2.5. Teknolojik nedenler	18
2.2.6. Tarımsal yapıdaki değişimler.....	18
2.2.7. Sağlık nedenleri	18
2.3. Türkiyede Kentleşmenin Tarihsel Gelişimi	19
2.3.1. Osmanlı döneminde kentleşme.....	19
2.3.2. Cumhuriyet döneminde kentleşme	19
2.4. Türkiye’de Kentleşme Nedenleri	20
2.4.1. İç etmenler	20
2.4.1.1. Tarımsal yapıdaki değişimler	20
2.4.1.2. Demografik nedenler	20
2.4.1.3. İletici nedenler	21
2.4.1.5. Çekici nedenler	21
2.4.1.6. Siyasal- hukuksal nedenler	21
2.4.1.7. Sosyo-psikolojik nedenler.....	21
2.5. Türkiye’ de Kalkınma Planlarında Kentleşme Politikası.....	22
2.5.1. Birinci beş yıllık kalkınma planı (1963-1967)	22
2.5.2. İkinci beş yıllık kalkınma planı (1968-1972)	22
2.5.3. Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1977)	23
2.5.4. Dördüncü beş yıllık kalkınma planı (1979-1983).....	23
2.5.5. Beşinci beş yıllık kalkınma planı (1985-1989).....	24
2.5.6. Altıncı beş yıllık kalkınma planı (1990-1994)	26
2.5.7. Yedinci beş yıllık kalkınma planı (1996-2000).....	27
2.5.8. Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001-2005).....	28
2.5.9. Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı (2007-2013)	28
2.5.10. Onuncu beş yıllık kalkınma planı (2014-2018).....	29
2.6. Türkiye’de Göçün Kentleşme Üzerine Etkileri.....	29
2.6.1. Çarpık ve hızlı kentleşme	29
2.6.2. Gecekondulaşma.....	29
2.6.3. İşsizlik.....	32
2.6.4. Hizmet yetersizlikleri	34
2.6.5. Konut ve toprak sorunu	34
2.6.6. Çevre sorunları	34

2.6.6.1. Toprak kirliliği	35
2.6.6.2. Hava kirliliği	36
2.6.6.3. Su kirliliği.....	37
2.6.6.4. Gürültü kirliliği	37
2.6.7. Kimlikleşme ve ayrışma sorunu: ötekileştirme	38
2.6.7.1. Ayrımın sosyolojik boyutu.....	38
2.6.7.2. Kırsal bölgelerde gelenlerin kent yaşantısındaki davranışları.....	39
2.6.7.3. Yönetimin tutumu	40
Bölüm 3: Çerkezköy'e Gerçekleşen Göçün Nedenleri Ve Kentleşme Üzerindeki Etkilerini Berirlemeye Yönelik Bir Saha Araştırması.....	41
3.1. Çerkezköy Hakkında Genel Bilgi	41
3.2. Araştırmanın Amacı	43
3.3. Araştırmanın Konusu	43
3.4. Araştırmanın Önemi.....	43
3.5. Problem	44
3.6. Sayıtlar	44
3.7. Sınırlılıklar	44
3.8. Hipotezler.....	44
3.9. Araştırma Bulguları ve Yorumları.	45
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	87
KAYNAKÇA.....	91
EKLER	94
ÖZGEÇMİŞ	96

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. İv. Ve V. Plan Yıllarında Şehir, Kır Ve Toplam Nüfus Sayı Ve Oranları	24
Tablo 2. V. Beş Yıllık Plan Dönemi Konut Sektörü İhtiyaç Ve Yatırım Tahminleri 1983 Fiyatlarıyla.....	25
Tablo 3.Kent Nüfusunun Yıllık Ortalama Artış Hızı ve Ülke Nüfusu İçindeki Payı	27
Tablo 4. Türkiye’de Gecekondu ve Gecekondu Nüfus	31
Tablo 5. Gecekonduların Hane Büyüklüğüne Göre Dağılımı	31
Tablo 6. Hane Nüfusunun Onar Yıllık Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	32
Tablo 7.Gürültü türleri ve etkileri	38
Tablo 8.Yıllara Göre Çerkezköy Nüfusu	42
Tablo 9. Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımı	45
Tablo 10. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	46
Tablo 11. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	47
Tablo 12. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	48
Tablo 13. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı	49
Tablo 14. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı	50
Tablo 15. Katılımcıların Ailesinde Çalışan Kişi Sayısına Göre Durumlarına Göre Dağılımı	51
Tablo 16. .Katılımcıların Göç Etme Kararına Göre Dağılımı	52
Tablo 17. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	53
Tablo 18. Katılımcıların Göç Etme Tarihlerine Göre Dağılımı.....	54
Tablo 19. Katılımcıların Göç Etme Merkezine Göre Dağılımı	55
Tablo 20. Katılımcıların Çerkezköy’e Göç Etme Sebeplerine Göre Dağılımı	56
Tablo 21. Katılımcıların Çerkezköy’e Göç Etmeden Önce Yaptıkları İşe Göre Dağılımı	57
Tablo 22. Katılımcıların Kazançları İle Birikim Yapabilmelerine Göre Dağılımı	58
Tablo 23. Katılımcıların Mevcut İşinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	59
Tablo 24. Katılımcıların Taşınmaz Mallara Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	60
Tablo 25. Katılımcıların Oturduğu Evin Mülkiyetine Göre Dağılımı	61
Tablo 26. Katılımcıların Oturduğu Evin Tipine Göre Dağılımı	62
Tablo 27. Katılımcıların Çerkezköy’de Şehirleşme Biçiminden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	63
Tablo 28. Katılımcıların Çerkezköy’de Ulaşım İmkânlarından Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	64

Tablo 29. Katılımcıların Çerkezköy’de Sosyal İmkanlarınYeterliliğinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı.....	65
Tablo 30. Katılımcıların Çerkezköy’de Yerel Yönetim Hizmetlerine Yönelik Memnuniyetlerine Göre Dağılımı.....	66
Tablo 31.Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Hayat Tarzındaki Değişime Göre Dağılımı	67
Tablo 32.Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Siyasi Görüşündeki Değişime Göre Dağılımı	68
Tablo 33.Katılımcıların Çerkezköye Geldikten Sonra Konuşma-Şivesindeki Değişime Göre Dağılımı	69
Tablo 34. Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Ekonomik Durumkarındaki Değişime Göre Dağılımı	70
Tablo 35.Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra İnandığı Değerlerdeki Değişime Göre Dağılımı	71
Tablo 36.Katılımcıların Memlekete Geri Dönmeyi Düşünme Durumuna Göre Dağılımı	73
Tablo 37.Cinsiyet ile eğitim durumu Arasında İlişki	74
Tablo 38.Cinsiyet ve Eğitim Durumu Arasındaki x2 Testi	74
Tablo 39.Eğitim Durumu İle Meslek Arasında İlişki	75
Tablo 40.Eğitim Durumu ve Meslek Arasındaki x2 Testi.....	76
Tablo 41. Meslek İle Gelir Arasında İlişki	77
Tablo 42. Meslek ile Gelir Arasındaki x2 Testi.....	78
Tablo 43. Eğitim Durumu İle Gelir Arasındaki İlişki.....	79
Tablo 44.Eğitim Durumu ile Gelir Arasındaki x2 Testi	80
Tablo 45. Eğitim Durumu İle Çocuk Sayısı Arasında İlişki.....	81
Tablo 46.Eğitim Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki x2 Testi	82
Tablo 47.Eğitim Durumu İle Memlekete Geri Dönme İsteği Arasında İlişki	83
Tablo 48. Eğitim Durumu ile Memlekete Geri Dönme İsteği Arasındaki x2 Testi.....	84
Tablo 49. Gelir ile birikim yapabilme arasındaki ilişki	85
Tablo 50. Gelir ile Birikim Yapabilme Arasındaki x2 Testi	86

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Türkiye’de İşsizlik Oranı (2005-2018), %	33
Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımı	45
Grafik 3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	46
Grafik 4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	47
Grafik 5. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	48
Grafik 6. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı	49
Grafik 7. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı	50
Grafik 8. Katılımcıların Ailesinde Çalışan Kişi Sayısına Göre Durumlarına Göre Dağılımı	51
Grafik 9. Katılımcıların Göç Etme Kararına Göre Dağılımı	52
Grafik 10. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı	53
Grafik 11. Katılımcıların Göç Etme Tarihlerine Göre Dağılımı.....	54
Grafik 12. Katılımcıların Göç Etme Merkezine Göre Dağılımı	55
Grafik 13. Katılımcıların Çerkezköy’e Göç Etme Sebeplerine Göre Dağılımı	56
Grafik 14. Katılımcıların Çerkezköy’e Göç Etmeden Önce Yaptıkları İşe Göre Dağılımı	57
Grafik 15. Katılımcıların Kazançları İle Birikim Yapabilmelerine Göre Dağılımı.....	58
Grafik 16. Katılımcıların Mevcut İşinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	59
Grafik 17. Katılımcıların Taşınmaz Mallara Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı	60
Grafik 18. Katılımcıların Oturduğu Evin Mülkiyetine Göre Dağılımı	61
Grafik 19. Katılımcıların Oturduğu Evin Tipine Göre Dağılımı	62
Grafik 20. Katılımcıların Çerkezköy’de Şehirleşme Biçiminden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	63
Grafik 21. Katılımcıların Çerkezköy’de Ulaşım İmkânlarından Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	64
Grafik 22. Katılımcıların Çerkezköy’de Sosyal İmkânların Yeterliliğinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	65
Grafik 23. Katılımcıların Çerkezköy’de Yerel Yönetim Hizmetlerine Yönelik Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	66
Grafik 24. Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Hayat Tarzındaki Değişime Göre Dağılımı	67
Grafik 25. Katılımcıların Çerkezköye Geldikten Sonra Siyasi Görüşündeki Değişime Göre Dağılımı	68

Grafik 26.Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra Konuşma-Şivesindeki Değişime Göre Dağılımı	69
Grafik 27.Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra Ekonomik Durumkarındaki Değişime Göre Dağılımı	70
Grafik 28.Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra İnandığı Değerlerdeki Değişime Göre Dağılımı	71
Grafik 29.Katılımcıların Çerkezköy'de rahatsız oldukları Etkenlere Göre Dağılımı.....	72
Grafik 30.Katılımcıların Memlekete Geri Dönmeyi Düşünme Durumuna Göre Dağılımı	73

KISALTMALAR

TKF	: Toplu Konut Fonu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
YY	: Yüzyıl
Vs.	: ve saire
Vb.	: ve benzeri
BBYKP	: Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
İKBYP	: İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
ÜBYKP	: Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı
DBYKP	: Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı
BBYKP	: Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
ABYKP	: Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı
YBYKP	: Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
SBYKP	: Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
DBYKP	: Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı
OBYKP	: Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı
X 2	: Ki Kare
DB	: Desibel

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Türkiye' de Göçün Kentleşme Üzerine Etkileri: Çerkezköy Örneği	
Tezin Yazarı: Yavuz KILIÇ	Danışman: Doç.Dr. Muharrem ES
Kabul Tarihi: 23/05/2019	Sayfa Sayısı: 110
Anabilimdalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Bilimdalı: Sosyal Politika
Globelleşen dünyada var olan değişim süreci ülkemizde de gerçekleşmektedir. Bu çerçevede özellikle 1950'lerden sonra hız kazanan kentleşme süreci, gelişmiş ülkelerde meydana gelen sanayileşme eksenli etkilerin aksine bireylerin; işsizlik, can güvenliği, aile ve köy içi anlaşmazlıklar, iklim şartları, sağlık nedenleri, eğitim durumu vb. pekçok nedenle yaşadıkları yerleri terk etmesi sonucu ortaya çıkan göç hareketlerine dayanmaktadır. Ülkemizde göç yoluyla kente gelen bireyler yeni yerleştikleri kentlerde ve kentleşme süreci içerisinde belli başlı bir takım sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle bir anda içinde bulundukları ortamı değiştiren bireylerin kırsal bölgelerdeki mevcut sorunlardan ziyade, daha zor ve farklı sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunları ele aldığımızda; kırsal kesimden kente göç sebebiyle yaşanan ekonomik, siyasi ve kültürel değişim ve gelişmeler neticesinde toplumsal yapı içerisinde sınıflaşmaya sebep olmaktadır. Öyle ki kentte yaşayan kentsoylular ile kente gelen köylüler arasında ekonomik ve sosyal alanda adaletsizliklere neden olmaktadır. Kırdan kente göç esnasında bireylerin karşılaştıkları sorunlardan başka kentlere yönelik göç hareketliliği kentlerin fiziki yapısında da birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Özellikle gecekondulaşma ve altyapı sorunları en başlıcalarıdır. Diğer sorunlar ise Çevre sorunları, Çarpık kentleşme, Konut ve Toprak sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı Dünyada ve Türkiye' de göç ve kentleşmenin genel özelliklerini tespit etmek, Göç olgusu, kent ve kentleşmenin tanım ve tarihsel gelişim sürecini ele almaktır. Göç hareketliliği neticesinde gerçekleşen kentleşme olgusunu sosyo-ekonomik açıdan nasıl etkilendiğini, sebep sonuç çerçevesinde ele almaktır. Türkiye' de göç olgusunun nedenleri ve göç hareketliliği sonucunda ortaya çıkan sorunlar ele alınmıştır Son bölümde ise Çerkezköy' e gerçekleşen göçün nedenleri, sonuçları ve kentleşme üzerine etkisini belirlemeye yönelik bir saha araştırması yapılarak, tablolar ve grafikler yardımıyla yorumlar yapılmıştır.	
Anahtar kelimeler: Göç, Türkiye' de Kentleşme, Kentleşme,	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title : The Effects of Immigration Urbanization in Turkey: The Case of Çerkezköy	
Thesis Author: Yavuz KILIÇ	Danışman: Doç.Dr. Muharrem ES
Date of Acceptance: 23/05/2019	Total Number of Pages: 110
Department : Labor Economics and Industrial Relations	Field of Study: Social policy
The change process in the globalizing world is also taking place in our country. In this context, the urbanization process, which gained momentum especially after the 1950s, contrary to the effects of industrialization in developed countries; unemployment, life safety, family and village disputes, climatic conditions, health reasons, educational status. It is based on the migration movements that result from leaving the places where they live for many reasons. Individuals who come to the city through migration in our country have certain problems in their newly settled cities and in the process of urbanization. Especially those who suddenly change their environment are faced with more difficult and different problems than the existing problems in rural areas. When we address these problems; as a result of economic, political and cultural changes and developments experienced due to migration from rural areas to the city, it causes classifications within the social structure. In fact, it causes economic and social injustices between the urban inhabitants and the villagers who come to the city. In addition to the problems faced by individuals during rural to urban migration, migration mobility towards cities also presents some problems in the physical structure of cities. Especially, shanty housing and infrastructure problems are the most important. Other problems are Environmental problems, Distorted urbanization, Housing and Soil problem. The aim of this work in the world and Turkey to determine the general characteristics of migration and urbanization, migration phenomenon, is to deal with the definition and historical development of cities and urbanization. The aim of this course is to examine how urbanization phenomenon which is realized as a result of migration mobility is affected from socio-economic aspect within the framework of cause and effect. In the last section, a field study was conducted to determine the causes, consequences and effects of migration to Çerkezköy and comments were made with the help of tables and graphs.	
Anahtar kelimeler: Migration, Urbanization in Turkey, Urbanization	

GİRİŞ

Göç kavramı, insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar her dönemde karşılaştığımız bir olgudur. Göç kavramı literatürde geçtiği üzere bir bölgede yaşayan bireylerin ya da toplumların, başka bölgelere doğru nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır. Bu hareketliliğin temelinde, bireylerin temel ihtiyaçlarının (eğitim, sağlık, barınma vs.) karşılanması, daha iyi şartlarda yaşama isteği ve iş bulma umudu gibi etkenler bulunmaktadır. Bu hareketlilik neticesinde, toplumsal yapı ve düzende bir takım değişiklikler meydana gelmektedir. Sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik alanda gerçekleşen bu değişim dönüşüm sonucunda toplumların öteden beri süregelen alışkanlıkları etkilenmektedir. Bu değişim ve etkileşime neden olan en önemli etkenlerden biri göç neticesinde bir yerden başka bir yere giden bireylerin beraberinde, sahip oldukları kendi bilgi ve kültürel birikimlerini getirmesi ve bunların geldikleri yerde var olan sosyo-kültürel yapı ile harmanlanmasıdır. Bu durumun olumlu sonuçları olmasının yanında kimi zaman da kültürel çatışmaların yaşanması, var olan sosyo-ekonomik yapının bozulması, kültürel yozlaşma gibi olumsuz sonuçları da bulunmaktadır.

Göç genel anlamda Kırdan Kente doğru gerçekleşen göç hareketliliği olması sebebiyle kentlerde, kentleşme ve şehirleşme üzerinde, çarpık kentleşme, gecekondu sorunu, çevre sorunları (toprak kirliliği, su kirliliği ve yetersizliği, hava ve gürültü kirliliği) ve hizmet yetersizlikleri gibi bir takım sonuçları da beraberinde getirmektedir.

Kentleşme sonuçları itibarıyla insanların gerek toplumla, gerek doğa ile gerekse de birbirleriyle olan ilişkilerinde çok boyutlu değişim ve dönüşümün meydana çıktığı bir süreçtir. Bu sebeple kentleşme olgusu üzerinde göç hareketliliğine bağlı yer değişimlerinin katkısı ve etkisi göz ardı edilememelidir.

Çalışmanın Konusu

Çalışmamızda göçün, ülkemizde ve dünyadaki tarihsel gelişimi çerçevesinde, ülkemizde gerçekleşen göç hareketliliğinin sebep ve sonuçlarının kentleşme üzerinde ki etkilerinin Tekirdağ ili Çerkezköy ilçesinde ki yansımaları ele alınmasıdır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmamızın ana amacı, Türkiyede gerçekleşen göç hareketliliğinin genel özelliklerini, sebep ve sonuçlarının araştırılarak kentleşme üzerinde ki olumlu-olumsuz sonuçlarının tespit edilmesi, Çerkezköy’de bu durumun ayrıca incelenmesidir.

Çerkezköy’ün Tekirdağ ilinin gerek sanayileşme hızı gerekse nüfus açısından üçüncü büyük ilçesi olması sebebiyle çok fazla göç almakta, bu yoğun göç hareketliliği neticesinde bireylerde ve toplumsal yapıda meydana gelen sosyo-ekonomik değişimlerin tespiti, Çerkezköy’ün kentleşme süreci ve yansımaları öğrenilmek istenmiştir. Ayrıca Çerkezköy’e göç eden bireylerin, beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının öğrenilmesi araştırmamızın diğer bir amacıdır.

Çalışmanın Önemi

Kırdan–Kente gerçekleşen göç hareketliliği neticesinde meydana çıkan olumsuz sonuçların tespitinin yapılıp bu sorunların çözüm yollarının geliştirilmesi çok önem arz etmektedir. Çünkü göç neticesinde yeni yerleşim yerlerinde ortaya çıkan sorunların hemen tespit edilmez ve çözüme kavuşturulmaz ise daha sonra ki süreçte düzenin sağlanması, sağlıklı, güvenli ve huzurlu yerleşim alanlarının oluşturulması süreci zor ve uzun zaman alabilmektedir.

Bu çalışmamız, Türkiye geneli ve özellikle Çerkezköy ilçesi özelinde gerçekleşen göç hareketliliğine bağlı olarak ortaya çıkan sorunların tespiti, bu sorunların çözümü için gerekli tedbir ve uygulamaların hayata geçirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Çalışmamızın bir başka önemi toplumların sosyo-kültürel, ekonomik, politik yapısının doğrudan etkileyen özellikle göç hareketliliği, sanayileşme ve modernleşme sürecinin kentleşmeye olan etkisinin tespiti ve bu bağlamda kentleşme sürecine ilişkin bilgilerimizin yetersiz kalmasının önlenmesidir.

Çalışmanın Hipotezi

Çerkezköy’e gerçekleşen göçler kentleşmeyi etkilemektedir.

Çalışmanın Yöntem Ve Teknikleri

Çalışmamız Tekirdağ iline bağlı Çerkezköy ilçesine göç eden vatandaşları ele alan nicel araştırma yöntemini içeren bir çalışmadır. Çalışmamızda kullanılacak veri seti, Çerkezköye göç eden bireylere uygulanan bir anket yardımıyla elde edilen verilerden oluşmaktadır. 25 sorudan oluşan anket formu Çerkezköye Göç eden 560 kişiye sorulmuş ve sonuçlar elde edilmiştir. Anket yoluyla elde etmiş olduğumuz bilgiler kodlanarak SPSS paket programına aktarılmıştır. Aktarılan bu veriler elde edilmek istenen amaçlara uygun olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Verilerin değerlendirilmesi ve analizinde yüzde (%) dağılımı ve çapraz ilişkiler kurma gibi istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Ayrıca hipotezler doğrultusunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespiti sağlayabilmek açısından ki kare analizleri yapılmıştır.

Litaratür İncelemesi

Ülkemizde göç ve kentleşme üzerine yazılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak Çerkezköy’ de gerçekleşen göç ve kentleşmenin ele alındığı eserlerden aşağıda bahsedilmiştir.

Pelin Kocaman (2016).” Çorlu-Çerkezköy civarındaki bazı fabrikalara yakın tarım arazilerindeki çeşitli ağır metal kirlilik düzeylerinin toprak ve bitki analizleri ile belirlenmesi” başlıklı tezinde; son yıllarda çok hızlı bir sanayileşme süreci içerisine giren Tekirdağ İli Çorlu ve Çerkezköy çevresindeki önemli sanayi kuruluşlarının etki alanı civarında bulunan tarım toprakları ve bu topraklarda yetiştirilen özellikle buğday bitkisindeki bazı ağır metal ve iz elementlerden ileri gelen çevre kirliliği sorununun araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla Toprak ve bitki örnekleri, sanayi kuruluşlarına yakın mesafelerdeki tarım alanlarından 0-20 cm derinlikte olmak üzere 20 adet toprak ve buğday bitki örnekleri alınmıştır.

Rüya Kaya (1993) “Sanayileşmenin sosyo-kültürel etkileri Çerkezköy araştırması” başlıklı tezinde; sanayileşmenin Çerkezköy’ün sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı üzerinde ki etkisi araştırılmıştır.

Gökhan İnce (2010) “Tarımdan sanayiye geçiş sürecinde Trakya alt bölgesi'nde göç: Çerkezköy örneği” başlıklı tezinde; göç kavramı ve çeşitleri üzerinde durulmuş, Türkiye'de göçlerin sebepleri değerlendirilmiştir. Ardından Trakya Alt Bölgesi olarak tanımlanan bölgede sanayi yapısı hakkında bilgiler verilerek, mevcut sanayi alanları ve Türkiye'de yıllara bağlı olarak verilen teşvikler değerlendirilmiştir. Ayrıca tarım ve sanayinin birlikte etkileşimi ve gelişimi konusu ele alınarak, Çerkezköy ilçesinde iç göç olgusu istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Çalışmada Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulduğu 1974 yılından önce tarımsal alanda faaliyet gösteren insanların yaşadığı Çerkezköy ilçesinde sanayi tesislerinin kurulmasıyla tarım sektörünün önüne geçen sanayi sektörü değerlendirilmiştir. İlçede tarımsal çalışmanın dışında sanayi sektöründeki çalışmalara bağlı olarak ortaya çıkan dönüşümler aktarılmıştır.

Vedat ŞAHİN 2013 “Tekirdağ İlinde Nüfus Ve Yerleşmenin Coğrafi Analizi” başlıklı makalesinde, Tekirdağ’ın tarihten günümüze nüfus ve yerleşmesinin görünümünü tespit etmek ve bu durumu nedenlerine inerek açıklık getirmektir. Bu bağlamda şehrin mekânsal gelişimini belirlemek ve nüfus verilerini ortaya koymaktır. Bu çalışmanın gelecekte Tekirdağ’ın yapılacak olan nüfus ve yerleşmesine ait çalışmalara ışık tutacağı, günümüzdeki Tekirdağ’ın nüfus ve yerleşimini konu edinecek kişilere yön göstereceği ümit edilmektedir.

Ayrıca Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu’ nda Makro ekonomik büyüme bölgesel ekonomiler üzerinde önemli etkiler yaratmasından dolayı merkezi sanayi geliştirme ve gelişim merkezleri politikaları bölge yapısını önemli ölçüde etkilemesi ele alınmıştır. Bu durumun neticesinde de Trakya bölgemizde Çorlu-Çerkezköy-Lüleburgaz sanayi üçgeni diye tabir edilen yerlerin önemli bir cazibe merkezi haline gelerek bölge dışından yoğun ölçüde göç almasından bahsedilmiştir.

Bölüm 1: Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

1.1. Kentleşme ve ilgili kavramlar

1.1.1. Kent

Kent kavramının tanımlanmasında bugüne kadar birbirinden farklı tanımlar yapılmıştır. Bu tanımların farklılık göstermesinde kavramı tanımlarken tek bir perspektiften bakarak değil de farklı ölçütler kullanılarak yapılmasıdır. Bu farklılığı meydana getiren ölçütleri dört başlık altında incelemek mümkündür.

- a) Demografik Ölçüt: Bu yaklaşıma göre “fiziksel coğrafya ve kent bilim dalları, kenti belli nüfus büyüklüğüne erişmiş yerler olarak nitelendirir” (Özer, 2004: 2). Burada söz konusu olan ele alınan coğrafyanın, içinde barındırdığı kişilerin nüfus bakımından sayısal olarak ele alınmasıdır (Özer, 2004: 2).
- b) Ekonomik Ölçüt: Bu yaklaşım “kentin tanımlanmasında nicel büyüklüğün yeterli olmadığı ve nüfusun niteliği veya bileşiminin de hesaba katılması görüşündedir” (Özer, 2004: 2). Bu görüşe göre yerleşmeye “kent” adının verilebilmesi, genellikle, nüfusun tarım dışı kesimlerde çalışmasına bağlıdır (Keleş, 2013: 102).
- c) Toplum bilimsel Ölçüt: “Toplum bilimselcilerce kenti tanımlarken o yerleşme yerindeki üretimin yapısı, nüfusun yoğunluğu, heterojenliği ve örgütlenme düzeyleridir. Çünkü kentin en önemli özelliklerinden birisi tarım dışı etkinliklerin yoğunlaştığı bir alan olmasıdır” (Erkan, 2010: 16).
- d) Yönetimsel Ölçüt: Bu ölçüt resmi verilerin ve sayım sonuçlarının düzenlenmesinde kullanılır. Buna göre “kent, nüfusları ne olursa olsun il ve ilçe merkezi konumunda yerleşmedir” (Özer, 2004: 4). Diğer bir ifade ile tanımlamak gerekirse yönetsel örgüt biriminin sınırları içinde kalan yerlere kent bu sınırlar (Erkan, 2010: 16).

Bu açıklamalar ışığında kent kavramının tanımını yapacak olursak kent, tarım dışı üretimin yapıldığı, nüfus bakımından belli yoğunluğa, heterojenliğe ve örgütlenme düzeyine sahip yerleşme türüne denir.

1.1.2. Kentleşme

Teknolojik, ekonomik, üretim şekli ve toplumsal yapıdaki değişimle birlikte dünya genelinde hızla gerçekleşen nüfus artışı bireylerin toprak üretiminden kopmasına ve farklı üretim biçimlerine yönelmesine böylelikle Kentleşme kavramının ortaya çıkmasına ve son iki yüzyıla damgasını vuran sosyal olgulardan biri haline gelmesine etki etmiştir.

Kentleşme, dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını anlatır. Kentsel nüfus, doğumlar ile ölümler arasındaki farkın birinciler lehine olması sonucunda ve aynı zamanda köylerden kasabalara gelenlerle, yani göçlerle artar (Keleş, 2013: 31). Geniş anlamda kentleşmenin tanımını yapacak olursak: Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2013: 31).

Tarihi süreç çerçevesinde kentleşmeye neden olan faktörler ise temel olarak sulama sistemi, nüfus artışı ve çatışma (savaş), ticaret ve din başlıkları altında meydana gelen gelişmelerdir (Çevik, 2005: 45).

1.1.3. Kentlileşme

Kentlileşme, kırdan kente göç edenlerin kente uyum ve toplumsal değişme sürecidir. Bu süreç içerisinde bireylerin kente gelmeden önce edindikleri yaşam biçimiyle kentte var olan yaşam biçiminin uyum ve bütünleşme sürecini kapsar. Bu süreç kentin toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel etkenlere bağlı olarak hız kazanabilir.

Sosyolojik açıdan ele alacak olursak kentlileşme, dar mekânlı bir topluluk hayatından, geniş mekânlı bir topluluk hayatına geçiş ve bu ikinci yaşama biçimine göre yeni sosyal ilişkiler ve bunun gerektirdiği yeni örgütlenmeler içine girilmedir (Erkan, 2010: 20). Kentlileşme sürecinde, bireyin kent hayatına alışma süresi içerisinde belirleyici rol oynayan bir takım değişkenler mevcuttur. Bu değişkenler; çevreyle bütünleşme, tüketim alışkanlıkları, örgütlerle ilişkiler, kitle iletişiminde açıklık, boş zamanlarını değerlendirme olarak ele alınmaktadır.

1.2. Kentleşmenin tarihsel gelişimi

İnsanlık tarihinin gelişimi içerisinde, kültür ve medeniyetlerin doğduğu, geliştiği ve yayıldığı merkezler olan kentlerin tarihi antik çağa kadar uzandığı görülmektedir. Bu dönemde insanlar daha çok tarıma elverişli olan akarsu ve göl kenarlarında toplanarak bu bölgelerde kentleri kurmuşlardır.

Ayrıca insanlık tarihinin en büyük evresi olan Endüstri Devrimi, yeni bir dönem olan tarım dışı istihdam ile kırdan sanayi bölgesine olan akımla birlikte yeni yerleşim alanlarının kurulmasında etkili olmuştur. Kısaca kentlerin kurulması sürecini sanayi devrimi öncesi ve sonrası olarak iki aşamada ele almamamız gerekmektedir.

1.2.1. Sanayileşme öncesi kentleşme

Sanayileşme öncesi kentleşme dönemi, tarımsal üretimin hâkim olduğu zaman diliminin Endüstri Devrimine kadar olan süreci kapsamaktadır. “Sanayi öncesi kentlerden pek azının nüfusu 10 bini aşmıştır. Bu kentler, hep dinsel ve yönetsel kentler olmuş; ekonomik işlevleri ikinci planda kalmıştır” (Keleş, 2013: 127). Sanayileşme öncesi dönem antik çağ ve orta çağ olmak üzere iki başlık altında ele alınacaktır.

1.2.1.1. Antik çağda kent

Kentlerin ortaya çıkışındaki belirsizliğe rağmen bütün kaynaklar ilk kentlerin, Neolitik Devrimin sonucunda kişi ve toplum başına üretimin büyük ölçüde artması sonucunda ortaya çıktığını göstermektedir (Erkan, 2010: 41).

Kent olarak tanımlanan yapıların ilk olarak M.Ö. 6000 yıllarında ortaya çıkmaya, M.Ö. 4000’ lerde tam olarak kendisini göstermeye başladığı söylenebilir. M.Ö. 4000-3000 yılları arasında insanların madenler hakkındaki bilgisindeki gelişme neticesinde, coğrafik, ekonomik ve kültürel koşullardaki uygunluk, kentlerin oluşmasında katkı sağlamıştır (Uğurlu vd., 2010: 33).

Yapılan araştırmalar, ilk büyük kent topluluklarının Nil nehri vadisi, Fırat ve Dicle nehirleri arasındaki vadiler, İndüs nehri çevresi ve Akdeniz kıyıları gibi büyük nehirlerin geçtiği verimli ovalarda kurulduğunu göstermektedir (uğurlu vd., 2010: 34).

Ayrıca Kent merkezleri açısından inceleyecek olursak yakın doğudaki Mezopotamya, Peru ve Çin'deki Sarı Nehir havzalarındaki yiyecek üreten toplumlarda ortaya çıkmıştır. Bu merkezlerin farklı bölgelerde ortaya çıkmasının sebebi, elverişli kültür ve çevre şartlarının uygunluğudur (Erkan, 2010: 42).

Tabi doğu bölgelerindeki toplumlarda başlayan kentleşme kültürü ilerleyen zamanlarda kendileri ile karşılaşan toplumları da etkilemiştir. Anadolu'nun batı kıyılarında, Ege denizindeki bazı adalarda, Kıbrıs' ta, Girit' te kentleşme hareketliliği görülmüştür.

Doğu toplumlarında özellikle, Mezopotamya ve Nil yöresi, Ege adalarında ortaya çıkan kentlerin ihtiyaç duyduğu hammaddeleri karşılıyordu. Buradaki kentlerde tarım dışı faaliyetlere yönelmişlerdi. Ayrıca Egeli toplumlar maden çıkarma ve bu madenlerden çeşitli aletler üretmeye başlamışlardır. Böylelikle iki farklı bölge deki topluluklar birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde üretim ve ticari faaliyette bulunmuşlardır (Erkan, 2010: 42).

Sonuç olarak antik çağda doğuda ve batıda kentlerin ortaya çıkış nedenleri tamamen birbirlerinden farklı sebeplerden kaynaklanmaktadır. Doğuda kentleşme verimli topraklarda tarım için sulama ihtiyacından dolayı su havzalarına yakın yerlere kümelenmeleri şeklinde, Batıda ise verimli toprak olmayışı sebebiyle insanların maden işlemek ve deniz ticareti yapmak zorunda olması en geçerli sebeplerin başında geldiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Antik kentlerin doğuşu bir bölgede kabile ve soy birlikleri şeklinde örgütlenen toplulukların siyasi hâkimiyet kurmasıyla ortaya çıkan sitelerden oluşmasıyla birlikte, kentlerin varlığını devam ettirme ve büyümeleri farklı nedenlere dayanmaktadır. Çünkü kentler kurulup kesin siyasi hâkimiyet oluşturduktan sonra, kentler ek işlevler kazanmaya başlamıştır (Erkan, 2010: 42)

1.2.1.2. Orta çağ kenti

Orta Çağ kent devletleri, etrafı surlarla çevrili yerleşim alanlarıydı. Şehirlerin etraflarının surlarla çevrili olmasında, orta çağ kentlisinin dışa kapalı olan karakteristik özelliği ve kırsaldan ayrı olduklarını göstermek istemeleri, estetik açıdan güzel görünüm sağlamak ve kendilerinin askeri savunma gereksinimlerine hizmet etmesiydi (Erkan, 2010: 47).

Orta çağ şehirlerinin caddeleri akılcı bir biçimde, kentlilerin kış aylarında soğuktan en az biçimde etkilenerek rahat bir şekilde dolaşabilmeleri için dar olarak inşa edilmiştir. Aynı şekilde, güneyde, geniş çıkmaları olan binaların bulunduğu dar caddeler, yayayı hem yağmurdan hem de güneş ışınlarına doğrudan maruz kalmalarına engel olmaktaydı (Mumford, 2007: 378).

Mimari açıdan orta çağda evler ilk zamanlarda genelde iki veya üç katlıdır. Bu evler birbirine bitişik nizamda inşa edilmiştir. Arka bahçeli olarak yapılan bu evlerde tek bir geçitle caddeye ulaşılabilen geniş bir iç avluya sahiptirler (Mumford, 2007: 348).

Orta çağda Max Weber’e göre “ Tarımsal mülkiyet tüccar sınıfının elinde toplanmıştı. Bu durum Avrupa’nın güneyinde, kuzeyinde olduğundan daha fazla geçerliydi. Orta Çağda şehir devletlerinde bazen aşırı büyüklükte olan tarımsal mülkler, geniş bir alana yayılmış haldeydi. Bunlar ya güçlü şehirlerin otoriterlerinin siyasal hâkimiyeti altındaydı ya da seçkin bireysel yurttaş olarak toprak sahiplerinin mülkiyetinde idi.”

Orta çağda ticaret 10. Yüzyılın ikinci yarısında itibaren başlayarak canlanmaya başlamıştır. Bununla birlikte Orta Çağ kentleri, ticaret merkezlerinden başlayarak farklı bölgelerde değişik biçimlerde geliyordu. Batıda kentler sayı, nüfus ve nüfuz bakımından doğuya nazaran daha hızla gelişmekteydi (Erkan, 2010: 46).

1.2.2. Sanayi devrimi sonrası kentleşme

İnsanlık tarihinde birçok önemli tarihsel gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerden en önemlisi kuşkusuz günümüze kadar ulaşan etkisi ile “Sanayi Devrimi” dir. Endüstri Devrimi 16. Yüzyılın ikinci yarısının sonlarına doğru İngiltere’de doğdu ve oradan bütün Avrupa ülkelerine daha sonra da bütün dünyaya yayıldı.

Sanayi devrimi ile birlikte yeni bir dünya, yeni bir insanlık tarihi başladı. Öyle ki sanayi devrimi insanoğlunun hayatında üretimden tüketime, mimariden yaşam tarzına akla gelebilecek her bir noktasına etki edecekti. Tabi bu etki her anlamda olumlu bir etki olmayacaktı.

Sanayi devrimi ile birlikte küçük üretim yerleri olan atölye ve tezgâhların yerine, daha büyük, yeni teknik makineler ve yeni enerji kaynağı olan buhar gücü ile çalışan makinelerin kullanıldığı fabrikalar geçmiştir (Erkan, 2010: 50).

Sanayi devrimi ile birlikte sosyal hayatta yeni bir sınıf “işçi” sınıfı ortaya çıktı. Bununla birlikte yeni çalışma kültürü oluştu. Ayrıca İşçi sınıfının meydana çıkması, kırsalda tarım ile uğraşan insanların kent merkezlerine gelmeye başlamasına neden olmuştur. Bununla birlikte kent merkezleri hızlı nüfusu artışına bağlı olarak kalabalıklaşmaya başlamıştı. Nüfus artışına bağlı olarak konut sorunu ortaya çıktı. Hızlı kentleşme ile birlikte kalitesiz ve düşük standartlı konutlar yapılmaya başlandı. Kentlere gelen göçün yarattığı nüfus orta ve üst gelir gruplarının kent dışına kaçmasına neden olmuştur (uğurlu vd., 2010: 41).

“Sanayi dalları yerleşim yeri olarak, eski kentlerin dışında enerji kaynaklarının ulaşım araçları ve hammadde kaynakları ve iş gücü sunusunun ucuz ve kolay olduğu; tüketicinin ise çok olduğu yerleri yerleşim yeri olarak seçmiştir. Bu da fabrikaların yanında siyasi kapitalizmin simgesi olan işçi kentlerinin doğmasına yol açmıştır. Bu nedenle sanayileşme ve kentleşme ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlı olarak gelişmiştir” (Erkan, 2010: 52).

Sanayi devrimi sonrası kentleşmeyi yaratan unsurlar gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bu iki durumu inceleyerek ele alalım.

1.2.2.1. Gelişmiş ülkelerde kentleşme

Kentleşme, ülkeler arasında farklılık gösteren bir olgudur. Bu farklılığın oluşmasında etkili olan etkenlerden biri ülkelerin sosyo-ekonomik açıdan gelişmişlik düzeylerinin birbirlerinden farklılık göstermesidir.

“Sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş olmak, o ülkenin sanayileşmiş olmasıyla özdeşleşmektedir. Sanayileşme her şeyden önce ulusal gelirin önemli bir kısmının sanayi ürünlerinden oluşması demektir. Gelişmiş ülkelerde sanayi gelirin ulusal gelir içindeki payı çok önemli içindeki payı çok ise çok düşüktür. Dış ticaret ilişkileri bakımından ise, gelişmiş ülkelerin dış satımları büyük oranda sanayi mallarından oluşur. Dış alımlar ise az gelişmiş ülkelere satın alınan tarımsal ürünler ve hammaddelerden oluşur” (Erkan, 2010: 56).

Gelişmiş ülkelerin mevcut ekonomik yapıları ve üretim biçimindeki değişimlerin kentleşmeye ve kentlerin yerleşim biçimini de olumlu yönde etkilediği gözlemlenmektedir. Nitekim Sanayi toplumlarında gelir, meslek, eğitim vs. niteliklere göre oluşan toplumsal sınıflaşma ve farklılaşmalar kent hayatında varlığı gözlenebilmektedir.

Gelişmiş ülkelere bireyler ekonomik olarak refah düzeyine sahip, iç göç hareketliliği bitme noktasına gelmiş, kır – kent arası ekonomik ve sosyal farklılık azalmış, doğal nüfus artış hızı azalmış durumdadır. Gelişmiş ülkelerin kentleşmesi süreci bu ülkelerin sanayileşme sürecinin başlamasıyla birlikte de hız kazanmaya başlamıştır. Bununla birlikte ilk başlarda hızla büyüyen kentlerde konut sorunu meydana gelmiştir. Bugün gelişmiş olan ABD ve İngiltere de gibi ülkelere baktığımızda bugün kentleşme banliyöleşme şekline dönüşmüştür. İngiltere de kentleşme fabrikalaşmanın olduğu yerlerin civarında gerçekleşmiştir. 1970 -1985 li yıllar arasında İngiltere de nüfus büyük kentlerden küçük kentlere doğru hareketlilik göstermiş ve bunun sonucunda küçük kentlerin nüfusunda artış olmuştur. ABD de ise kentleşme İngiltere’nin aksine fabrikalar etrafında gerçekleşmemiştir.

1.2.2.2. Gelişmekte olan ülkelere kentleşme

Az gelişmiş ülkelerin kentleşme biçimleri ile ileri derecede endüstrileşmiş toplumların kentleşmesinin benzerlik göstermediği belirgin bir durumdur. Gelişmekte olan ülkelere sanayileşme kentleşmenin düzeyinde olmadığından, kentlerdeki istihdam yapısı, doğal olarak hizmetler sektörünün payının aşırı derecede olmasına yol açmaktadır (Özer, 2004: 8). Gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerin toplumsal-ekonomik yapısındaki farklılıklar, zorunlu olarak kentlere de yansımaktadır. Bu farklılık ister istemez kendisini belli edecektir.

Gelişmekte olan ülkelere ekonomik yapı ikili bir sistemi kapsamaktadır. Bir yanda çağdaş düzeyde işletmelerle kapitalist ilişkilerin egemen olduğu bir kesim, diğer yandan karşılıklı kişisel ilişkiler yoluyla geliştirilmiş bir çarşı sistemi mevcuttur. Bu durum gelişmekte olan ülkelerin kent yapılanmasında geleneksel düşünce ve kalıplarının sürmesine yol açmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelere kırdan kente nüfus hareketliliği, kent yapılanmasında karşılaşılan kronik sorunlardan biri olan gecekondu yapılanması ile karşı karşıya kalınmasına neden olmaktadır. Ayrıca alt yapı, sağlık, çarpık kentleşme, trafik vb. sorunlarla karşılaşılmaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler tam anlamıyla sanayileşme sürecinin tamamlamadıklarından dolayı göç ile kente gelen nüfus büyük bir oranda hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. Bu ülkelerde bireyler kırdan kente göç ederken akıllarında belli bir miktar parayı kazanıp sonra tekrar kıra yani memleketlerine dönme hevesi içindedirler.

1.3. Kentleşmeyi doğuran nedenler

Kentleşme hareketi, ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyo-psikolojik etkenlerin etkisi altında gerçekleşir. Kentleşme hareketini oluşturan bu faktörleri incelerken birbirlerinden ayırmak tam anlamıyla mümkün olmamakla birlikte bu faktörler birbirlerine bağımlı ve birbirlerini etkilemektedirler. Bu faktörleri tek tek ele alarak inceleyelim.

1.3.1. Ekonomik nedenler

Ekonomik nedenlerden birincisi olarak ele alacağımız durum, tarımda makineleşmenin artmasıdır. Bu durumun sonucu olarak tarım üretiminde ilkel tarım yöntemleri terk edilerek, yeni tarım tekniklerinin kullanılmaya başlanması neticesinde tarım işçisine olan ihtiyaç azalmıştır. Bu ve buna benzer tarımsal kesimin içinde bulunduğu koşullar itici etmen olarak tarımla uğraşan kesimin göç etmesine sebep olmuştur. “Köylerden kentlere bir nüfus hareketliliğinin başlaması, tarımda bir üretim fazlasının, artık ürününün elde edilmesine bağlıdır” (Keleş, 2013: 36).

Ayrıca, özellikle az gelişmiş ülkelerde tarımın verimliliği ve tarım faaliyeti sonucu elde edilen gelirin düşük olması köylü nüfusu köyünde tutamamaktadır. Bununla birlikte gelirin yetersiz olması, toprakların dengesiz bölünmesi, toprakların aile bireyleri arasında parçalanması, erozyon gibi doğal etkenlerin itici etmenleri güçlendirdiği görülmektedir.

Ekonomik açıdan köylerinde geçim sıkıntısı çeken insanlar gelecek kaygısı yüzünden, kentlere yönelmektedir. Kentler sanayi, ticaret ve hizmet sektörleri açısından gelişmiş olması ve bunlara bağlı olarak iş olanaklarının imkânının fazla olması, köylerde tarım sektöründe çalışan insanların kentlere yönelmesine sebep olmaktadır. İnsanları kentlere çeken nedenlere çekici etmenler ya da olumlu göç nedenleri denilmektedir.

1.3.2. Teknolojik nedenler

Gerek sanayi devriminin getirdiği değişiklikler, gerekse tarıma egemen olan koşullar, kentleşmenin hızlanmasını teknolojik gelişmelerle birlikte sağlamışlardır. Artan üretimin kentleşmede rol oynaması, ürünün kolay ve ucuz taşınmasını sağlayacak teknolojik araçların gelişmesine bağlıdır (Keleş, 2013: 36).

Sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkan uzmanlaşma, kırsal alanda icra edilen birçok zanaat alanının ortadan kalkmasına ve bu meslekleri icra edenlerin işsiz kalmasına yol açmıştır. Bu durumun neticesinde de kente doğru nüfus hareketliliği gerçekleşmiştir.

Teknolojik nedenlerin bir diğeri ulaşım tekniklerinin gelişmesidir. Ulaşım teknolojisindeki gelişmeler kentleşmeyi iki yönde etkilemiştir. Her şeyden önce yetersiz ulaşım nedeniyle yalnızca çevresi için üretim yapan küçük sanayi kuruluşları ile yerel ticaret alanları ulaşımındaki ilerlemeler nedeniyle büyük üretim merkezleri haline gelmiştir. İkinci olarak, ulaşım nedeniyle insanların hareket edebilme olanakları artmıştır (İşbir, 1982: 30). Böylece

insanların hareket edebilme olanaklarının artması kentlerin büyümesinde önemli etkisi olmuştur.

1.3.3. Siyasal nedenler

Çeşitli düzeylerde verilen siyasal kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kuramlarından bazıları ve uluslararası ilişkilerde kentleşmeyi özendirici nitelik taşıyabilir.

İngiltere’de 1946 yılında yılın da çıkarılan “Yeni Kentler Yasası” ile insanları Londra çevresinde yeni kurulacak olan kentlere yönlendirme amaçlanmıştır. Savaşlar ve siyasal anlaşmazlıklarda kentleşmeye etki yapan bir diğer etmendir. 1970’lerde Ürdün’ün başkenti Amman’ın nüfusunun iki milyona yaklaşmasında, Filistinli göçmenlerin Ürdün topraklarına sığınmak zorunda kalmalarının önemli bir payı vardır.

Bunun gibi, önce savaş koşullarının sonucu olarak ve sonra da siyasal nedenlerle Vietnam’da, bir yandan sayısı bir milyona yaklaşan insan çevre ülkelerine göç etmek zorunda kalmış, bir yandan da Hanoi anakent bölgesinin nüfusu hızla artarak, 1960 ve 1985 yılları arasında 650 binden 2,7 milyona yükselmiştir (Keleş, 2013: 39).

Gezme, yerleşme ve ticaret özgürlüklerini kısıtlayan yasaları kaldırılması da kentleşme üzerinde etki yapar. Ayrıca kimi kentlere siyasal kararlarla başkent statüsü verilmesi bazı bölgeleri ekonomik anlamda serbest bölge ilan etmek gibi nedenler kentleşmeyi hızlandıracaktır. Örneğin Ankara 1920’lerde 20.000 nüfuslu bir kent başkent olduktan sonra nüfusu hızla artmıştır (Erkan, 2010: 76).

1.3.4. Sosyo-psikolojik nedenler

Sosyo- psikolojik etmenler, köy ve kent yaşam biçimleri ve düzeyleri arasındaki farklılıkları ele almaktadır. Bunlar genellikle kentlerin çekici özellikleri olarak ön plana çıkmaktadır. Bakıldığı zaman kentlerin sahip olduğu birçok toplumsal ve kültürel olanaklar ve hizmetler çok çekicidir. Kentlerin özgür havası, daha geniş bir kümeye sahip olma duygusu, kentli olmanın gururu, daha geniş bir kümenin üyesi olma duygusu, kentli olmanın gururunu paylaşma, bu etmenlerin başlıcalarıdır. Kimi yerlerde ise, köyden kente göç etmeye, belirli bir toplumsal aşağılık duygusunu ortadan kaldıran bir “yükseliş” gözüyle bakılır (Keleş, 2013: 40).

1.4. Göç Ve İlgili Kavramlar

1.4.1. Göç

Göç, sosyo- kültürel, politik ve ekonomik yönleri bulunan, çok geniş boyutlu sosyolojik bir olgu olmakla beraber, hızlı değişimlerin yaşandığı toplumlarda gözlenen önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Hurma, 2003: 67).

Göç; bir birey ya da bir grubun bulunduğu yerden başka bir yere yerleşmek amacı ile taşınması olayı olarak tanımlanabilir. Göç kısa süreli geçici yer değiştirmeler şeklinde olabileceği gibi, devamlı yani kalıcı nitelik taşıması şeklinde de ortaya çıkabilir. Bu nedenle göç ister kısa süreli olsun isterse uzun süreli özellikte olsun ya da ister ulusal sınırlar içinde isterse ulusal sınırları aşan bir biçimde gerçekleşsin bu hareketin temel unsuru bireydir (Akan ve Arslan, 2008).

Göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir. Göçler, içgöçler (internal migration) ve dış göçler (external migration) olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. İç göçler ülke içerisinde yerleşim birimleri arasında sürekli yerleşmek amacıyla yapılan yer değiştirmelerdir. Dış göçler ise, uzun süre çalışmak ve yerleşmek amacıyla bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan nüfus hareketliliğidir.

Bir başka deyişle göç, bireylerin gönüllü olarak yâda başka sebeplerden dolayı zorunlu olarak yaşadıkları ortamı terk ederek başka yerlere yerleşmeleridir. Bu durum hızlı bir toplumsal olgu olarak karşımıza çıkmasında kentleşme ve sanayileşme gibi sosyal ve ekonomik etkenlerin katkısı azımsanmayacak kadar fazladır (Akan ve Arslan, 2008).

1.4.2. Göçün Tarihsel Gelişimi

Göç, insanlık tarihinin başladığı dönemden bu yana var olan ve bu sürece paralel giden bir olgudur. Öyle ki avcılık ve toplayıcılık ile hayatlarını sürdüren ilkel toplum insanları yaşadıkları bölgede yiyecek bulma ve barınma olanakları daralınca başka yerlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum göç olgusunun son yıllarda karşımıza çıkan bir kavram olmadığına bir göstergesidir.

İnsanların tarımla uğraşmaya başladığı dönemlerde bunun neticesi olarak bir mekâna bağlılığın artmasına neden olmuştur. Tarım ile uğraşan toplumlar genellikle savaş, doğal afet gibi etkenler neticesinde göç etmek zorunda kalmışlardır.

Sanayi devrimi ile birlikte tarımda ve diğer zanaat atölyelerinde makineleşmeye geçilmesi insan emeğine olan ihtiyacın azalmasına bunun sonucunda da insanların göç etmesine sebep olmuştur.

Görüldüğü üzere insanlık tarihi boyunca yaşanan göçler, insanların bulundukları ortamda, kişiler arasında eşitsizlikler, ekolojik zorluklar yada devlet gibi sosyal otoritenin zorlamasıyla, iç ve ya dış savaş kaynaklı durum neticesiyle ortaya çıkabilmektedir. Göç olgusunu incelediğimizde, insan yaşamının olduğu her yerde olabileceğini ve tüm dünya ülkelerinde göç olgusu aynı etkenlere bağlı olarak gerçekleştiğini göreceğiz.

1.4.3. Göç Nedenleri

Bilindiği üzere göçler bir toplumda var olan insanların belirli bir zaman diliminde bulundukları ortamı bırakıp başka yerleşim yerine doğru yaptıkları demografik hareketlilik olarak tanımlanmaktadır. Bu durumun meydana çıkmasında birey ya da grupların içinde bulundukları ekonomik, siyasal, teknolojik ve sosyo-psikolojik faktörle ön plana çıkmaktadır. Bu faktörleri tek tek inceleyerek etkilerini daha detaylı bir şekilde görmüş oluruz.

1.4.3.1. Ekonomik nedenler

Bireyleri bir ülkeden başka biri ülkeye ya da bir şehirden başka bir şehre göç etmeye zorlayan unsurlardan biri ekonomik kaygılardır. Ekonomik kaygı, bireylerin daha iyi bir yaşam standartına sahip olma arzusu ya da mevcut durumunu koruma duygusudur. Gerek tarımda makineleşmeye bağlı olarak insan gücüne olan ihtiyacın azalması gerekse

toprakların miras yoluyla bölünmesi nedeniyle toprakların yetmemesi durumu tarımsal kaynaklı ekonomik kaygının temelini oluşturur.

1.4.3.2. Teknolojik nedenler

Sanayi devrimi ile birlikte teknoloji hızla gelişmeye başlamış, tarım sektöründe makineleşme hareketleri başlamış, teknoloji ilerlemesi sonucunda ulaşım, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması sonucunda kırdaki yaşayan insanların kent hayatında var olan bu imkânlarla yönelmesi teknolojik faktörlerin göç üzerindeki etkisini göstermektedir.

1.4.3.3. Siyasal nedenler

Siyasi karar mekanizması olarak devletler aldıkları bazı kararlar neticesinde himayesi altında bulunan insanların karar mekanizmalarına etki ederek göç etmelerine neden olabilmektedirler. Bu kararlar insanlar için bazen olumlu, bazen de olumsuz olarak göç etmelerine sebep olmaktadır.

Siyasi alanda alınan kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumları ve mekanizmaları ve uluslararası siyasi ilişkiler de göçleri etkileyebilmektedir. Siyasi otoritelerin kalkınmayla paralel olarak kentleşme oranını artırma eğilimi, yasalardaki güncelleştirmeye yönelik değişimler, siyasi otoritenin gezme, yerleşme ve ticaret özgürlüğü üzerinde geçmişte bulunan kısıtlamaları kaldırması, içgöçlerin planlı biçimde yönlendirilme çabalarının göstergesidir (Hurma, 2004: 81)

1.4.4. Sosyo-psikolojik nedenler

Bireyler göç kararlarını verirken içinde bulundukları toplumsal düzen ve sosyal açıdan var olan farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Bireyler bulundukları ortam ile diğer ortamlar arasındaki sosyal açıdan var olan dengesizlikleri eşitlemek için göç kararı alarak bulundukları yerleri terk etmektedirler.

Toplumsal ve kültürel olanaklar, köy ve kent arasındaki yaşam biçimi farklılıkları, kırsal alandaki birçok kısıtlamanın yerine kentte daha özgür olma, duyulan özlemlerin daha kolay giderilmesi istemi, daha çok para kazanma, yüksek refah düzeyi, daha iyi bir gelecek vb. nedenler kentin çekiciliğini artırmaktadır. Bu durum bireylerin kente doğru yönelmesine neden olmaktadır (Hurma, 2004: 81).

1.5. Göç Çeşitleri

Göç olgusu bilindiği üzere uzun soluklu bir süreçtir. Bu yüzden göç olgusunu ele alırken en önemli zorluklardan biriside göç çeşitlerini ayırt etmede çekilmektedir. Göçler mesafeye, sürekliliğine, göçe sebep olan etmenler şeklinde sınıflandırılarak ayırt edilebilir.

1.5.1. İç ve dış göçler

Göç olayı genellikle iç göç (internal migration) ve dış göç (external migration) olmak üzere iki şekilde meydana gelmektedir. İç göç ülke sınırları içerisinde bir yerleşim yerinden diğer bir yerleşim yerine yapılan göçlerdir. Dış göç ise bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan demografik hareketlerdir.

Dış göç II. Dünya savaşıdan sonra dünya nüfusunun şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Öyle ki savaş sonucunda açlık ve sefalet çeken birçok insan ülkelerini terk

etmek zorunda kalmıştır. Diğer bir örnek son yıllarda orta doğuda yaşayan insanların savaş ve politik kaos dolayısıyla ülkelerinden göç etmek zorunda kalmasıdır.

1.5.2. Ekonomik ve siyasi göçler

Ekonomik göç, insanların, toprağın miras yoluyla parçalanması sonucu tarım arazisinin yetersizliği, tarımda modernizasyon ile tarıma traktörlerin girmesi, hızlı nüfus artışı, geçim sıkıntısının artması ve bölgesel eşitsizlikler gibi nedenlerle gerçekleştirdikleri nüfus hareketleridir (Hurma, 2004: 84)

1.5.3. Sürekli-geçici göçler

Sürekli göç, bireylerin çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerleri terk edip başka yerlere göç edip, buraya yerleşip buralarda devamlı kalarak yaşamlarını sürdürmeleridir.

Geçici göç, insanları ekonomik sebeplerden dolayı yaşadıkları yerlerden başka yerlere ömür boyu kalmayacak şekilde yerleşmeleri ve belli bir süre sonra tekrar geldikleri yere dönmesidir. Bu tür göçler genellikle mevsimlik iş için yapılan göçler bunlara örnek gösterilebilir.

1.5.4. Gönüllü-zorunlu göçler

Gönüllü göçler bireylerin kendi istek ve arzuları doğrultusunda, yeni yerler keşfetme, hayatını garantiye alma gibi durumlardan ötürü gerçekleştirmiş oldukları göçlerdir.

Zorunlu göç ise; bireylerin kendileri dışında gerçekleşen doğal afet, baskı, can güvenliği kaygısı gibi durumlardan dolayı gerçekleşen göçlerdir. Zorunlu göçerlerde birey kendisi karar veremezken, gönüllü göçlerde durum tersi olarak, bireyin ya da ailesinin kendi istek ve arzuları karar verme aşamasında etkili olmaktadır.

1.5.5. Yatay ve dikey göçler

Yatay göç; bireylerin coğrafi olarak bir yerden bir yere göç etmeleri olarak tanımlanırken, dikey göç ise; birey meslek değiştirme, toplumsal sınıf atlama, unvan elde etme gibi çeşitli değişimlerin yer değiştirme olarak tanımlanmaktadır.

Bölüm 2: Türkiye' de Göç Ve Kentleşme

2.1. Türkiye' de Göçün Tarihsel Gelişimi

2.1.1. Osmanlı döneminde göç hareketleri

Osmanlı Devleti'nde göç olgusunu ele almadan önce Osmanlı Devleti'nin siyasi ve askeri yapısının ele alınmasında fayda vardır. Bilindiği üzere Osmanlı Devletinin en önemli özelliklerinden birisi siyasi ve askeri başarıları birleştirerek sürekli toprak genişletmiş ve bu şekilde 3 kıtada birden topraklara sahip büyük bir imparatorluk haline gelişidir. Osmanlı Devleti topraklarını genişletmesine paralel olarak kazandığı topraklarda iskân politikası uygulamıştır. İskân sorunu her zaman önemli bir sorun olmuştur. Osmanlı devleti kurulurken ve topraklarını genişletirken ele geçirilen topraklarda egemenliğini kalıcı için, buralara kendi siyasetine uygun nüfus nakilleri yapmıştır (Babuş, 2006: 27).

Osmanlı devleti, siyaset ve ekonomide güçlü olduğu kadar iskân faaliyetlerinde de başarılı olmuş, göç ve yerleştirme faaliyetlerini sorunsuz olarak sürdürmüştür. Bu şekilde başarılı olmasında fethedilen bölgelerdeki boş ve ıssız yerlere yerleştirilen dervişler, gaza idealiyle hareket ederek, o yerleri imar edip bölge halkını bilinçlendirme görevini üstlenmişlerdir. Böylece fethedilen bölgelerde kurulan arazi vakıfları aracılığıyla arazi sayım ve dökümü yapıp imar ve iskân işlemleri kontrol altına alınarak belli kurallar çerçevesinde fazla nüfus yoğunluğu olan verimsiz topraklardan boş verimli topraklara sürgün uygulaması gibi yöntemlerle başarılı olmuştur (Babuş, 2006: 28).

Fikret Babuş' a göre, 17.yy sonlarından itibaren Osmanlı sosyal ve askeri yapısının bozulması sonucunda çeşitli bölgelerde celali isyanları çıkmış ve yerleşik halkın sıkıntısı artmıştır. Bu durum sonucunda yerleşik halk bu durumdan şikâyetlerini kadılar aracılığıyla devlete şikâyet etmişlerdir. Uzun savaş ve isyan yıllarında halkın can ve mal güvenliğinin azalmasına, üretimin düşmesine, toprak gelirlerinin azalmasına neden olmasından dolayı Osmanlı devleti yöneticileri bazı ıslahatlar yapmıştır. Bu ıslahatlar şu şekilde sıralanabilir:

- a) Harap olan köyleri imar edip yeniden yerleşime açmak ve merkezin disiplini altına almak (köyleri şenlendirmek),
- b) Konar-göçer aşiretleri boşalmış köylerde iskân ederek, üretim olanaklarını sağlayıp devlete ve toprağa bağlamak,
- c) Konar-göçer aşiretlerin yerleşik halka zarar vermesini önlemek,
- d) Tahrip olmuş toprakları yeniden tarıma açıp üretimi artırmak,
- e) Eşkıya unsurlara karşı yerli halkın topraklarını ve hayvanlarını korumalarına olanak sağlamak ve bu amaçla " derbendçiliği" yeniden canlandırmak istemişlerdir.

II. Mahmut, kendi devrinde aşiretlerin disiplin altına alınabilmesi için daha yoğun ve etkili çalışmalar yapmıştır. Aşiret halkından isteyenlerin, kefil göstererek başka yerlere gitmeleri konusunda aşiret reislerine resmi yetki verilmiştir. Valiler, aşiret reislerine "Mürur Tezkeresi" (geçiş izni belgesi) vermekte yetkili olduklarına dair birer mühür dağıtmışlardır (Babuş, 2006: 28).

Celali isyanları On sekizinci yüzyılda iskân siyasetinde etkisi olmuştur. Özellikle isyanlar neticesinde baskıya ve zulme karşı koyamayan köylü halk kitleleri halinde topraklarını terk etmiş ve köyleri boşaltmıştır. Bu durumun neticesinde ekonomisinin temelini tarımın oluşturduğu Osmanlı’ da ekonomik kayıplar meydana gelmiştir.

Yine on sekizinci yüzyılda taşradan bir şekilde İstanbul’ a yapılan ev göçleri belli bir hız kazanmıştı. Bu durum, mevcut toplum düzeninde dengelerin bozulmasına sebep olduğundan göçleri önlemeye yönelik tedbirler alınmıştır. Bu nedenledir ki, 1765 tarihli bir belgede, İstanbul’a ev göçlerinin yasaklandığı, sadece iki kişinin girişine izin verileceği ifade edilmişti (Turna, 2013: 41).

Diğer bir göç hareketliliği ise 19. Yy başlarında Osmanlı topraklarında gerçekleşmiştir. Bu dönemde Osmanlı imparatorluğu’ nun nüfusu çok azalmış, geniş ve verimli topraklar işlenemez hale gelmesi bir sorun olarak devlet idarecilerinin karşısına çıkmıştır. Bu sorunun çözümü için Osmanlı imparatorluğu ülkeye göçmenlerin gelmesinin yolu açmıştır. Bununla birlikte balkanların içinde bulunduğu siyasi atmosfer ve milliyetçilik akımları bu süreci hızlandırmıştır. Türkler ve Müslümanlar tüm olaylar ışığında “anavatan” a göç ederek Trakya ve Anadolu da kentleşme sürecinde etkili olmuştur.

2.1.2. Cumhuriyet döneminde göç hareketleri

Cumhuriyet dönemin göç hareketlerini incelerken, o dönemdeki ülkenin sosyo-kültürel durumunun etkisini göz ardı etmemek gerekmektedir. Bakıldığı zaman Rejim değişikliğine paralel olarak gerçekleşen saltanat ve hilafetin kaldırılması, Latin alfabesine geçilmesi gibi toplumsal değişiklikler ülkede ki iskân politikalarını üzerinde yadsınamaz bir şekilde olumlu-olumsuz etkisi olmuştur.

Cumhuriyet kurulduğunda Türkiye'nin iskân siyaseti çerçevesinde yürütülmesi gereken pek çok sorunu vardı. Bunlar her biri ayrı bir sorun olmakla birlikte, birbirlerini tamamlayan ve birbirlerine bağlı olarak yürütülebilecek olan sorunlardı (Babuş, 2006: 297).

Yukarıda anlatmak istediğimiz aslında Cumhuriyet dönemi Türkiye’sinin sahip olduğu kozmopolit yapının ta kendisidir. Bilindiği üzere Osmanlı devleti üç kıtada hükümlanlık sürmüş bir imparatorluktu. Bu özelliğinden dolayı himayesinde birden fazla etnik yapı, dil, din gibi farklılık gösteren bir halk vardı.

Birinci Dünya savaşı sonrasında Osmanlı devleti toprak bütünlüğünü kaybetmiştir. Bu durum neticesinde artık Cumhuriyet rejiminin sahip olduğu topraklar dışında kalan halk için büyük sıkıntılar baş göstermiştir. Bununla birlikte yeni rejime sıcak bakmayan kişiler kitleleri halinde ayaklanma vs. gibi toplumsal olaylar Cumhuriyet yönetiminin aşması gereken sorunların başında geliyordu. Bu durum çerçevesinde Cumhuriyet döneminde, ülkede gerçekleşen nüfus nakillerinde halkın dili, dini, ırkı, yaşam biçimi, yerel özellikleri rol oynamıştır.

Bu durum neticesinde cumhuriyet döneminde, mevcut sorunlarının etkisinin en aza indirilmesi için birçok kere iskân alanında kanunlar çıkarılmış, yasal düzenlemeler yapılmış, ayrıca uluslararası antlaşmalar yapılmıştır. Bunlara örnek olarak mübadele

uygulamaları yapılarak Türkiye'deki yabancılar ile ülke dışında kalan yurttaşların anavatan'a dönmeleri sağlanmıştır.

Tüm bunların yanında ülkede çözülmeyi bekleyen başkaca sorunlar da bulunmaktaydı. Bu sorunlar sırasıyla; savaş neticesine bağlı olarak ortaya çıkan toprak kaybı ile azalan nüfus sorunu, ülke nüfusunun % 80 ine yakını kırsal alanda yaşamasına rağmen bu insanların bu toprakları ülkenin içindeki durumdan dolayı kullanamamasından kaynaklı toprak sorunu, aşiret kaynaklı feodal yapıların ortadan kaldırılıp halkı ve devleti güçlendirmek, çağdaşlaşma çalışmaları, devleti ve halkın güvenliğini sağlamak, ulus oluşumu tamamlamak şeklinde sayabiliriz. Tüm bu etkenlerin hepsi birlikte cumhuriyet döneminin göç hareketlerini büyük oranda etkilemiştir.

2.2. Türkiye'de Göç Nedenleri

Türkiye'de 1950'li yıllarla kırsal alanlarındaki ekonomik ve toplumsal değişme ile birlikte hızlanan köyden kente göç, bu dönemde başladığı ve hızlandığı bilinmektedir. Bu dönemde dünya sistemine entegre olan ve bağları gelişen Türkiye'deki toplumsal gelişim ve oluşum içinde, tarımın makineleşmesi ve modernleşmesi, geleneksel toprak sahipliği sisteminin değişmesi, toprakların belirli kişilerde toplanması, ulaşım koşullarındaki gelişmeler gibi etkenlerle, kırsal alanlarda yaşayan nüfus kentsel yerleşim alanlarına doğru hareketlenmiş 1950'li-60'lı yılların içgöçü ortaya çıkmıştır. Burada göçe hız kazandıran nüfus artışı, düşük verimlilik, artan işsizlik, eğitim vb. diğer sebepler mevcuttur (Hurma, 2004: 75).

1960-1980'ler arası dönem, kentsel alanların kendi yapılarının ve bu yapılardaki dönüşümlerin içgöçe damgasını vurduğu dönemdir. Bu dönemde Türkiye sanayi toplumu olma yolunda hızlı bir ilerleme kaydedememiştir. Bu durum neticesinde Türkiye'de, kentsel yerleşim birimleri hızla gelen kırsal nüfusa aynı hızla cevap verme gücüne sahip olamamıştır. Tüm bu gelişmeler neticesinde kırsal alandan gelen potansiyel işgücünü istihdam edecek sanayi aynı hızla gelişmemiş, öte yandan da kentsel alanlarda mevcut konutlar gelen nüfusu barındırma ihtiyacını karşılayamamıştır (Hurma, 2004: 77).

Türkiye'de gerçekleşen göç hareketliliğini yukarıdaki bilgiler perspektifinde maddeler halinde ele alırsak daha geniş ve kapsamlı bilgi sahibi olabiliriz.

2.2.1. Güvenlik sorunu

Bir bölgeden bir diğerine yapılan göçlerin en önemli nedenlerinden birisi de güvenlik sorunudur. Öyle ki bireyler kendilerinin ve beraberinde yaşayan diğer aile bireylerinin güvenli ve huzurlu bir coğrafyada yaşamasını sağlamak için çaba sarf etmektedir. Böyle bir beklenti içinde olan bireyler kendilerinin ve aile bireylerinin güvenliklerinden en ufak bir şüphe duydukları takdirde bulundukları bölgeden göç ederek daha güvenli bölgelere yerleşecektir.

Ülkemizde güvenlik sorunu sebebiyle göç hareketliliğini ele aldığımızda, bölgesel bir inceleme yapılmasında fayda vardır. Öyle ki ülkemiz de güvenlik sorunu olan iki bölgeden söz etmemiz gerekmektedir. Bu bölgelerimiz Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizdir. Bilindiği üzere yaklaşık 30 yıldır bu bölgede var olan terör olayları nedeniyle bölge halkı güvenlik sebebiyle yaşadıkları toprakları terk edip batı şehirlerimize

doğru göç etmekteydi. Son birkaç yıldır ise yine aynı bölgelerimizde yaşayan insanlarımız farklı bir güvenlik problemiyle bölge den göç etmek zorunda kalmıştır. Bunun nedeni ise ülkemiz o bölgede sınır komşusu olduğu diğer ülkelerin içinde bulunduğu siyasi ve askeri kaotik durum. Bu ülkelerde meydana çıkan iç savaş ve ayaklanmalar sebebiyle ister istemez sınırda ki yerleşim yerlerinde yaşayan bireyler güvenlik sorunu ile karşı karşıya kalarak göç etmek zorunda kalmıştır.

2.2.2. İstihdam olanaklarının yaratılamaması

Ekonomik imkânların yetersizliği, bireylerin bulundukları bölgeyi terk ederek ekonomik olanakların daha fazla olduğu bölgelere doğru bir nüfus hareketliliği gerçekleştirmesine neden olmaktadır. Bölgelerin ulaşım imkânları, coğrafi konumu, yeraltı ve üstü kaynakları vs. gibi farklılıklar ekonomik olanakların bölgeler arasında farklılık göstermesinde en büyük etkenlerdir. Ayrıca tarım toplumu olan ülkemizde tarımda makineleşme ve miras yoluyla tarım arazilerinin bölünmesi nedeniyle toprağı işleyen kişilere toprağın yetmemesi gibi sebepler ise beşeri etmeler olarak ekonomik olarak insanları başka arayışlar içine sürüklemiştir.

Yukarıda ele aldığımız sebepler neticesinde ülkemizde insanlarımız ekonomik olanakların fazla olduğu bölgelere refah içinde yaşamak için göç etmek durumunda kalmıştır.

Ayrıca kısaca değinecek olursak 21. Yüzyılda ön plana çıkan bir diğer ekonomik göç çeşidi ise beyin göçüdür. Daha çok bölge bazında olmayıp, başka ülkelere göç olarak gerçekleşmektedir. Bilimsel olarak kendini geliştirmek isteyen insanların imkânların ve teknolojik araçların daha fazla olduğu ülkelere giderek geri kalan yaşamlarında buralarda araştırma ve geliştirme çalışmalarına devam etmektedir.

2.2.3. Sosyo- kültürel nedenler

Göç kararının alınmasında diğer bir neden insan ise insanların çalışma hayatının dışında sosyal imkânlarla sahip olma arzu ve isteğidir. Son dönemde hızla gelişen bilgi teknolojilerinin etkisi ile bireyler sahip oldukları yaşam kalitesini her geçen gün arttırmak istemektedir. Bunun için bireyler, elindeki imkânları beğenmeyip sosyal ve kültürel yönden daha fazla imkânların olduğu yerlere göç etmek durumunda kalmaktadır.

2.2.4. Ekonomik nedenler

Ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde iş olanaklarının yetersizliği, bu bölgelerde yoğun bir şekilde göçlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Beşeri sermayenin yoksul veya gelişmekte olan bölgelerden diğer bölgelere kaymasına neden olmaktadır. Ülkemizde ki göç hareketleri bu çerçevede çoğunlukla köyden kente doğru gerçekleşmektedir. Özellikle Türkiye'nin Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu ile Orta ve Batı Karadeniz bölümleri göç veren bölgeler olarak kabul edilmektedir. Buralardaki göçlerin temel nedenlerinden birisi kırsal kesimde nüfusunun bulunduğu ortamda kendine yetemez hale gelmesidir. Ülkemizde göç alan iller ise genellikle ülkenin batısında ve güneyinde yer alır (Akan ve Arslan, 2008).

2.2.5. Teknolojik nedenler

Sanayi devrimi, teknolojinin gelişmesi ve tarımda modernleşme, tarımsal yapının çözülmesine, köylü nüfusun kitleler halinde kente göç etmesine zemin hazırlamıştır. Elektriğin sanayide kullanımının yoğun bir şekilde artması, ulaşım imkânlarının gelişmesi, yerleşim alanlarının kent içi ve kent dışı olarak tanımlanması, teknolojiye bağlı göç sebepleri oluşturmaktadır (Hurma, 2004: 80).

Sanayi, teknoloji, ulaşım, iletişim ve tarımdaki gelişmeler, kırsal alanların çözülmesine ve kentsel alanlarda sanayinin gelişmesine katkı sağlamış ve gelişmeler köyden kente geçişi kolaylaştırmıştır. Tarımsal yapıdaki değişimleri incelerken göz önünde tutulması gereken nokta kapalı ekonomi biçiminden Pazar ekonomisine geçişin kırsal toplumda yapısal dönüşümlere yol açacağı gerçeğidir. Toprak mülkiyeti yapısındaki değişim, küçük ve orta boy işletmeler açısından olumsuz bir takım sonuçlar meydana çıkarmak suretiyle bu işletmelerin zararına işleyen bir mekanizmaya yol açarak, toprakların daha az sayıdaki köylünün elinde toplanmasına sebep olarak binlerce köylü ailenin topraklarını kaybetmesi sonucunu doğurmuştur (Hurma, 2004: 80).

2.2.6. Tarımsal yapıdaki değişmeler

Teknolojik gelişmeler ışığında tarımsal metotlar da değişmeler olmuş klasik tarım metotları yerini modern tarım almıştır. Bu durum tarımsal alanda çalışan bireylerin işlerini kaybetmesine sebep olmuş ve işsiz nüfus ortaya çıkmıştır.

Tarımsal etkinliklerde verimliliğin düşük olması, toprak mülkiyetinin eşit olarak dağıtılamaması, tarımsal arazilerin miras gibi yöntemlerle bölünmesi, tarıma uygun olmayan arazileri kullanarak erozyona sebep olma neticesinde arazilerin verimi düşmesi toprak sahiplerinin başka ekonomik faaliyet arayışlarına girmesine ve topraklarını bırakarak göç etmesine sebep olmuştur.

2.2.7. Sağlık nedenleri

Sağlık, insan ve toplum yaşamının sürdürülebilmesi için önemli bir yere sahiptir. Günümüzde gelişmiş veya belli bir refah düzeyine sahip toplumlar sağlık hizmetlerinin kaliteli ve insan onuruna yaraşır bir şekilde olması için çok büyük yatırımlar yapmıştır ve yapmaya devam etmektedir. Çünkü sağlıklı bir toplum, sağlıklı bir nesile sahip olmanın en önemli faktörüdür. Öyle ki sağlıklı nesile sahip toplumlar varlıklarını daha kolay sürdürebilecektir.

Bu bilgiler ışığında ülkemizde sağlık yatırımları nüfus artışına paralel olarak son dönemlerde büyük ölçüde artmıştır. Sağlık hizmeti, her zaman kolay erişilebilir olması gereken bir hizmettir. Ülkemizde gerçekleşen iç göçlerin bir diğer sebebi de bu hizmetlere en iyi ve en hızlı şekilde erişebilmektedir. Ülkemizde bu bakımdan yapılan göçlerin oranı çok yüksektir. Genellikle büyükşehirlerde yapılan sağlık yatırımları hem özel hem de devlet eliyle çok geniş kapsamlıdır. Bu durumun sonucunda bu bölgelerin göç almaları kaçınılmaz hale gelmektedir.

2.3. Türkiye'de Kentleşmenin Tarihsel Gelişimi

2.3.1. Osmanlı döneminde kentleşme

Osmanlı imparatorluğunun kentleşme sürecinde Tanzimat dönemiyle başlayan batılılaşma sürecinin büyük etkisi vardır. Bu dönemde gerek Avrupa da ki elçilerin bulundukları yerlerdeki kentleri hayranlıkla anlatması, gerekse de ekonomik ve siyasi alandaki anlaşmalar bu etkilerin oluşmasında baş etkenlerdir (Erkan, 2010: 85).

Osmanlı toplumunda 19. yüzyıla gelindiğinde kentleşme olgusunda iç ve dış birçok faktörün etkisi ile birlikte çeşitliğin arttığını ve bunun sonucunda modern Türkiye'nin oluşumunda Tanzimat devrinin katkısını görmekteyiz (Ortaylı, 1995: 25).

Anadolu topraklarının kentsel gelişme veya gerilemesi her zaman İstanbul' un gelişmesiyle bir arada incelenmesinde fayda vardır. İstanbul' un erken modern dev kentlerinden biri olduğunun üzerinde sıklıkla durulmuş, o dönemin Avrupa kentlerinin, örneğin Napoli, Londra, Paris' bir kaç katı büyüklüğünde olduğu tahmin edilmiştir. Yine 16.yüzyılın ikinci yarısında İstanbul nüfusu yarım milyonun üzerinde olduğu varsayılmıştır (Faroqhi, 2014: 18).

Ankara, Konya, Tokat, Niğde, Kütahya, Bergama, Tire, Afyon, Antalya, Bursa, Kayseri han ve çarşıları ile dikkat çeken bu şehirler Batı ve Orta Anadolu'nun tam anlamıyla gelişmiş ticaret merkezlerini oluşturmaktaydı. Ayrıca bu kentlerde vakıflarca yaptırılmış büyük çarşıların yanı sıra çok sayıda mütevazı esnaf ve zanaatkâr da bulunmaktaydı (Faroqhi, 2014: 43).

2.3.2. Cumhuriyet döneminde kentleşme

Birinci Dünya savaşı tüm dünya coğrafyasında olduğu gibi Türkiye coğrafyasında da büyük etkiler yaratmış bir savaştır. Bu savaşın sonucunda dünya haritasında birçok ülkenin sınırları gibi Türkiye'nin de sınırları yeniden çizilmiştir. Böyle bir ortamda her alanda yeni varoluş mücadelesi veren Türkiye'de kentleşme, toplumsal ve ekonomik yapının etkisi altında şekillenen bir olgudur. 1950 yılına kadar Türkiye' de kentleşme yavaş bir seyir sergilemekteydi.

Türkiye de kentleşmenin 1950'lerden sonra hızlanmaya başlaması, yürürlüğe konan yeni ekonomik-sosyal politikaların sonucudur. Bu süreci yalnızca tarımda makineleşme değil, hızlanan toplumsal değişim etkilemiştir (Erkan, 2010: 85). Bu tarihlerdeki değişimi inceleyecek olduğumuzda karşımıza kentsel nüfus artışını, kent sayılarındaki artışı ve bunlarla birlikte büyük yerleşim bir yoğunlaşmayı çıkarmaktadır (Şenyapılı, 1986: 288). Bu durum neticesinde bazı problemler meydana çıkmıştır. Bunlardan birincisi orta gelire sahip vatandaşların kooperatifler vasıtasıyla iskân sınırlarını genişletmesi, ikincisi ise iskân sınırlarının gecekondularla yapımla gecekondular tarzı yerleşim birimleri ile genişletilmesidir (Günlü, 2002: 278)

Türkiye'nin kentleşme süreci az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kentleşme süreçlerine bazı farklılıklar dışında benzediği görülmektedir. 1950'li yıllara kadar Türkiye 'de kentleşme olgusunda söz etmek pek mümkün olmamakla beraber bu dönemlerde kent vardır, kentlerin nüfusunun artması da vardır ama kentleşme olgusu yoktur. Çünkü

kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye paralel olarak kent sayısında artış ve kentlerin büyümesi, toplumun örgütlenmesi, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü tutum ve davranışlara yol açan nüfus birikimi süreci olmasına sahiptir (Keleş, 1998: 80).

Türkiye de kentleşme 2000'li yıllara gelindiğinde gelişmiş ülkelerde ki kentleşme hızına yaklaştığını görmekteyiz. Bu artışı doğuran, kentlerdeki doğal nüfus artışından kaynaklanmaktadır. Bilindiği üzere kentlerdeki doğal nüfus artışı kırsal alandan daha düşüktür. Bunun altında yatan temel etken 1980'li yıllardan sonra Türkiye'deki köyden kente hızlı bir göçün yaşanmasıdır (Erkan, 2010: 88).

2.4. Türkiye’de Kentleşme Nedenleri

2.4.1. İç etmenler

2.4.1.1. Tarımsal yapıdaki değişimler

Kentleşmeyi açıklarken sadece köyden kente gerçekleşen bir nüfus hareketliliği olarak düşünmemek gerekmektedir. Öyle ki bu durumu ortaya çıkmasında tarımsal yapıda meydana gelen değişimleri açıklamak gerekmektedir (Erkan, 2010: 98).

Tarımsal yapı değişikliği başta tarım sektöründe geleneksel metotlardan vazgeçilip yeni metotlar kullanılması, toprak mülkiyetinin dengesiz dağılımı, artan nüfus ile toprağın miras yoluyla birden fazla parçaya bölünmesi hane halklarının geçimini sağlama konusunda sıkıntılar çekilmesi gibi sorunlar bu sebeple gerçekleşen nüfus hareketliliğinin nedenleridir.

Ülkemizde cumhuriyetin ilk dönemleri toprak işleten çiftçiler küçük ölçekli işletmeler olmakla birlikte tamamen beden gücüne dayalı üretim gerçekleştiriliyordu. Ancak traktörün tarım alanına girmesi ile birlikte tarımda çalışan iş gücünün yerini almasıyla bu sektörde çalışan kişilere ihtiyacın azalması sonucunu ortaya koymuştur. Yine başka bir sonuç ise küçük ölçekli işletmelerin tarımda ki bu gelişmelere entegre olamayarak büyük çiftçilerle rekabet edecek gücünün kalmamasına sebep olmuştur. Bu sonuçlar itibariyle ekonomik dengesi bozulan aileler kademeli olarak göç etmek zorunda kalmıştır (Erkan, 2010: 99). Tarımda makineleşmeye bağlı olarak meydana çıkan işsizlik neticesinde ktlere doğru hızlı ve yoğun bir göç yaşanmasına sebep olmuştur (Bağlı ve Binici, 2005).

2.4.1.2. Demografik nedenler

Ülkemizde cumhuriyetin ilanından 1950 yılına kadar olan dönemde, ölüm hızının azalmasına ve doğum hızının artması ile yıllık nüfus artış hızı yükselmiştir. 1923 ve 1955 yılları arasında Türkiye'nin nüfusu, yaklaşık iki kat artarak 13 milyondan 24 milyona ulaşmıştır. Nüfus artış hızının en yüksek olduğu dönemde binde 28.5 ile 1955-1960 dönemidir. 1950'li yıllardan sonra doğurganlık azalmaya başlamıştır. Ancak, doğurganlıktaki azalma hızı, ölüm hızlarında meydana gelen azalmadan daha az olduğu için nüfus büyümeye devam etmiştir. 1955 ile 1985 yılları arasında, nüfus yeniden ikiye katlanarak 24 milyondan 51 milyona ulaşmıştır. 1985 yılından sonra nüfus artış hızı azalma eğilimine girmiştir (Erkan, 2010: 105).

2.4.1.3. İletici nedenler

Kentleşme sürecinde aktif rol oynayan etmenler arasında bir diğeri de iletici etmenlerdir. İletici etmenler ile anlatılmak istenen ulaşım ve haberleşme alanındaki gelişmelerin kentleşme üzerindeki etkileridir.

Teknolojik gelişme ile birlikte Ulaşım ve haberleşme alanında meydana gelen değişimler insanların hayatlarını kolaylaştırmıştır. Ulaşım imkânlarının artması insanların kolay yer değiştirme imkânı bulması, İletişim olanaklarının artması kırsal nüfusun kent yaşamı konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamakta ve gelecekle ilgili bir takım düşüncelerini gerçekleştirme fırsatlarını kolaylaştırmaktadır. Bu durum kentleşmenin sosyo-psikolojik açıdan zeminini hazırlayan ve göçe kaynaklık eden bir etken olmuştur.

2.4.1.5. Çekici nedenler

Türkiye’deki kentleşme sürecinin ardındaki temel öğeler köylerin ve küçük kasabaların elverişsiz yaşam koşulları olarak görülüyorsa da kentlerin göç konusunda çekiciliğin önemli bir işlevi vardır (Erkan, 2010: 115).

Kentlerin çekiciliğini birkaç özelliğini inceleyerek ele almamızda fayda vardır. Bilindiği üzere şehirler üretim, tüketim ve hizmet sektörlerinin yoğun olduğu yerleşim birimleri olması sebebiyle kentlerde iş olanakları fazladır. Kentlere göç eden insanlar kolay ve sosyal güvencesi olan bir işte çalışma olanakları vardır. Kentler kırsal kesimlere nazaran eğitim ve sağlık olanakları daha üst düzeyde olması yine kentlerin çekiciliğini arttırmaktadır. Tüm bu mevcut durumlar kentlerin çekiciliğini arttırmakta ve kentlere doğru göç hareketliliğine sebep olmaktadır.

2.4.1.6. Siyasal- hukuksal nedenler

Kentleşme olgusu üzerinde etkili olan bir diğer etken ise ülkenin siyasal ve hukuksal yapısıdır. Örneğin toprak mülkiyeti ile ilgili yasal önlemler kentleşme olgusunu olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilememektedir. Bununla birlikte ülkelerin yönetim şekilleri ya da siyasi rejimleri de kentleşmeyi etkilemektedir. Öyle ki ülkeler kişilerin seyahat etme, ticaret yapma gibi temel haklarını sınırlayıcı bir yönetime sahipse kentleşme olumsuz etkilenmektedir (Erkan, 2010: 116).

Yukarıdaki bilgiler ışığında ülkemizde gerek siyasal rejim olsun gerekse de hukuksal yapı kentleşme olgusunu engellememektedir. Şöyle ki ülkemizde toprak mülkiyeti, ticaret yapma ve seyahat etme hakları anayasal güvence altına alınmış ve üzerlerinde önemli ölçüde durulmaktadır. Diğer bir etken ise siyasal yapının aktörleri sanayileşmeye önem vermesi kentleşmeyi hızlandırıcı bir etki yapmaktadır.

2.4.1.7. Sosyo-psikolojik nedenler

Sosyo-psikolojik nedenler bireylerin kentlere göç etmesinde etkili olun çekici ve itici nedenlerin insanlar üzerinde yarattığı etkileri ele alan bir olgudur. Kentlerdeki yaşam düzeyinin ve sosyal olanakların kırsal alana göre daha iyi olması, insanlar üzerinde psikolojik olarak göçü özendirilmektedir.

Ülkemizde kentlere doğru var olan göç hareketlerinin sebeplerinden bir tanesi de yukarıda bahsi geçen sosyo-psikolojik etkenlerdir. Ülkemizde de kentlerin bireylere sunmuş olduğu yaşam koşulları kırsal bölgelere nazaran farklıdır. Bu farklılık kırsal bölgelerde yaşayan insanlara gerek haberleşme araçları gerekse de kente göç eden akraba veya aile bireyleri tarafından anlatılmaktadır. Bu durum neticesinde kent yaşamına olan özen artmakta ve göçün sosyo-psikolojik etkisi oluşmaktadır.

2.5. Türkiye’ de Kalkınma Planlarında Kentleşme Politikası

2.5.1. Birinci beş yıllık kalkınma planı (1963-1967)

Ülkemizde bu dönemde nüfus artışı yaşanmıştır. Türkiye’nin nüfus artış oranının bu dönemde yüksek olmasında ülkeye giren göçmenlerin etkisi yoktur. Nüfus artışının asıl sebebi ülkede ki doğumlar ile ölümler arasında ki dengesizliktir. Doğum oranlarının artmasına karşın ölüm oranlarının düşük seyretmesi bu farkın ortaya çıkmasına ve nüfus artmasına etkili olmuştur (BBYKP, 1963: 68)

Bu kalkınma planında nüfus artışı sonucunda ortaya çıkan işsizliğin önlenmesi, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi, geliştirilecek olan çözüm önerilerinin tüm yurdun tüm bölgelerinde uygulanması şart koşulmuştur (BBYKP, 1963: 73). Böylece kalkınmada bölgeler arasında dengesizlik giderilmiş, kamu hizmetleri eşit bir şekilde ülke genelinde görülecek, nüfus artışına bağlı aşırı kentleşmeden kaynaklı problemlerin çözülmesi planlanmıştır (BBYKP, 1963: 471)

2.5.2. İkinci beş yıllık kalkınma planı (1968-1972)

İkinci beş yıllık kalkınma planında kentleşme politikaları üzerinde daha açık ve ayrıntılı olarak durulmuş ve tanımlanmıştır. Kalkınma planında amaç iktisadi ve sosyal yapıyı geliştirmek, köy yaşantısından kent yaşantısına geçişin hızlı ve az fedakârlıkla sağlanması ve bölgesel farklılıkların giderilmedir.

Aşağıda değineceğimiz maddelerde İkinci Beş Yıllık Kalkınma planında bölgesel gelişme, şehirleşme ve yerleşme sorununun çözümü için bazı ilkeler benimsenmiştir (İBKYP, 1968: 262)

- *Kentleşmenin bölgesel gelişmesi konusunda, Kalkınma Planında, gelişmenin dengeli bir şekilde sağlanması için hizmet yatırımlarının daha çok hizmetten yararlanamayan kitlelere yönelik şekilde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece az gelişmiş bölgelerin iktisadi kalkınması sağlanacak, bu bölgelerde stratejik şehirleşme bölgeleri kurulacaktır.*
- *Az gelişmiş bölgelerde kamu yatırımlarının yanında, özel sektör yatırımlarını da bu bölgelere yöneltici politikalar izlenecektir.*
- *Şehirleşme desteklenecek ve bu sayede şehirleşmeyi ekonomiyi iten bir güç olarak kullanılacak.*
- *Şehirleşmenin yurt üzerinde şekillenmesinde bütün yerleşme sistemleri ile birlikte düşünülecek, şehirleşmenin sosyal değişim hızını azamiye çıkartılması gözetilecektir.*

- *Dengeli şehirleşme, iş gücü kalitesini, ekonomik ve sosyal yapının gerekleri hesaba katılarak gerçekleştirmek amaç olacaktır.*
- *Sanayileşme, tarımda modernleşme ve şehirleşme kentsel gelişmenin önemli üç unsurunu oluşturmaktadır. Bu unsurlar Kanun koyucu tarafından alınacak tedbir ya da kararlarda bunlardan herhangi birinin bağımsız olarak değerlendirilmesi veya geliştirilmesi için çaba sarf edilmesi kaynakların kullanımında israfa neden olacağından bu durumdan kaçınılacaktır.*
- *Şehirleşme sonucunda meydana çıkan müesseseler, şehir çevre ve bölge ilişkileri içinde düşünülecektir. Bu yüzden şehir sorunlarının çözümünde şehirler tek başlarına değerlendirilemeyecektir.*
- *Alt yapı projeleri gelecekte en faydalı olacak şekilde oluşturulması için yeterli strateji güdülecektir.*
- *Göç yoluyla gelenlerin genel yerleşme politikasına ve şehirleşme ilkelerine uygun bir şekilde ve kişileri önceden yaşadıkları mekânla göz önünde tutularak yerleşmeleri sağlanacaktır.*
- *Genel yerleşme politikasının uygulanması, iktisadi ve sosyal kararların, şehirleşme konusunda alınacak özel tedbirler ile uyumlu bir şekilde olmasına bağlıdır.*

2.5.3. Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1977)

Bu kalkınma planında gerek şehirleşme gerekse kente gelen insanların adaptasyonu için yeni bir takım tedbirler alınmıştır. Bu planda öncelikle büyük şehirlerin merkezlerine yönelen nüfus yoğunlaşmasının önüne geçilerek sosyal, ekonomik ve kültürel bütünleşmenin sağlandığı bir şehirleşme olgusu gerçekleştirilecektir. Kır ve kent arasında fonksiyonel ilişkilerin gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca şehre göç eden bireylerin şehir yaşantısına kolayca uyum sağlayabilmesi, kendi yetenek ve becerilerine uygun iş bulabilmesi, korunaklı ve sağlıklı bir barınma ortamını sağlayacak ortamın oluşturulması sağlayacak programlar düzenlenecektir (ÜBYKP, 1973: 855)

Şehirleşmenin kademeli olarak ele alınması, bu süreçte alt yapı yatırımlarının etkili bir araç olarak ele alınacak, alt yapı yatırımlarının şehirlerin mevcut durumu göz önünde bulundurularak yapılması öngörülmüştür. Toplumsal nitelikli toplu konutlar özendirilmiş bu konutlar için kamuya kaynak ayrılması bu planda ele alınmıştır. Ayrıca kamuya alt yapı hizmetlerinin tamamlanmış olan dışında gecekondü yapıma izin verilmeyecektir (Keleş, 2013: 469)

Kademeli ve fonksiyonel kentleşme ilkesinin benimsendiği bu planda, kademeli kentleşme ile birlikte çeşitli büyüklükteki kentler arasında, karşılıklı olacak şekilde ekonomik ilişki ve eşgüdüm sağlanması hedeflenmiştir (İspir, 1982; 152).

2.5.4. Dördüncü beş yıllık kalkınma planı (1979-1983)

Dördüncü planlı kalkınma döneminde kentleşme hızının yılda yaklaşık olarak yüzde 6,3 dolayında olacağı öngörülmüştür. 1980 yılına gelindiğinde kent ve kır nüfusları birbirleriyle eşitlenecek 1985 yılında ise ülke nüfusunun yüzde 58 'i kentli nüfus

oluşturacağı düşünülmektedir. Ayrıca kente yönelen göç olgusu büyük kentler ve metropoller yönünde yoğunlaşacağı tahmin edilmektedir (DBYKP, 254)

Dördüncü kalkınma planında ekonomik açıdan ülkenin kalkınmasında etkili olacak potansiyel güce sahip olan büyük kentlerin üzerinde durulmuştur. Bu sebepten dolayı öncelikle mevcut problemlerin çözülmesi istenmiştir. Ayrıca hazırlanacak imar planında en çok üzerinde durulan konulardan birisi oluşturulması planlanan sanayi bölgelerinde kentlerin en az bir şekilde zarar görmesi için gerekli tedbirler alınacaktır (Mazı, 1997; 55).

Yine bu dönemde de önceki dönemlerde olduğu gibi kentlerin ve metropollerin ülkenin dengeli kalkınmasında katkı sağlayacağı ve bu katkı kendi ekonomik ve toplumsal gelişmesinde de etkilerini göz ardı edilmeyecektir. Bu nedenle asıl hedef kentleri daha yaşanabilir kılmak ve kent halkının asgari ihtiyaçlarını karşılayabilmek temel hedeftir (DBYKP, 1979: 294).

Kentleşme planlaması çerçevesinde önemli ve büyük alt yapı projeleri hazırlanırken ve kuruluş yerleri seçilirken nazım planlarına uyularak hareket edilecek, bu çalışmalar yapılırken meydana çıkacak yerleşme ve kentleşme sorunlarına bütüncül yaklaşım sergilenerek çözüm üretilecektir (DBYKP, 1979: 295).

2.5.5. Beşinci beş yıllık kalkınma planı (1985-1989)

Beşinci planlı dönemde şehirleşme üzerine bazı tespitler yapılmıştır. Bu dönemde şehirleşmenin kırsal yapıdan şehirli yapıya geçişin, 1965-1975 yılları arasında ki döneme kıyasla daha da az bir şekilde devam edeceği beklenmektedir. 1983 yılına gelindiğinde şehirlerde yaşayan nüfus 21,6 milyona, şehirli nüfus oranının % 45,2' ye, 1984 yılında ise şehirli nüfusun 22,6 milyona, şehirli nüfus oranının % 46, 3' e ulaşacağı tahmin edilmektedir (BBYKP, 1985: 165).

Tablo 1. İv. Ve V. Plan Yıllarında Şehir, Kır Ve Toplam Nüfus Sayı Ve Oranları

(000000 Kişi)

	1978	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1978-83 Ortalaması	1984-89 Ortalaması
Toplam nüfus	42,9	47,8	48,8	49,8	50,9	52,1	53,2	54,4	45,4	51,5
Şehir nüfusu	17,2	21,6	22,6	23,6	24,7	25,9	27,0	28,2	19,4	25,4
Kır nüfusu	25,7	26,2	26,3	26,2	26,2	26,2	26,2	26,0	26,0	26,2
Şehirleşme oranı (%)	40,0	45,2	46,3	47,4	48,5	49,7	50,8	52,0	42,7	49,3
Şehirleşme hızı (%)	—	—	—	—	—	—	—	—	4,5	4,6

Kaynak: BBYKP, 1985: 164

Şehirlerde hizmet standartlarını yükseltmek, yatırım ve politikalara daha fazla ağırlık vermek suretiyle kalkınma ve sanayileşmenin doğal ve kaçınılmaz sonucu olan şehirleşmenin olumlu şekilde yönlendirilmesi sağlanacaktır. Şehirleşmenin mekânda dengeli dağılımını gerçekleştirebilmek için gelişmenin büyük yerleşim yerlerinden ziyade nüfusu 50000-500000 arasında bulunan şehirlere mali ve fiziki teşvik tedbirleri

uygulanacak, şehirlerin mevcut potansiyeline göre ağırlık verilerek şehirlerarası ihtisaslaşma oluşturulacak (BBYKP,1985: 165)

Yukarıda bahsettiğimiz konulardan başka Beşinci Beş Yıllık Planda yerleşme ve şehirleşme planları dâhilinde üzerinde durulan diğer hususlar birkaç madde de sıralayabiliriz (BBYKP,1985: 165).

- ✓ *İmar Planı değişikliklerini sınırlandırıcı düzenlemeler yapılacaktır.*
- ✓ *Şehirlerde paket proje yaklaşımı desteklenecektir.*
- ✓ *Organize Sanayi Bölgeleri sanayi potansiyeli ve önemli ulaştırma imkânları bulunan yerleşme merkezlerinde kurulacaktır.*
- ✓ *Gelişmiş bölgelerde ihtisaslaşmış Organize Sanayi Bölgeleri kurulacaktır.*
- ✓ *Organize Sanayi Bölgelerinin çevreye çekmesi muhtemel yan sanayi ve konut alanları da Organize Sanayi Bölgesinin planlama ve kamulaştırma aşamalarında göz önünde bulundurularak bütüncül bir yaklaşımla ele alınacaktır.*
- ✓ *Organize Sanayi Bölgesi bulunan yerlerde tamamlayıcı faaliyetlerin yer aldığı Küçük Sanayi Sitelerinin de kurulması teşvik edilecektir.*

Bu planlı dönemde konut politikaları açısından yapılan değerlendirmeler ışığında konut piyasasında potansiyel arz eden bütün etkenlerin değerlendirilmesi, konut sektörünün ekonomiyi hareketlendirici ve istihdam sağlayıcı özelliğinden faydalanmak istenmiştir. Konut ihtiyacı olan bireyler bankalar vasıtasıyla tasarrufa yönlendirilecektir. Toplu konut fonu adı altında bir proje ile ihtiyaç sahiplerinin bankalardan düşük faiz ve uzun vadeli olacak şekilde kredi kullanabilme imkânı sağlanacak. Kamu kaymaklarının planlama ve alt yapı hizmetlerinin götürülmesinin ve arsa temininde kullanılmasına yönelik ciddi adımlar atılacaktır (BBYKP, 1985: 166).

Tablo 2. V. Beş Yıllık Plan Dönemi Konut Sektörü İhtiyaç Ve Yatırım Tahminleri
1983 Fiyatlarıyla

Özel Konutlar, İnşaat (1000 Ad.)					Kamu Konutları		Toplam		
Yıllar	İhtiyaç 1000 Adet	Özel Kaynaklardan 1000 Adet	T.K.F.* Kaynaklarından 1000 Adet	Toplam 1000 Adet	Yatırım Milyon TL.	İnşaat 1000 Adet	Yatırım Milyon TL.	İnşaat 1000 Adet	Yatırım Milyar TL.
1984	272	115	38	153	285,7	12	25,6	165	311,3
1985	280	119	51	170	316,8	13	27,3	183	311,3
1986	290	123	67	190	354,6	13	29,0	203	383,6
1987	298	128	86	214	399,0	14	31,0	228	430,0
1987	305	134	107	241	451,3	15	31,0	256	484,6
1987	318	143	131	274	512,3	17	35,8	291	548,1
Plan Dön. Top.	1491	647	442	1084	2.034,0	72	156,4	1161	2.190,4

Kaynak: BBYKP, 1985: 167

(*) T. Konut Fonundan, sadece konut üstyapısı için ayrılacak miktarlara tekabül etmektedir.

Yukarıda bahsettiğimiz konulardan başka Beşinci Beş Yıllık Planda konut politikaları hedefleri doğrultusunda üzerinde durulan diğer hususlar birkaç madde de sıralayabiliriz (BBYKP, 1985: 168).

- *Yeni toplu konut projelerinde altyapı, üstyapı ve çevre tanziminde bütünlük, uyum ve tasarruf sağlama ilkeleri gözetilecektir.*
- *Toplu konut alanlarının eğitim, güvenlik gibi sosyal altyapılarının teknik altyapı ve üstyapı inşaatlarıyla birlikte bitirilmesine önem verilecektir.*
- *Konutların inşaat ve kullanımında tasarruf sağlamak maksadıyla, mahalli malzemeleri değerlendiren, iklim şartlarını dikkate alan, israfı azaltan proje ve teknolojiler teşvik edilecektir*
- *İmar ve gecekondur mevzuatına aykırı yapılara uygulanacak işlemleri düzenleyen 3981 sayılı Kanunun uygulama prensipleri de dikkate alınarak, mevcut ruhsatsız yapılara ve gecekondulara altyapı götürülmesine ve bunların ıslahına öncelik verilecektir.*
- *Birinci derecede afete maruz bölgelerde yer alan köylere öncelik verilerek, köy konutlarının ıslahına yönelik eğitim, uygulama ve teşvik faaliyetleri hızlandırılarak yürütülecektir. Köy hayat tarzına uygun ve gelişmelere açık köy konutu tipleri geliştirilecektir.*
- *Toplu Konut Fonu'ndan arsa ve altyapı için ayrılacak pay ile yeni yerleşme alanlarının açılması, bu alanlarda kredi arsa tahsisi yapılması, ruhsatsız konut inşaatını ruhsatlı hale çevirebilmek için tedbirler alınacaktır.*

2.5.6. Altıncı beş yıllık kalkınma planı (1990-1994)

Bu planlı dönemde öncelikle geliştirilmesi gereken yerleşim birimlerinin tespit edilip bu bölgelerde yaşayan nüfusun şehir hayatına uygun hale gelmesi ve buralarda kaliteli ve sağlıklı yaşam alanı oluşturulması sağlanacaktır. Bu çerçevede, kentlerin, metropollerin ve metropolleşen yerlerin nüfuslarının artacağı öngörülmüş ekonomik ve sosyal etkilerinin göz önünde bulundurularak buralarda fiziki plan, arsa, alt yapı, ulaşım, istihdam, konut, eğitim, sağlık, ulaşım gibi alanlarda artacak olan sorunların hafifletilmesi için çaba sarf edilecektir (ABYKP, 1990: 315).

Konut politikası hedeflerinde nüfusu 20 bini aşan yerleşme alanlarında demografik gelişmelere bağlı olarak konut ihtiyacı yılda ortalama yüzde 4,7 oranında artarak 1994 yılında 320 bin konuta ulaşması beklenmektedir. Bu çerçevede yenileme ihtiyacından dolayı 70 bin ve afet konutları olarak 5 bin civarında yeni konut yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca planlı dönemde onarılamaz durumda olan 600 bin köy konutunun yenilenmesi üzerine çalışma yapılması gerekmektedir (ABYKP, 1990: 316)

Bu planlı dönemde de önceki dönemlerde olduğu gibi yerleşim yerlerinin kademelenmesinin de dengeye ulaştırılması amacıyla büyük kentlere yönelen göç hareketliliğini ve sanayi yoğunluğunu azaltmak için orta büyüklükteki ve az gelişmiş bölgelerin gelişmesinin sağlanması için gerekli imkânlar oluşturulacaktır. Tüm bu çalışmaları yapmak için organize sanayi bölgeleri bir araç olarak kullanılacak ve yapımlarına son hızla devam edilecektir (ABYKP, 19950: 318).

2.5.7. Yedinci beş yıllık kalkınma planı (1996-2000)

Bu planlı dönemde kalkınma için gerekli olan insan kaynağının geliştirilmesi, nüfus artış hızının yavaşlatılması ve sürdürülebilir kalkınma hedef ve politikalarıyla tutarlı bir nüfus yapısının oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çerçevede aile planlaması hizmetlerinin gerçekleştirilmesi üzerinde de durulmuştur. Özellikle bu hizmetlerin devamlılığı, yaygınlaşması ve kaliteli olması, bu hizmeti verecek personellerin eğitimi üzerinde durulacaktır. Ayrıca sanayileşme ve kentleşme sonucunda aile yapısında meydana gelen değişimlerin olumsuz etkilerinin giderilmesi için ailelerin çağdaş kurum ve hizmetlerle desteklenmesinin sağlanması gerektiği üzerinde durulmuştur (YBYKP, 1996: 34-35).

Bu dönemde kentleşmenin yatay ve dikey dengenin sağlanması amacıyla, sanayileşme, kamu yatırımları ve teşvik politikalarının büyükşehirlerle yönelik göçü ve sanayi yığılmasını özendirici olmamasına dikkat edilecektir. Kent planlamasında fiziki ve sayısal bilginin geliştirilmesi, organizasyon eksikliklerinin giderilmesi amacıyla gerekli teknolojik alt yapının geliştirilerek bu alanda kullanılmasının üzerinde durulmuştur (YBYKP, 1996: 34-35).

Tablo 3. Kent Nüfusunun Yıllık Ortalama Artış Hızı ve Ülke Nüfusu İçindeki Payı

Yıllar	Yıllık Ortalama Artış Hızı Yüzde	Ülke Nüfusu İçindeki Payı Yüzde
1990	5,0	54,0
1995	4,4	60,9
2000	4,7	70,6

Kaynak; YBYKP, 1996: 35

Yukarıda bahsettiğimiz konulardan başka Yedinci Beş Yıllık Planda kentleşme politikaları hedefleri doğrultusunda üzerinde durulan diğer hususlar birkaç madde de sıralayabiliriz (YBYKP, 1996: 180).

- ❖ *Plan döneminin sonunda en az bir kentin yüksek katma değerli faaliyetlerin yoğunlaştığı uluslararası bir merkez haline getirilmesi sağlanacaktır.*
- ❖ *Kentler arasında ihtisaslaşmaya önem verilecektir.*
- ❖ *Kentlerde tarihi, doğal ve kültürel değere sahip alan ve eserlerin korunması ve yenilenmesine önem ve öncelik verilecek, kent kimliğini oluşturan şehircilik ve mimari tarzlarını koruma ve geliştirme faaliyetleri teşvik edilecektir.*
- ❖ *Tek tip kentlerin ortaya çıkmasına yol açan standart imar yönetmeliklerinde yöre ve kentlerin özelliklerini ön plana çıkaran değişiklikler getirilecektir.*
- ❖ *Kent hizmetlerinde olduğu kadar, kentlerin güzelleştirilmesi, fikir ve sanat faaliyetlerinin teşvik edilmesinde de özel sektörün katkısından yararlanılacaktır.*
- ❖ *Kente göç eden nüfusun kentleşme sorunları üzerinde dikkatle durularak eğitim kurumları, gönüllü kuruluşlar, sivil örgütler ve kitle iletişim araçlarıyla eğitsel uyum programları hazırlanması ve uygulanması sağlanacaktır.*

2.5.8. Sekizinci beş yıllık kalkınma planı (2001-2005)

Sekizinci planlı dönemde toplumun yaşam kalitesinin yükseldiği, kesintisiz ve istikrarlı bir büyüme sürecine girildiği, ülkemizin gerek bulunduğu bölgede gerekse dünya coğrafyasında daha etkili ve saygın yeri olacağı bir dönem olacaktır. Bu bağlamda ülkemiz insanının hak ettiği yaşam düzeyinin sağlanması amacıyla, gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi ve yoksullukla mücadele ederek bölgeler arası farklılıkların azaltılmasına önem verilerek gerekli çalışmaların yapılması için adımlar atılacaktır (SBYKP, 2001: 25)

Bu dönemde gelir ve istidamın artırılması amacıyla, sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde yerel potansiyellerin harekete geçirilmesi sağlanacaktır. Bölgesel farklılıkların giderilmesi için kırsal bölgelerdeki nüfusun gelirlerini artırmak için bir takım planlamalar yapılmıştır. Özellikle yöresel potansiyele sahip bölgelerde, turizm, el sanatları, hayvancılık, dokumacılık gibi alanlarda yatırım yapmak isteyen girişimciler destekleneceklerdir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde terör sebebiyle köylerini terk etmek zorunda vatandaşların köylerine geri dönmesi için gerekli ekonomik ve sosyal alt yapı sağlanacak buna paralel olarak da terörün bölgeden tamamen yok edilerek bölgesel huzur ortamı için çalışmalar yapılacaktır (SBYKP, 2001: 71).

Kentsel ve kırsal alt yapı için yeni ve bütüncül bir yaklaşım geliştirmek suretiyle ketlerin karakteristik kültür dokuları korunarak bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi sağlanacaktır. Bu sayede kentsel planlara uygun arsa sunumu ve düzenli arsalar geliştirilecektir. Ayrıca konut üretiminde yapı ve çevre kalitesinin önemi üzerinde durularak kentleşme sürecinde tarihi, doğal, sosyal ve kültürel değerlerin korunması amacıyla yapı ve çevre standartları geliştirilecektir (SBYKP, 2001: 229).

2.5.9. Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı (2007-2013)

Dokuzuncu planlı dönem Küreselleşmenin etkisi ile değişimin çok boyutlu ve hızlı olduğu, bireylerin, kurumların ve dünya devletleri için fırsatlarla beraber risklerin arttığı, uluslararası rekabetin arttığı bir dönemdir. Ülkemiz içinde 2023 hedeflerine ulaşmak için gerekli bütün çalışma ve stratejilerin geliştirildiği, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanıdır (DBYKP, 2007: 1).

Bu dönemde ülkemizde gerçekleşen yoğun göç, kentleşme ve çarpık kentleşme beraberinde aile yapısında meydana gelen değişimler neticesinde sosyal hizmet ve yardımlara olan ihtiyaç artarak devam etmiş olup bunun için gerekli önlemler alınması için çalışmalar yapılması kararı alınmıştır. Yoğun göç ve kentleşme neticesinde kültürel hayata katılmada sorunlar yaşanmış, bu sorun nedeniyle de terör ve asayiş başta olmak üzere toplumsal bütünlüğü ve uyumu zedeleyici ortamların meydana çıktığı görülmüştür. Bu sorunun çözümü için eğitim kurumları vasıtasıyla ulusal ve yerel düzeyde, topluma entegrasyon ve aidiyet duygusunu geliştirici önlemlerin alınması ve bu alanlarda yerel yönetimlerin kapasitelerinin ve STK'larla diyalogun artırılması gibi politikalar uygulamak dokuzuncu planlı dönemin önemli hedefleridir (DBYKP, 2007: 45).

2.5.10. Onuncu beş yıllık kalkınma planı (2014-2018)

Onuncu kalkınma planında bölgesel gelişme politikalarıyla, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılarak oluşan refahın tüm ülke geneline dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanacak. Ayrıca tüm bölgelerin kendi potansiyelleri tespit edilerek bu doğrultuda rekabet güçleri artırılarak ulusal büyüme ve kalkınmaya katkıları maksimum düzeyde olması sağlanacaktır (OBYKP, 2014: 123)

Sağlıksız yapılaşma, eskiyen ve yıpranmış yapıların yenilenmesi ihtiyacı çerçevesinde kentsel dönüşüm planlaması bu dönemde hız kazanmıştır. Bunun içinde yerel yönetim ve mahalli idarelerin teknik, mali ve idari kapasitelerinin hızlı ve yaygın bir şekilde güçlendirilmesinin önemli olduğu üzerinde durulmuştur. Kentsel dönüşümde planlanan büyüklük ve bütünlük sağlanması için planlamada kullanılacak tüm araçlardan en yüksek düzeyde verim alınması için, plan ve projelerin, niteliklerini, önceliklendirme, hazırlama, uygulama, izleme, değerlendirme, denetim ve yönetim süreçlerinin tanımlayan usul ve esaslar geliştirilmesi üzerinde durulmuştur (OBYKP, 2014: 127).

Bu planlı dönemde üzerinde durulan bir diğer husus ise kamunun konut piyasası üzerinde ki etkisidir. Kamu bu süreçte konut piyasasında yönlendirici, düzenleyici, denetleyici ve destekleyici rolü güçlendirilecektir. Böylece başta dar gelirli aileler olmak üzere halkın temel konut ihtiyacının karşılanması için gerekli tedbir alınacak, barınma sorununu çözerken sağlıklı ve alternatif çözümler geliştirilecektir (OBYKP, 2014: 128).

2.6. Türkiye’de Göçün Kentleşme Üzerine Etkileri

2.6.1. Çarpık ve hızlı kentleşme

Çarpık kentleşme, şehirlerin herhangi bir denetim gücü olmadan ve plansız olarak rastgele ve her türlü planlamadan uzak bir biçimde büyümesidir. Herhangi bir estetik kaygı gözetilmeden, insanların doğal ihtiyaçları dikkate alınmadan ve mevcut tarihi dokunun korunması düşünülmeden gerçekleşen bu kentleşme türü mevcut yerleşim birimlerinin tarihsel, kültürel ve doğal kaynaklarının tahrip olmasına veya yok olmasına sebebiyet vermektedir

2.6.2. Gecekondulaşma

Dilimize kavram olarak 1945-1950’ li yıllarda giren gecekonduyunun ayrı ayrı tanımları bulunmaktadır. Kent biliminde kullanılan en yaygın tanımı “Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında, onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü” olarak tanımlanmaktadır.

1966 tarihli Gecekondu Yasası’ndaki gecekondu tanımı ise, “İmar ve yapı yasalarına aykırı olarak, başkalarına ait arsa ve araziler üzerinde ve arsa sahibinin rızası olmaksızın yapılmış yapı” dır.

Gelişmekte olan ülkelerin birçoğuna bakacak olursak bu ülkelerin büyük kentlerinde gecekondulaşma karşımıza çıkmaktadır ve diğer gecekondulaşmaya sahip ülkeler ile benzer koşullar için de benzer nedenlerle yer almaktadır. Bu durumu örnekler ile açıklayacak olursak mesela, Meksika’da Jacale, Panama’da Rancho, Brezilya’ da Macambo, Arjantin ‘de Favela, Tunus’ta Gourbeville, Cezayir’de Casbah, Fas’ta

Bidonville, Hindistan'da Bustee gibi adlar alan gecekondu, bu ülkelerde büyük kentler nüfusunun %20 ile %70 arasında kalan bir kesiminin yaşamını simgelemektedir. (Keleş, 2013: 499)

Gecekondu sorunu köy yaşamının iticiliği, şehir yaşamının çekiciliği gibi etkenler sebebiyle köyden kente gerçekleşen göç sonucunda gelen insanlar barınma ihtiyacı için şehirlerin etrafında bulunan sahipsiz boş ve sahipsiz arazileri kullanmıştır. Bu araziler belediyeye, hazineye ya da özel kişilere ait olabilmekteydi.

Gecekondulaşmanın bir diğer tanımı ise İmar ve Yapı kurallarına aykırı olarak kamusal ve özel kişilerin sahip oldukları toprakları üzerinde yine bu kişilerin bilgisi ve iradesi dışında altyapı ihtiyaçlarının, ulaşım vs. temel gereksinimlerinin hazırlanmadan hızlı ve ucuz bir biçimde yapılmış, kaçak yapılar gecekondulaşma olarak tanımlanmaktadır.(Akan ve Arslan, 2008: 37).

Günümüz dünyasında gecekondulaşma Gelişmekte olan ülkelerde kentleşme alanında temel problemlerden biri ve daha çok aşırı nüfus oranı ve bunun meydana getirdiği göç olgusunun bir sonucu olarak ortaya çıkan büyük bir problemdir. Baktığımız zaman gecekondulaşma sanayileşme ile birlikte paralel olarak ortaya çıkan bir olgudur. Sanayileşme ile birlikte göç alan Yerleşim birimleri çevresinde gecekondulaşma şeklinde barınma ihtiyaçları giderilmiştir. Türkiye'de kentleşme dünyadaki gelişmelere paralel olarak 1950 li yıllarda ivme kazanmıştır. “Gecekondu ülkemizde İkinci Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkmış bir olgudur 1948 yılında büyük kentlerde 25 -30 bin gecekondu bulunuyordu 1953 yılında gecekonduları ilgilendiren 6188 sayılı yasa çıktığında gecekondu sayısı 80 bini bulunmuştu Bu sayı 1960 yılında 240binden, 1983 yılında 1,5 milyona yükselmiştir. Yasaların yapımını yasaklanmış olmasına karşın gecekondu sayısının sürekli olarak artmış olduğu görülür” (Keleş, 2013: 511).

Gecekonduya yaşayan kitlelerin ekonomik anlamda dar gelirli ve yoksul insanlar olduğu gerçeği genellikle kabul edilmektedir. Bu olgu dünyanın birçok ülkesinin büyük kentlerindeki gecekondu toplumları arasında yapılan araştırmalarda burada yaşayan insanların okur – yazarlık seviyelerinin düşük olması, bu bağlamda istihdam konusunda yeterli olmadıkları sonucuna varılmıştır. Bu ise bu bölgelerde bireylerin satın alma gücünü kentin tümüne oranla geniş ölçüde azaltan bir nedendir. Ülkemizde devlet bir dizi yasalarla gecekondu sorununun çözümüne çalışmıştır. İlk yasa 1948 tarihli 5218 sayılı yasadır. Bu yasa ile Ankara Belediyesi'nin sınırları içindeki gecekonduların durumunun iyileştirilmesi ve yeniden gecekondu yapacak olanlara arsa sağlayarak gecekondu ucunun önlenmesi amacı güdülmüştür. Bu kanun ile kendilerine arsa verilen insanlara en geç 2 yıl içinde ev yapma zorunluluğu getirilmiştir.

Planlı dönem olarak incelenen 1960 yılı ve sonrasına bakacak olursak, karşımıza birinci beş yıllık kalkınma planı çıkmaktadır. Bu planda önerilen politika kural olarak gecekonduların, içinde yaşayanlara yer bulmadan yıkılmaması ilkesinden yola çıkılmıştır. Bu politika ile üç amaç hedeflenmiş ve birincisi iyileştirme adını taşımaktadır. İyileştirme bu tarihe kadar yapılmış bulunan gecekonduların gerek iyelik sorunlarını çözmek gerekse kamu hizmeti gereksinimi karşılayarak durumlarını düzeltmektir. İkincisi ise ortadan kaldırma (tasfiye) olarak adlandırılmaktadır. Bu çok kötü durumda bulunan gecekonduları

temizlemektir. Üçüncü amaç ise yeniden gecekondulaştırılmasının önlenmesini anlatmak üzere kullanılan önlemdir (Keleş, 2013: 523).

Tablo 4. Türkiye’de Gecekondulaştırma ve Gecekondulaştırılan Nüfus

Yıllar	Gecekondulaştırılan	Gecekondulaştırılan Nüfus	Kentsel Nüfustaki Payı (%)
1955	50.000	250.000	4.7
1960	240.000	1.200.000	16.4
1965	430.000	2.150.000	22.9
1970	600.000	3.000.000	23.6
1980	1.150.000	5.750.000	26.1
1990	1.750.000	8.750.000	33.9
1995	2.000.000	10.000.000	35.0
2002	2.200.000	11.000.000	27.0

Kaynak: Keleş, 2013: 512

Yukarıdaki tabloda yıllar itibariyle ülkemizdeki gecekondulaştırma sayısı ve gecekondulaştırılan nüfus sayısı verilmiştir. Tabloda ülkemizde gecekondulaştırma sürecinin başladığı tarihlerde günümüz tarihine kadar büyük bir artış gerçekleştiği görülmektedir. Gecekondulaştırma sayısındaki artışa paralel aynı şekilde gecekondulaştırılan insan sayısı da artış göstermiştir. Tabi tablodan çıkan sonuç ülkemizde ikinci dünya savaşından sonra artan nüfusun gecekondulaştırma üzerindeki etkisi çok net bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde gecekondulaştırma ve gecekondulaştırma üzerine yapılan araştırmaları incelediğimizde karşımıza çarpıcı sonuçlar çıkmaktadır. Aşağıdaki tablolar vasıtasıyla var olan mevcut durumu ele alalım.

Bursa, Diyarbakır, Erzincan, İstanbul (Anadolu yakası), İzmir ve Samsun gecekondulaştırılan insan sayısının tamamını temsil etmek üzere seçilmiş 9142 hanenin hane büyüklüğüne göre dağılımı incelendiğinde aşağıdaki mevcut duruma ulaşıyoruz.

Tablo 5. Gecekondulaştırılan Hane Büyüklüğüne Göre Dağılımı

1	Nüfuslu Haneler	% 2.22
2	Nüfuslu Haneler	% 9.46
3	Nüfuslu Haneler	% 12.52
4	Nüfuslu Haneler	% 17.67
5	Nüfuslu Haneler	% 19.07
6	Nüfuslu Haneler	% 15.59
7	Nüfuslu Haneler	% 10.30
8	Nüfuslu Haneler	% 5.95
9	Nüfuslu Haneler	% 3.08
10	Nüfuslu Haneler	% 1.65
11+	Nüfuslu Haneler	% 1.90
Belli Değil	Nüfuslu Haneler	% 0.59

Kaynak: Yörükân, 2006: 111

Başka bir çalışma ise aynı hane mensuplarının yaş, cinsiyet ve medeni hal kategorilerine göre dağılımı incelendiğinde ise aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- ✓ Hane mensuplarının % 50.60 'ı erkek, % 49.40' ı kadındır.
- ✓ Medeni hale göre dağılımı ise hane nüfusunun % 42.53' ünün evli, % 3.77'sinin dul, %53.66' sının bekâr olduğunu göstermiştir.

Tablo 6. Hane Nüfusunun Onar Yıllık Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

10- -	Yaşından Küçük	% 32.56
11-20	Yaşında	% 21.52
21-30	Yaşında	% 14.09
31-40	Yaşında	% 14.58
41-50	Yaşında	% 7. 28
51-60	Yaşında	% 5. 87
61-70	Yaşında	% 2. 86
71- +	Yaşında	% 1. 19

Kaynak: Yörükân, 2006: 113

Yukarıdaki tabloda yaş kategorilerine göre ayrıma baktığımızda 40 yaşın altında bulunan kişilerin oranı %82.75 gibi büyük bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuçlar ile gecekondü bölgelerinde genç nüfusun çoğunluk gösterdiği görülmektedir.

Meslek ve Gelir durumunun gecekondü bölgesinde yaşıyan nüfusun tespit edilmesi amacıyla Bursa, Diyarbakır, İstanbul (Anadolu yakası), İzmir ve Samsun şehirlerinde 6593 hane reisinin mesleklere göre dağılımı, belli bir iş veya meslek sahibi olan hane reislerinin oranının % 85.12 olduğunu, işsizlerin ise % 14.88 gibi oran gösterdiğini ortaya koymuştur (Yörükân, 2006: 114).

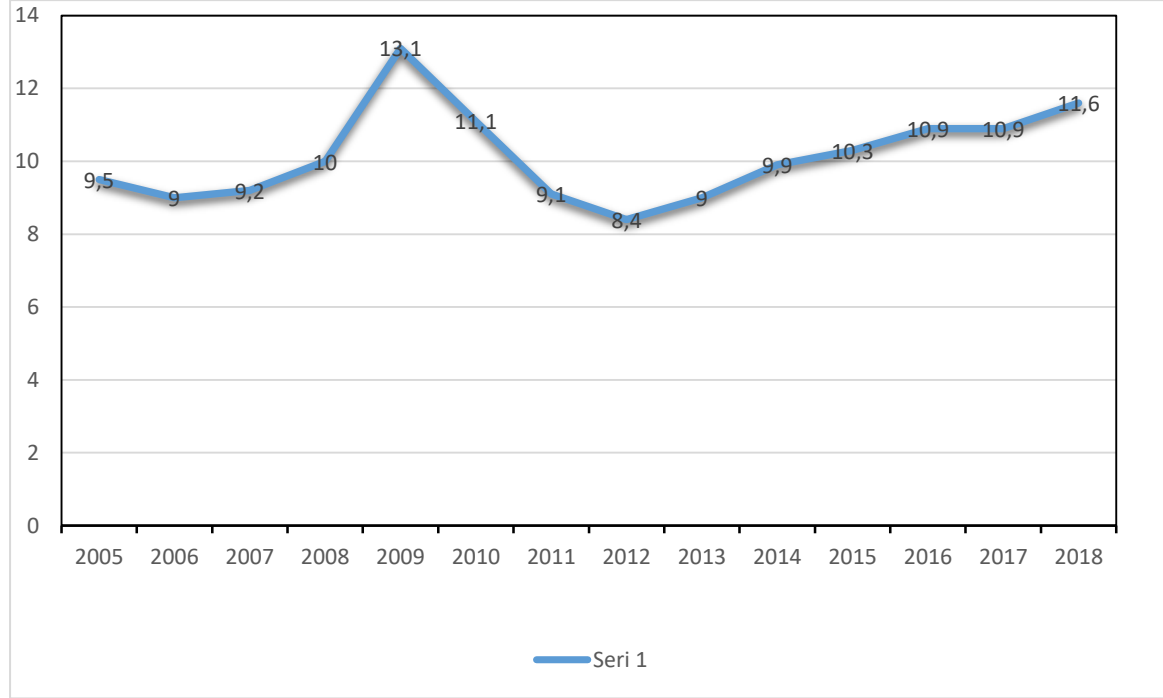
2.6.3. İşsizlik

İşsizlik olgusu ülkelerin sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık gösterse de aslında bütün ülkeler için sorun teşkil etmektedir. İşsizlik Türkiye' de her dönemde karşı karşıya kaldığımız sorunlardan birisidir. Ülkemiz bu sorunun temelinde, ülkemizin tarımsal toplum olma özelliğini az da olsa sürdürmesi, mevcut işsizlerin yanı sıra hızla artan nüfus neticesinde yeni iş gücünün piyasaya çıkması, buna karşın yeni istihdam alanlarının oluşturulmasında çekilen sıkıntılar, var olan işsizlik sorunun çözülmesinde sıkıntılara yol açmaktadır.

İşsizliği, kavramsal olarak açıklayacak olursak; çalışma isteği ve arzusu içinde olup cari ücret düzeyine çalışmayı kabul edenlerin iş bulamadığı ya da mevcut işinde gerek koşulları gerekse ücretini beğenmeyip işlerini bırakanların oluşturduğu sosyal bir olgudur. Ülkemizde var olan işsizliğin temel nedenlerine bakıldığında zaman daha çok yapısal ve ülkenin içinde bulunduğu konjoktürel etmenlerin etkili olduğunu görmekteyiz.

Ülkemizde 2005 yılından günümüze kadar geçen sürede işsizlik oranları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 1. Türkiye’de İşsizlik Oranı (2005-2018), %

Kaynak: TÜİK Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri, 2019.

Yukarıda ki grafikte Türkiye de işsizlik oranı günümüze kadar dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. 2005 yılında % 9,5 oranında gerçekleşen işsizlik oranı 2009 yılına kadar birer puan değişkenlik göstermiş olup 2009 yılında ise Amerika da gerçekleşen ve etkisini tüm dünya da gösteren Mortgage ekonomik krizi sebebiyle son birkaç yılın en yüksek seviyesi olan % 13,1 seviyesine kadar yükselmiştir. Daha sonraki yıllarda ise dalgalı bir şekilde işsizlik oranı düşüş trendine girmiştir.

İşsizlik tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Hızla artan nüfus, miras yoluyla bölünen toprakların ailelere yetmemesi, insanların sağlık, eğitim vs. gibi olanaklardan yararlanma isteği gibi sebepler ile birlikte bireyler iş bulmak için büyükşehirlere göç etmektedir. Bu göç dalgası birçok sorun ile birlikte işsizliği de tetiklemektedir. Türkiye de 1980 yılı sonrasında, yeni toplumsal süreç, sosyal yapıdaki değişimler ve dönüşümlere bağlı olarak daha da hız kazanmıştır. Bunun temelinde neo liberalleşme çerçevesinde uygulanan yapısal uyum politikaları gösterilmektedir. Bu politikalar ve uygulanan yanlış yöntemler istihdam olanakları daralmaya gitmiştir. Uygulanan bu yanlış politikalardan olumsuz etkilenen istidam, kentsel alanlara göçün de etkisiyle, tamamen olumsuz etkilenmiştir (Kef, 2010: 77).

2.6.4. Hizmet yetersizlikleri

Göç sonuçları itibariyle kentlerde nüfus yoğunlaşması meydana getirmektedir. Bunun Sonucunda kentlerin sahip oldukları mevcut kapasitesinin yetersiz kalmasına neden olmasından dolayı, kentlerde eğitim, sağlık, eğlence, kültür, tüketim gibi hizmetlerin aksamasına, bazı zamanlarda hiç verilememesine sebep olmaktadır.

Baktığımız zaman bu tür sosyo-ekonomik hizmetler ilk önce kentin oturmuş, yaşam kalitesi ve seviyesi açısından daha varlıklı inşaların yaşamış oldukları bölgelerde verilmektedir. Bu yüzden kente yeni gelen insanların ilk etapta buralarda yaşayamamalarından dolayı bu imkânlardan yeterli bir şekilde faydalanamamaktadır. Bakıldığı zaman zaten bu tür hizmetlerden gelir düzeyi ile paralel olduğundan ötürü bir dengesizlik meydana getirmektedir (Kef, 2010: 79).

2.6.5. Konut ve toprak sorunu

Toprağın kullanım alanlarında çeşitlenmelerin artması neticesinde, toprak sahiplerinin topraklar üzerinde ki beklentilerinin artması, arsa olarak kullanılmaya başlanan arazilere alt yapı hizmetlerinin getirilmesi, yeşil alan çalışmaları, alt yapı hizmetlerinin sunulması, ülkenin mevcut yapısal sorunları sebebiyle arsa fiyatlarının artmasına neden olmuştur.

Kentleşmenin sonuçlarından bir diğeri ise konut sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Konut sorununun temelinde ise iki sebep yatmaktadır. Bunlar arsa sorunu ve fen kısıtlılığıdır. Tabi bu sorunun çözümü için bazı yollara başvurulmaktadır. Bunun en başında ise gecekondulaşma gelmektedir. Gecekondulaşma ise yerleşim seviyesi ve kalitesi düşük yerleri artırmakta, ayrıca bu bölgelere hizmet getirmek hem maliyetli hem de zor olmaktadır. Ayıca bu durum kenti deneyimsiz ve yatay büyütme (Ökmen,1999: 61).

2.6.6. Çevre sorunları

Çevre; “insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam” olarak ifade edilmektedir (Erkan, 2010: 145). Tanımda geçen ortam kavramı çeşitli sebeplerden dolayı bazı bozulmalar düzensizlikler meydana gelebilmektedir.

Çevre sorunları, insan ve diğer canlı varlıkların geliştirmiş oldukları ilişkiler neticesinde ekolojik dengede ve ekolojik sistemde meydana gelen bozulmaların sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu süreci etkileyen tarihsel gelişmelere bakacak olursak sanayi devrimi ile birlikte başlayan üretim sektöründe ki ilerleme, teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi çevre sorunlarının artmasında büyük paya sahiptir. Tabi bu sürecin bu aşamaya gelmesinde, doğayı kirleten ve ekolojik dengeyi bozan başlıca unsur ve etken insandır.

Hızlı nüfus artışı neticesinde devreye giren altyapılar ilk andan itibaren yetersiz kalmaktadır. Bu durum neticesinde gerçekleşen plansız ve sağlıksız kentleşme verimi artırmak amacıyla tarımda kimyasal maddelerin bilinçsiz bir şekilde kullanılması, arıtma tesisleri oluşturulmadan yoğun üretime geçilmesi gibi etkenler çevre sorunlarının tehlikeli boyutlara ulaşmasına sebep olmaktadır (Erkan, 2010: 147).

Çevre sorunlarına baktığımızda en büyük etken hızlı nüfus artışıdır. Ülkemizde ise nüfus artışı oldukça hızlıdır. Öyle ki OECD’ ye üye ülkeler arasında en hızlı nüfus artışına sahip

ülke Türkiye’dir. Yine Birleşmiş Milletlerin yapmış olduğu bir araştırmada Türkiye’nin 2025 yılında nüfusu 92 milyona yükselmesi öngörülmekte. Bu öngörü ülkemizde ki mevcut çevre sorunlarının ilerleyen yıllarda artacağı öngörülebilir.

Çevre sorunlarının diğer kaynakları şunlardır: (Erkan, 2010: 147)

- Göçler ve düzensiz şehirleşme,
- Kişi başına kullanılan enerji, su, kâğıt, kömür, vb. artışı,
- Ormanların tahribi, yangınlar ve erozyon,
- Aşırı otlatma ve doğal bitki örtüsünün tahribi,
- Konutlardaki ve işyerlerindeki ısınmadan kaynaklanan (özellikle kalitesiz kömür kullanımı) hava kirliliği,
- Motorlu araçlar ve deniz araçları,
- Gübre ve zirai mücadele araçları,
- Maden, kireç, taş ve kum ocakları,
- Atmosferik olaylar ve doğal afetler, Kanalizasyon sularının arıtılmaksızın alıcı ortamlara verilmesi ve sulamada kullanılması,
- Katı atıklar ve çöp
- Sulak alanların ve göllerin kurutulması
- Arazilerin yanlış kullanılması,
- Kaçak avlanma,
- Televizyon, bilgisayar ve röntgen; tomografi vb; tıbbi cihazların yaygınlaşması ile meydana gelen radyasyon,
- Endüstriyel ve kentsel gürültü.

2.6.6.1. Toprak kirliliği

Toprak, yeryüzünde insan dâhil tüm canlı varlıkların yaşamlarını sürdürebilmesi için vazgeçilmez unsurlardan biridir. Toprak bitki örtüsünün beslendiği kaynakların ana deposudur. Toprak altı ve üstü ile çevre dengesi ve sistemin temel kaynağıdır.

Toprak kirliliği; insan etkileri sonucunda toprağın fiziksel, kimyasal, biyolojik özelliklerini kaybetmesi sonucu olarak tanımlanabilir. Toprak kirliliğinin ortaya çıkmasında verimli tarım arazilerinin amaç dışı kullanılması etkilidir. Tabi mevcut topraklar içinde tarıma elverişli olanların oranı sınırlı sayıdadır. Gerçekleşen bu amaç dışı kullanımlar toprak kaybına netice itibariyle toprak kirliliğine neden olmaktadır (Keleş ve Ertan, 2002: 30).

Dünyadaki toprakların baktığımızda sadece %10’luk kısımda üretim yapılabilmektedir. Ülkemize baktığımızda mevcut arazi varlığının %36’sı tarımsal üretim için işlenebilmektedir. Ekilebilir arazinin sadece % 11’i sulanabilmektedir. Bu verimli toprakların büyük bir kısmı ise erozyon nedeniyle kaybedilmektedir. Toprağın bulunduğu yerden yağışlar, sel suları, rüzgâr, çığ vb. etkenlerle taşınması olan erozyon, toprağın veriminin azalmasına neden olmakta, suları kirletmekte ve ürünlerinden alınan verimi düşürmektedir. Ülkemiz topraklarının %14’ünde hafif, %20’sinde orta ve %63’ünde şiddetli ve çok şiddetli derecede erozyon tehlikesi mevcuttur. Sadece %3’lük kayalık alan erozyona maruz bulunmamaktadır (Erkan, 2010: 151).

2.6.6.2.Hava kirliliği

Hava, insan ve canlıların yaşamlarını sürdürebilmesi için gerekli unsurlar içinde hayati öneme sahip olanıdır. Yer küreyi saran gaz kütlesi atmosfer adıyla tanımlanmaktadır. Bakacak olursak atmosferdeki 150 km'lik bir hava tabakası içinde sadece 5 km'lik alan canlılar için yaşama elverişli olduğu bilinmektedir (Erkan, 2010: 148).

Hava kirliliği, atmosfere kirletici unsurlar tarafından, bırakılan zararlı maddelerin (gaz, duman, toz ve koku) atmosfer tabakasındaki doğal bileşenlerin yapısını bozarak canlı yaşamına zarar verecek şekilde bir hal almasına denir.

Hava kirliliğine neden olan unsurları ele alacak olursak karşımıza iki unsur çıkmaktadır. Bunlar sanayileşme ve göçün neden olduğu kentleşmedir. Kentleşmenin neden olduğu hava kirliliği, kentin topografik ve meteorolojik yapısına uygun olmayan şekilde yerleşmelerden kaynaklanmaktadır. Kentlerdeki hava kirliliği, kentlerdeki ısıtma sistemi ve ısıtmada kullanılan yakıt türünün etkisi de hava kirliliğini belirleyici etkileyen unsurdur. Ayrıca kentsel yerleşimlerde kullanılan ulaşım araçlarının egzozlarından çıkan gazlarında diğer bir unsur olduğu göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Keleş ve Ertan, 2002: 27).

Havanın kirlenmesine neden olan diğer çeşitli maddeler bulunmaktadır. Bunların başlıcaları: (Okutan, 1993: 1-4).

- *Partiküler maddeler (tozlar) ,*
- *Kükürtlü maddeler,*
- *Organik maddeler,*
- *Azotlu maddeler,*
- *Karbon monoksit,*
- *Halojenler,*
- *Radyoaktif maddelerdir.*

Havayı kirleten kaynaklar ise doğal kaynaklar ve yapay kaynaklar olmak üzere iki başlık altında incelenebilir (Okutan, 1993: 2).

Doğal kaynaklar: Volkanik hareketler, orman yangınları, açık arazide bitki ve hayvan ölümlerinin bozulması vb. etkenler.

Yapay kaynaklar: Hammaddelerin insan kullanımına sunulması için geçen süreçlerdir (Erkan, 2010: 149).

- 1) *Isınmadan kaynaklanan hava kirliliği: Ülkemizde var olan hava kirliliğinde ısınma amaçlı kullanılan kömürlerin kalitesi etkilidir. Daha çok maliyet açısından uygun olması sebebiyle düşük kalorili kömür ve kükürt oranı yüksek kömürlerin tercih edilmesi ile birlikte yanlış yakma tekniklerinin uygulanması hava kirliliğine yol açmaktadır.*
- 2) *Motorlu taşıtlarından kaynaklanan hava kirliliği: Nüfus artışı ve insanların gelir düzeyinde meydana gelen artışlara paralel olarak insanların motorlu araçlara olan talep artmaktadır. Bundan dolayı sayısı artan bu taşıtlar hareket halinde iken egzozlarından çıkardıkları gazlar hava kirliliğine neden olmaktadır.*

- 3) *Sanayiden kaynaklanan hava kirliliği: Sanayi tesislerinin olduğu bölgelerde gerekli tedbirlerin alınmaması, tesislerde çevre korunması için gerekli tedbirlerin alınamaması, fabrikaların yanlış yerde kurulması gibi etkenler hava kirliliğine yol açan diğer bir yapay etkidir.*

2.6.6.3.Su kirliliği

İnsan ve diğer canlıların varlıklarını sürdürebilmeleri için gerekli olan maddelerden biri de hiç şüphesiz su 'dur. Su insanoğlunun doğada en çok etkileşim içinde bulunduğu, gerek besin kaynağı gerekse temizlik kaynağı olarak gerekse de insanın faydalandığı diğer canlılar ve bitkiler için çok değerlidir. Baktığımızda okyanuslar, denizler, göller, akarsular ve yer altı suları önemli su kaynakları olup dünya yüzeyinin de $\frac{3}{4}$ ünü kaplamaktadır.

Su kirlenmesi iki başlık altında inceleyebiliriz. Birinci aşama tatlı suların, nehirlerin ve tatlı su göllerinin kirlenmesi, ikinci aşama ise, kıyıların ve denizlerin kirlenmesidir. Tabi sularımızın kirlenmesine sebep olan faktörleri ise üç ana başlık altında inceleyebiliriz (Erkan, 2010: 152).

- *Evsel atıklar, bireylerin gerek ev ihtiyaçlarını gerekse kendi karşılayabilmek için kullanmış oldukları suların arıtılmadan nehirlere, derelere ya da denizlere akıtılması sonucunda sular kirlenmektedir.*
- *Sanayi kuruluşları, üretim aşamasından sonra meydana çıkardıkları atıklar arıtma ünitesinden geçirilmeksizin doğaya salınması neticesinde su kirlenmesine sebep olmaktadır.*

Tarımsal üretim aşamasında kullanılan suni gübreler toprağın altına nüfuz etmesi neticesinde yer altı kaynak sularının bu durumdan etkilenerek kirlenmesi sonucunda su kirliliği oluşmaktadır (Karpuzcu, 1995: 339)

2.6.6.4.Gürültü kirliliği

Giderek artan çevre sorunları arasında yer alan gürültü, kelime anlamı olarak istenmeyen, rahatsız edici sesler olarak tanımlanmaktadır. Çevre sorunu olarak gürültü kirlenmesi daha çok belli büyüklüğe ulaşmış olan büyük kentlerde ortaya çıkmaktadır.

Gürültü kaynağı olarak şunlar gösterilebilir. Motorlu araçların, motosikletlerin, inşaat makine ve donanımlarının, uçakların, ev aletlerinin, seyyar satıcıların, eğlence merkezlerinin vs. çıkarmış oldukları seslerdir.

Gürültünün insanlar üzerinde olumsuz etkileri vardır. Bunları Fizyolojik ve Psikolojik etkenler olarak iki grupta toplayabiliriz. Gürültünün insan üzerinde ki olumsuz etkileri işitme duyusunun tahrip edilmesidir. Bununla birlikte işitme dizisi üzerindeki kulak çınlaması ve sağırılık gibi olgular meydana gelmektedir. İşitme duyusunun tahrip olmasının yanı sıra dikkat dağınıklığı, kas yorgunluğu sonucunda işte verimliliğin azalması, dikkat dağınıklığı, uyku düzensizliği, sinirlilik, baş dönmesi gibi etkilerde meydana getirmektedir (Belgin, 1994: 40).

Bazı gürültü türlerinin desibel cinsinden dereceleri ve psikolojik etkileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7.Gürültü türleri ve etkileri

Gürültü Türleri	Db Derecesi	Psikolojik Etkisi
Uzay Roketleri	170	Kulak ağrısı, sinir hücrelerinin bozulması
Canavar Düdükleri	150	Kulak ağrısı, sinir hücrelerinin bozulması
Kulak Dayanma Sınırı	140	Kulak ağrısı, sinir hücrelerinin bozulması
Makineli Delici	120	Sinirsel ve psikolojik bozukluklar (III. Basamak)
Motosiklet	110	Sinirsel ve psikolojik bozukluklar (III. Basamak)
Kabare Müziği	100	Sinirsel ve psikolojik bozukluklar (III. Basamak)
Metro Gürültüsü	90	Psikolojik belirtiler (III. Basamak)
Tehlikeli Bölge	85	Psikolojik belirtiler (II. Basamak)
Çalar Saat	80	Psikolojik belirtiler (II. Basamak)
Telefon Zili	70	Psikolojik belirtiler (II. Basamak)
İnsan Sesi	60	Psikolojik belirtiler (I. Basamak)
Uyku Gürültüsü	30	Psikolojik belirtiler (I. Basamak)

Kaynak: (Erkan, 2010: 154).

2.6.7. Kimlikleşme ve ayrışma sorunu: ötekileştirme

2.6.7.1. Ayrımın sosyolojik boyutu

Darvinci yaklaşıma göre esas olan yaşama ağı içinde belli bir zaman diliminde bütün türlerin birbirleri ile kurdukları bağımlılık ilişkisidir. Çeşitli bitki ve hayvan türlerinin karşılıklı olarak birbirine bağımlı yaşama ağında aynı yerde yaşamak zorunda olan varlıklar kendi aralarında mücadeleye girerler. Böylece kimin nerede nasıl, hangi konumda yaşayacağına kendi aralarında ki hâkimiyet mücadelesinin sonucuna göre belirlenir. Bu durumun kentsel mekânlardaki işlerde de benzer durum karşımıza çıkmaktadır. Mücadeleye etki yapan iki olgu karşımıza çıkmaktadır ki bunlar sanayi ve ticaret kavramıdır. Bu mücadele uzun dönemde oluşacak ana kentsel çizginin ana hatlarını ve temelini oluşturmaktadır (Aslanoğlu, 2000: 27).

Sanayi toplumlarında, toplumsal tabakalaşma ve farklılaşma kentsel mekânların bünyesinde kendisini karşımıza gelir, meslek, eğitim seviyesi, yaş, toplumsal statü, cinsiyet vs. niteliklere çıkmaktadır. Refahta ve gelirden eşitsiz ekonomik tabakalaşmanın bir örneği olabilir. Aynı şekilde toplumdaki bazı bireylerin sahip oldukları makamlardan dolayı diğer bireylere nazaran daha fazla prestij ve yetki sahibi olması da sosyo-ekonomik açıdan tabakalaşmaya sebep olabilir (Kef, 2010: 84).

Modern toplumsal gelişimin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramı tetikleyen olan ise toplumsal tabakalaşmadır. Toplumsal tabakalaşma neticesinde ortaya çıkan sınıf bilinci biyoloji ve toplumsal farklılaşma olarak karşımıza çıkar. Toplumda oluşmaya başlayan tabakalaşma etkisi içinde bireyler kendilerine, toplum içinde nerede olduğunu sorusunu sormaya ve kendisine yer belirlemeye başlar. Dünya toplum bilincine dair verilebilecek en açıklayıcı ve anlamlı ören Amerika Birleşik Devletlerinde siyah ve beyaz tenli insanlar arasındaki ayrımdır. Birleşik devletlerde beyaz insanlar kendilerini siyahlardan üstün görmeleri sınıf bilinci kavramının bir yansımasıdır (Türkdoğan, 2006: 149).

Ülkemizde toplumsal ve ekonomik ayrıcalıkların temelinde sadece bireyler arasında gelir farklılıklarından kaynaklanmaz. Gelir bölüşümde, toplum içinde siyasal iktidara sahip olmak isteyenlerin kendi iktidarını meydana çıkarabilmek için gerekli olan çabaya aracılık eden, siyasal, toplumsal ve ekonomik bağlantıların ürünü olarak tanımlanabilmektedir (Kef, 2010: 85).

1940’larda başlayan kentleşme hareketleri dünya genelinde durağan bir hal almış olsa bile ülkemizde çok hızlı bir şekilde devam etmektedir. Sanayileşmenin desteği olmadan bir kentleşme, nüfus açısından büyük metropoller ortaya çıkarmasına karşın, kentlileşme açısından bakıldığında köylülüğün yoğun bir şekilde kendisini gösterdiği mekânlar olarak meydana çıkmaktadır (Görmez, 1997: 128).

Kent içinde barındırdığı insanları kapsayacak bir şekilde olanaklara sahip olamamaktadır. Bu durum neticesinde kentte yaşayan insanlara ya da kente yeni gelenlere yeni imkân, konut imkanı, eğitim, hizmet, sağlık hizmeti yeterli düzeyde verilememektedir. Bundan dolayı kentliler kendi başlarının çaresine bakmak zorunda kalıyorlar (Görmez, 1997: 20). Yine bu durumun sonucu olarak kente kırsal bölgelerden gelen vasıfsız nitelikteki insanların iş konusunda mecburi bir şekilde önlerine sunulan düşük ücretli ve sigortasız işlerde çalışmaya razı olmak zorunda bırakılıyorlar (Bal, 1999: 64).

Göç neticesinde kente gelen her yeni insanla kentli arasında büyük bir çekişmenin yeniden alevlenmesine şahit olmaktayız. Göç sonucunda kente yerleşen insanlar ile, kendisi ile ortak yönü olmadığını düşünen kentli kendisine tehdit altında hissediyor ve kişileri küçümsüyor. Bu korku ve kaygı neticesinde hiç kuşkusuz dışlanma faktörü ortaya çıkıyor. İşte tüm bu küçümseme ve dışlanma aslında kentsel şiddetin asıl sebebi olmaktadır (Akkaya, 2002: 204-205).

Kentte yaşayan kentliler kendilerini yaşam tarzları ve dünya görüşleri olarak modern, laik, eğitilmiş, zengin olarak görmekte iken; buna uygun olarak görmedikleri kente kırsal yeni gelen insanları kaba, cahil, taşralı, modern olamayan insanlar olarak tanımlamaktadırlar (Kef, 2010: 87).

2.6.7.2. Kırsal bölgelerde gelenlerin kent yaşantısındaki davranışları

Kentli ve köylü olmak üzere karşımıza iki grup insan profili çıkmaktadır. Bu iki grup içinden kentlilerin sosyo-ekonomik durumları ile köylülerin ki farklılık gösterir. Öyle ki kentli insanlar kendilerini üst sınıf ve zengin olarak tanımlamakta, köylüleri ise yoksul ve alt tabaka insan olarak görmektedirler. Bununla birlikte yapılan bazı araştırmalarda köylülerin yoksullukları ile mutlu ve sakin bir yaşam sürdüklerini konusunda sonuçlar çıkmaktadır (Kurt, 2003: 132).

Kentlerde yaşayan insanların kentle bütünleşmesi çok önemli bir sonuçtur. Özellikle gecekondu alanlarında yaşayan insanların kentle bütünleşmediği görülmektedir. Bununla birlikte insanların mevcut sistemin yönetim şekillerine ve hatta kendilerine bile güvenemedikleri tespit edilmektedir. Daha çarpıcı sonuç ise bu bireylerin kentte kalış süreleri arttıkça kente olan bütünleşmenin artması beklenirken tam tersi gelişmeler ortaya çıkmıştır (Görmez, 1997: 132).

Tüm bu bilgiler dâhiline beklenen bütünleşmenin gerçekleşmemesi nedeniyle istenmeyen bazı olumsuz sonuçlarda meydana çıkmaktadır. Bu durumun kente ve ülkeye maliyeti ise,

kentte gecekondü kesimlerinde yaşıyan yoksul kesim insanların saldırgan bir tavır içine girmeleridir (Işık ve Pınarcıoğlu, 2015: 101).

Köyden kente göç eden insanlar çok büyük ümit ve beklenti içinde bu kararı almaktadırlar. Nitekim kente geldiklerinde istediğı hayat kalitesine ulaşamadığı, kent yaşamı içinde kendisine yer bulamadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durum sonucunda birey kendisini toplumdaki dışlanmış hissedecek ve gittikçe çevresine daha da yabancılaşarak toplum dışı davranışlara ve şiddete başvurusu öngörülmektedir. Sosyal psikolojik yaklaşım gereğı bu psikoloji içinde olan birey ayrıca görece olarak yoksunluk kavramı da eklenince, yani birey toplum içinde kendisine örnek aldığı gruplar ile kendi yaşam ve kaynaklarını karşılaştırdıklarında hissettikleri yokluk ve haksızlık duygusu karşısında ikinci kuşak köy-kent göçmeni potansiyel şiddet aktörü olarak göstermektedir (Erman, 2002; 194).

Geçmişte ülkemizde bir takım olumsuz olaylar yaşanmıştır. Yaşanan bu olaylar medya tarafından çok geniş kitlelere ulaştırılarak toplumsal bir algı oluşturulmuştur. Bu olayların merkezinde ve sorumlu olarak gecekondü bölgelerinde köyden kente göç eden insanlar sorumlu tutularak onları olası suç ve şiddet kaynağı olarak görülmesi sağlanmıştır. Tüm bu olayların sonucu olarak gecekondü gençliği şiddetin ana aktörü seçilmiş ve bu gençleri tanımlayacak olan varoş sözcüğü hayatımıza girmiştir (Erman, 2002; 195).

2.6.7.3.Yönetimin tutumu

Türkiye’de kentlerde yaşıyan kitleler arasında ortaya çıkan gerek ekonomik, gerekse kültürel eşitsizlikler devletin müdahalesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bu yüzden devlet eşitsizliklerin giderilmesi, herkesin bütün sosyal ve ekonomik haklardan en maksimum ve adaletli bir şekilde yararlanabilmesi için bazı kamu kurum ve kuruluşlarından faydalanır. Ülkemizde bu kurumlara örnek verecek olursak, Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Fonu, Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay vs. olarak gösterebiliriz. Ancak bu kurumların yapmış oldukları çalışmalar sonucunda kişiler tam anlamıyla refah seviyesine ulaşacak şekilde değil de sadece yoksulluk sınırları içinde yaşamlarını sürdürmelerine yardımcı olacak şekildedir (Mengi, 2007: 102).

Türkiye’de kentli yaşamında var olan ikili yapının ortadan kaldırılmasına yönelik kanun koyucu 1960 yılında gecekondü yasası başlığı altında bir yasa çıkarmıştır. Bu yasanın çıkarılmasında ki niyet özde sınıfsal ayrımı ortadan kaldırmak ise de fiiliyatta sınıfsal yapının bir nevi resmiyet kazanmasından başka bir sonuç çıkarmayacaktı. Bu gerçeğı bir şekilde açığa vurmak yönetimi zor durumda bırakacağından dolayı yönetim, bir yandan sınıflandırmaya yasal zemin hazırlarken diğer yandan da gecekondü yaşamının kısa vadeli bir süreç olduğu fikrini taze tutarak toplumsal çatışmaya engel olmaktadır (Kef, 2010: 91).

Bölüm 3: Çerkezköy'e Gerçekleşen Göçün Nedenleri Ve Kentleşme Üzerindeki Etkilerini Berirlmeye Yönelik Bir Saha Araştırması

3.1. Çerkezköy Hakkında Genel Bilgi

Çerkezköy, Marmara Bölgesi'nin Ergene Bölümünde Tekirdağ iline bağlı bir ilçedir. Topraklarını doğuda İstanbul'un Çatalca ve Silivri, Güneyde Tekirdağ'ın Çorlu Batıda ve Kuzeyde Tekirdağ'ın Kapaklı ilçeleri ile çevrilidir. Coğrafi olarak 41 derece 17 dakika 06 saniye kuzey enlem ve 28 derece 00 dakika 01 saniye doğu boylamında olup, denizden yüksekliği 160 metredir. Güneyden geçen 0-3 Otoyolu'na 22 kilometrelik bir yolla bağlanan Çerkezköy, il merkezi olan Tekirdağ'a 56 kilometre ve İstanbul'a ise 110 kilometre mesafede bulunuyor (www.cerkezkoytso.org.tr, 2018).

“Çerkezköy ilçesinin yüzey şekilleri oldukça siliktir. İlçenin büyük bir kesimini Ergene'nin Çorlu kolu çevresindeki alüvyonlu alanlar kaplar. İlçe toprakları, kuzeydoğudan güneybatıya doğru, gittikçe alçalır. Tekirdağ'ın doğu kesiminde bulunan Çerkezköy yöresinde, Istranca Dağları'nın uzantıları ile arazi engebelenir. Bu kesimlerde yükselti batıya göre daha düşüktür. Yöre topografyası, Büyükyoncalı-Bahçeagıl ve Çerkezköy-Velimeşe doğrultusunda uzanan 50 - 150 m, iki vadi tabanı dışında ise ortalama 150 - 200 m ve yer yer daha fazla yükseltilerle belirlenmektedir. Tüm yerleşiminin, 150 - 200 m altındaki katlarda yer aldığı ve yüksekçe yerlerinde orman, tarım ve mera alanı olarak kullanıldığı görülmektedir. Çerkezköy yöresinde, arazi eğilimleri % 5 – 20 oranında değişmektedir. Çerkezköy'de, Ergene ırmağının başlıca kollarından olan Çorlu deresi, yer almaktadır. Çorlu deresi ve diğer dereler boyunca uzanan % 5'ten daha düşük eğimli vadi tabanları yanı sıra, demiryolunun güneyinde % 20 eğim sınırını aşan yamaçlar da bulunmaktadır. Çerkezköy alanı, genellikle kalkersiz, kahverengi toprak türlerinden oluşmaktadır. Çorlu deresi vadisi boyunca uzanan topraklar, alüvyal topraklardır. Kalkersiz kahverengi orman toprakları, yörenin kuzey ve doğusunda ormanlarla kaplanmıştır. Diğer kahverengi toprakların, çoklukla kuru tarım ve yer yer mera olarak kullanıldığı görülmektedir. Çerkezköy ilçesinde, Çorlu deresinin güneyinde yer alan Kızılpınar ve Veliköy yerleşmesinin toprakları, alüvyal topraklar olup, bölge her türlü bitkiyi yetiştirmeye elverişli, drenajı iyi olan kolay işlenebilir niteliktedir (www.cerkezkoy.bel.tr, 2018).

Çerkezköy ilçesi, Trakya ikliminin belirgin özelliklerinin etkisi altındadır. Yörede zaman zaman esen soğuk kuzey rüzgârları ısının düşmesine yol açmaktadır. Sıcaklık, yaz aylarında 25 °C - 35 °C, kış aylarında ise 10 °C - (-8)°C arasında değişmektedir (www.turkiyerehberi.com, 2018).

Çerkezköy'e ulaşım, karayolu ve demiryolu ile yapılmaktadır. Çerkezköy, Kınalı Ayrımı - Çerkezköy - Çorlu yolu ile Çerkezköy - Saray - Vize - Kırklareli yollarının kavşak noktasında bulunmaktadır. Ayrıca Beyciler-Çerkezköy bağlantı yolu ile TEM'e bağlanmaktadır. Çerkezköy için önem taşıyan TEM bağlantı yolu, ilçenin İstanbul ve Avrupa ile bağlantısını kuvvetlendirmektedir. Çerkezköy ilçesinin, Tekirdağ il merkezi ile bağlantısı Çerkezköy – Çorlu – Tekirdağ karayolu ile sağlanmaktadır. Çerkezköy ilçesinde demiryolu bağlantısı İstanbul – Edirne – Avrupa demiryolu ile sağlanmaktadır. Çerkezköy istasyonu önemli ihracat istasyonlarından biridir. Ayrıca İstanbul – Çerkezköy elektrikli banliyö hattında 1996'dan beri yolcu taşınmaktadır. Çerkezköy, Halkalı-Kapıkule Hızlı Tren Projesinin önemli duraklarından biri olacaktır. İlçedeki deniz yolu bağlantısı, Tekirdağ limanı ile ilişkilidir (www.cerkezkoytso.org.tr, 2018).

Çerkezköy İlçesi, idari yönden 10 mahalle (İstasyon, Fevzi Paşa, Gazi Mustafa Kemal Paşa, Gazi Osman Paşa, Cumhuriyet, Fatih, Bağlık, Yıldırım Beyazıt, Veliköy, Kızılpınar) oluşmaktadır. İlçe nüfusu aşağıda gösterilmektedir.

Çerkezköy nüfusu 2018 yılına göre 166.789 kişi. Bu nüfus, 86.540 erkek ve 80.249 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %52,00'si erkek, %48'i kadındır.

Tablo 8.Yıllara Göre Çerkezköy Nüfusu

Yıl	Çerkezköy Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2018	166.789	86.540	80.249
2017	157.931	82.346	75.585
2016	146.319	76.327	69.992
2015	133.616	69.698	63.928
2014	123.119	64.216	58.903
2013	113.134	59.110	54.024

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 04.04.2019

Çerkezköy'ün tarihçesine baktığımızda Çerkezköy coğrafyasında ilk kurulan köyün, Çerkezköy mü yoksa Türbedere mi olduğu yönünde değişik görüşler bulunmaktadır. Atatürk İlköğretim Okulu bahçesinde olan türbe nedeniyle, Çerkez yerleşiminin öncesinde ve sonrasında dere yatağının olduğu bölge Türbedere diye adlanıyordu. Bugün Çerkezköy'de yaşayan bazı vatandaşların elinde, Çerkez göçleri öncesi döneme ait Türbedere kayıtlı tapuların bulunması, burada 1863 öncesine, 1847-1848 yıllarına uzanan bir yaşamın bulunduğu göstermektedir. Her ne kadar Çerkez göçü öncesi Türbedere'de bir yaşam olsa da, burada yaşayanların kaç hane olduğu, nüfusu ve kimlikleri hakkında net bir bilgiye ulaşılmış değildir. Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde, Fon Kodu HH. d... Gömlek No.su 17434 olan belgede, "Çerkes karyesinde Türbedere'de yapılacak olan inşaatın keşif bedeli" ibaresi olması, Türbedere'nin öncelikli olarak bir mevki adı olduğunu gösteriyor. Osmanlı-Rus Savaşı sonrası yeni göçlere açılmasıyla bu yerleşim yerinin adı, 1878-1911 yılları arasında Türbedere olarak geçmiş, 1888-1907 yılları arasında da Türbedere'nin statüsünün, Türbedere yöresi, Türbedere Köyü ve Türbedere Nahiyesi olarak tanımlandığı söylenebilir. Geçmişten bugüne aktarılanlar ve ortaya çıkan belgelere dayanarak yapılan incelemelerde, Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından bu coğrafyada aslında iç içe geçmiş 3 köyün varlığından söz edilmektedir. Birincisi, bugünkü Çerkezköy Belediyesi ile türbenin olduğu Atatürk İlköğretim Okulu'nun çevresindeki Çerkezköy, ikincisi dere yatağı çevresindeki Türbedere ve üçüncü olarak da Garnizon Komutanlığı'nın olduğu yerdeki Yeniköy. Bu üç köyün varlığı 1911 yılında bu yerleşim yerinin nahiye ve belediye olmasını sağlamış, ilk Belediye Başkanı Molla Mehmet Efendi ve beraberindekilerin bölgenin isminin Türbedere olarak kalıcılığının sağlanması isteğini de Edirne Valiliği kabul etmemişti. Edirne Valiliği'nin kararından sonra bu yerleşim yerinin ismi, Çerkezköy olarak kalıcı olmuştur. Çerkezköy, 26 Ekim 1912 ile (Bazı kaynaklara göre ise de Kasım ayı başında) 30 Haziran 1913 tarihleri arasında Bulgar işgaline, 23 Temmuz 1920 ile 30 Ekim 1922 tarihleri arasında Yunan işgaline uğradı. Kuruluşundan beri Çorlu'ya bağlı olan Çerkezköy, 1914 yılında Kırkkilise'nin Saray Kazasına bağlandı. 15 Ekim 1923 yılında Saray ile birlikte Tekirdağ'a bağlanan Çerkezköy, 1 Nisan 1958'de İlçe yapıldı ve Kaymakamlığına da Yusuf Ziya Doğan atandı (www.cerkezkoy.bel.tr, 2018).

Çerkezköy Türkiye' de gerek ekonomisi gerekse sanayisi ile önemli bir yere sahiptir. 1970'lere kadar kırsal nitelikli küçük bir yerleşim yeri olan ilçe, Bakanlar Kurulu'nun 1971 yılındaki kararı ile "Kalkınmada Öncelikli Yörelere" kapsamına alınmış ve 1973 tarihindeki karar ile Organize Sanayi Bölgesinin kurulması sonucu başlayan hızlı sanayileşme hareketiyle birlikte büyüme ve gelişim sürecine girmiştir. Bu gelişim büyük ölçekli, modern teknoloji kullanan ve esas olarak dış pazara yönelik üretim yapan özel sektör kuruluşları ile Çerkezköy bugün Türkiye'nin en büyük sanayi merkezlerinden bir haline gelmiştir. Çerkezköy'deki başlıca sanayi kuruluşları: tekstil, kauçuk plastik, boya – kimya, metal – makine, gıda, ilaç-sağlık, maden, ağaç, elektronik ve beyaz eşya, inşaat malzemeleri, kırtasiye ve otomotiv sektöründe yoğunlaşmıştır. Bölgedeki sanayi tesislerinde 70.000'i aşkın çalışan, Türkiye ekonomisine katkıda bulunmaktadır (www.cerkezkoytso.org.tr, 2018).

Çerkezköy' de 1970'li yıllara kadar ekonomik yapının tarıma dayalı olduğu ancak bugün sanayinin gelişmesi ve sanayinin sebep olduğu göç neticesiyle tarımla uğraşan nüfus

toplam nüfusa oranının % 15'ine kadar düşmüş olduğu görülmektedir. İlçenin yer yer orman, tarım ve mera alanı olarak kullanılan topraklarında yetiştirilen başlıca ürünler; buğday ve ayçiçeğidir. Hayvancılık da yapılan ilçede az miktarda sığır ve koyun yetiştirilmektedir(www.cerkezkoytso.org.tr, 2018).

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmamızda tarihsel süreç içerisinde kent, kentleşme, kentlileşme, göç ve nedenleri tek tek ele alınmıştır. Çalışmamızda kentleşmenin ülkemizdeki tüm boyutları ile alınarak, kentleşme olgusunun en önemli sebeplerinden biri olan göçün, ülkemiz genelindeki nedenleri ve buna bağlı olarak sonuçları üzerinde durulmuştur. Bilindiği üzere kent kavramı eski yunanda hayat bularak günümüze kadar gelen, beraberinde kentleşme ve kentlileşme gibi kavramları türeten kentler tüm dünyada medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu çalışmamızda tarihsel süreç çerçevesinde araştırmalar yapılmıştır.

Göç hareketliliği neticesinde toplumdaki bireyler üzerindeki sosyo- ekonomik etkiler ele alınmıştır. Yine bu çerçevede kişi/toplum davranışları üzerinde durularak kentleşme sürecinde olan etkisi üzerinde durulmuştur. Göç hareketliliğine neden olarak bölgesel, coğrafik ekonomik ve sosyal eşitsizlikler, nüfus dağılımındaki farklılıklar, tarımda makineleşme, terör, kan davası, izlenen ekonomik ve politik nedenler ele alınmıştır. Bu sebepler neticesinde ortaya çıkan gecekondulaşma işsizlik, hızlı ve çarpık kentleşme, hizmet yetersizliği, konut ve toprak sorunu, çevre sorunları ve kimlik sorunları ile bağlantı kurularak sebep sonuç ilişkisi çerçevesinde açıklamalar yapılmıştır.

Ülkemizde göç ve kentleşme genelinde meydana çıkacak olan olumlu/olumsuz sonuçlar için gerek merkezi yönetim gerekse yerel yönetimler tarafından alınacak olan tedbirler, teşvikler, yatırımlar üzerinde durulmuştur. Özellikle kalkınma planlarının hemen hepsinde kentleşme, göç, yerel yönetim, nüfus gibi toplum temel dinamikleri üzerinde özellikle durulmuş olduğu yine bu çerçevede çeşitli modeller geliştirildiği görülmektedir.

Bu çalışmamızda son yıllarda önemli ölçüde göç alan, Türkiye'nin her bölgesinden gelen insanlara ev sahipliği yapan, özellikle İstanbul'a sınır bir ilçe olması ve hızla gelişen sanayisi ile cazibe merkezi haline gelen Tekirdağ iline bağlı Çerkezköy ilçesi ele aldık. Çerkezköy'de artan göç hareketliliği neticesinde nüfus artışı sonucunda konut ihtiyacının, alt yapı, ulaşım, eğitim, sağlık ihtiyaçlarının azımsanmayacak derecede fazla olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bölgedeki kentleşmenin de şekillenmesi bu ihtiyaçları etkisinde gerçekleşmektedir.

3.3. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmamızın konusu, kentleşmenin en önemli bir parçası olan göçün ülkemizdeki nedenleri ve sonuçlarının, Çerkezköy ilçesindeki yansımalarını ele almak ve bu bağlamda buraya göç ederek yerleşen insanları sosyo-ekonomik durumlarının araştırılmasıdır.

3.4. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde bireyler; işsizlik, aile ve köy içi anlaşmazlıklar, görev, iklim şartları, can güvenliği, eğitim ve sağlık imkânları gibi birçok nedenden dolayı yaşadıkları yerleri terk ederek, kendilerine birçok imkân sunacak olan, yerlere özellikle de büyükşehirlere göç

etmektedir. Bu durum neticesinde de bazı sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle büyükşehirlere yapılan göçler neticesinde başta gecekondulaşma, alt yapı sorunu, ulaşım sorunu vb. olmak üzere birçok sorun meydana çıkmaktadır. Bu çalışmamızda Çerkezköy'e yapılan göçün nedenleri, genel özelliklerini tespit etmek, göçe sebep olan temel faktörleri belirlemek, göçün etkilerini ve boyutlarını ortaya çıkarmak, göçe karşı alınacak tedbirleri belirlemek, Çerkezköy' e bir sebeple göç eden insanların temel sorunları ele almak ve çözüm önerilerini tespit edilebilmesi açısından önemlidir.

3.5. Problem

Çerkezköy'e yaşanan göç olgusu neticesinde meydana çıkan ulaşım, barınma, geçinme sıkıntısı gibi sorunlarının araştırılması için Çerkezköy araştırma kapsamına alınmıştır.

3.6. Sayıtlar

Araştırmada kullanılan temel varsayımlar şunlardır;

- Katılımcıların, araştırmada kullanılan anket formunu doğru ve içten cevapladıkları ve içinde bulundukları ortamı değerlendirebilecekleri kabul edilmiştir.
- Araştırmada kabul edilen veri toplama tekniği (anket) göçün bireyler üzerindeki etkisini ölçebilecek durumdadır.

3.7. Sınırlılıklar

Araştırma, aşağıda belirtilen hususlar dâhilinde sınırlılıklara sahiptir.

- Anket formunda yer alan sorular “Göç’ün sosyo-ekonomik ve kültürel etkileri” konularıyla sınırlıdır.
- Araştırma, veri toplama tekniğinde (ankette) yer alan değişkenler sınırlıdır.
- Araştırma Çerkezköy ilçesi ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamına çalışmanın yapıldığı Çerkezköy ilçesinde ikamet eden bireyler alınmıştır.

3.8. Hipotezler

- Cinsiyete göre bireylerin öğrenim seviyesinde değişimler önemlidir.
- Eğitim seviyesine göre tercih edilen iş alanı tercihleri önemlidir.
- Meslek ile elde edilen gelir arasında ki ilişki önemlidir.
- Eğitim seviyesinin elde edilen gelire etkisi önemlidir.
- Eğitim seviyesinin çocuk sayısı üzerine etkisi önemlidir.
- Memlekete geri dönme isteği üzerinde eğitim seviyesinin etkisi çok önemli değil.
- Gelir miktarı ile birikim yapabilme arasındaki ilişki önemlidir.

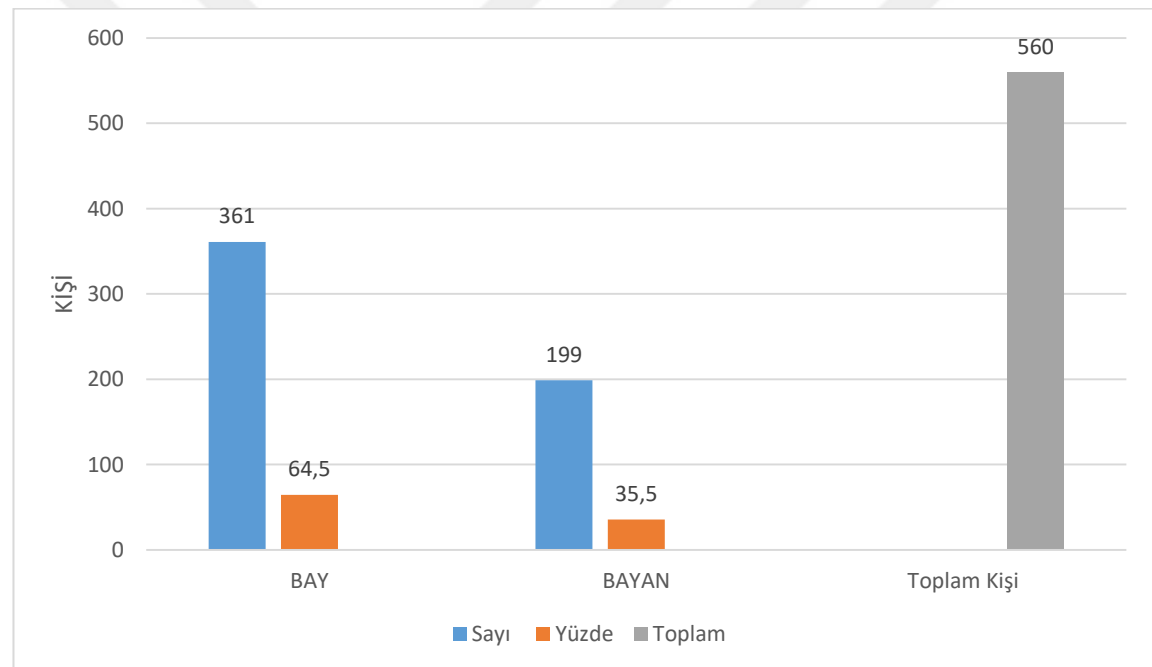
3.9. Araştırma Bulguları ve Yorumları.

Tablo 9. Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Bay	361	64,5
Bayan	199	35,5
Toplam	560	100

Katılımcıların çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır.

Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

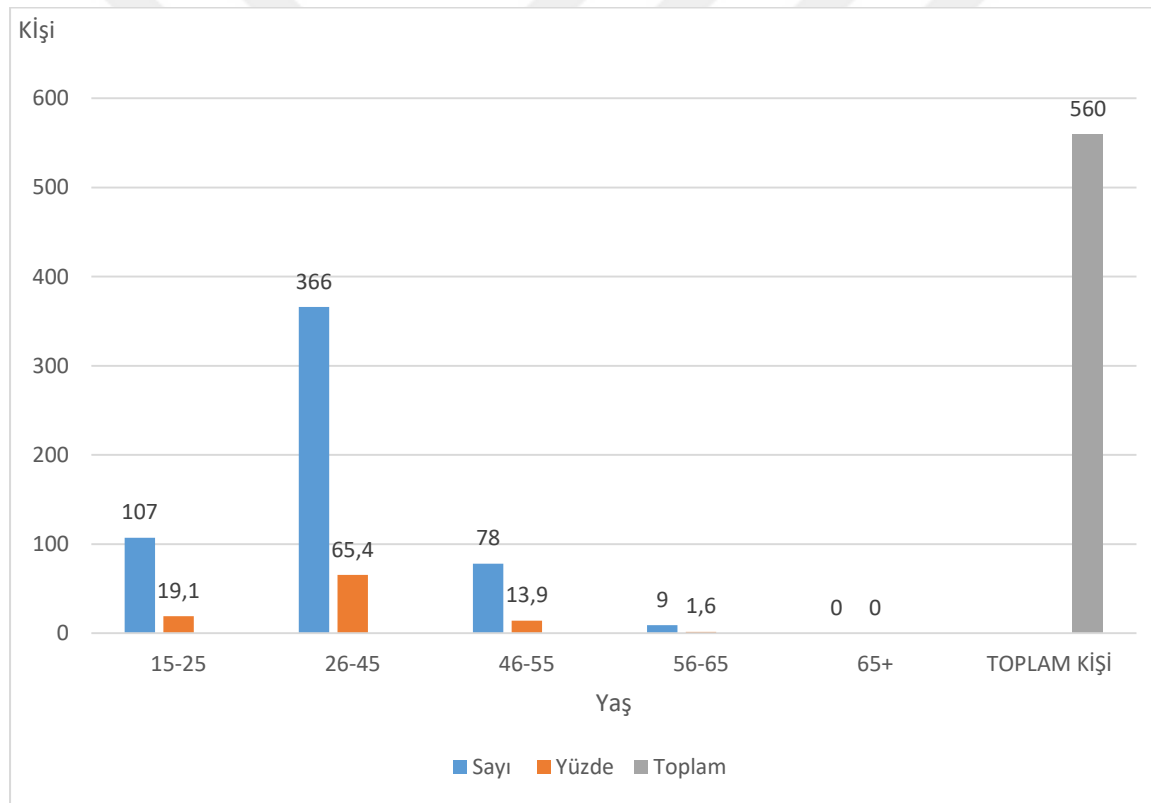
Araştırmaya göre katılımcıların % 35,5 'i bayan, %64,5' i erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Sayı	Yüzde
15-25	107	19,1
26-45	366	65,4
46-55	78	13,9
56-65	9	1,6
65+	0	0
Toplam	560	100

Katılımcıların hemen hepsi bütün yaş gruplarındaki bireylerden oluşmaktadır.

Grafik 3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

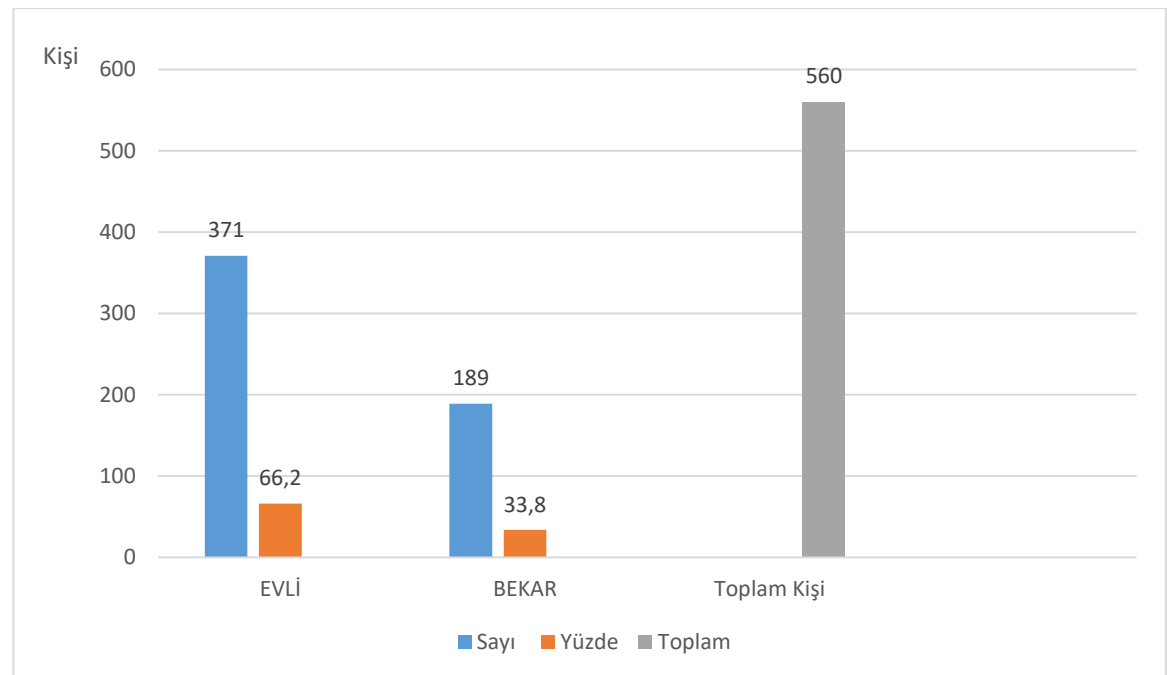
Araştırmada katılımcıların yaş dağılımları 5 grupta yapılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerden 65 yaş üstü yoktur. Katılımcıların % 1,6' sı 56-65 yaş grubu bireylerden, %13,9 ' u 46-55 yaş grubu bireylerden, %65,4' ü 26-45 yaş grubu bireylerden, %19,1' i 15-25 yaş grubu bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	371	66,2
Bekâr	189	33,8
Toplam	560	100

Araştırmaya katılımcıların çoğunluğu evli olduğu görülmektedir.

Grafik 4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

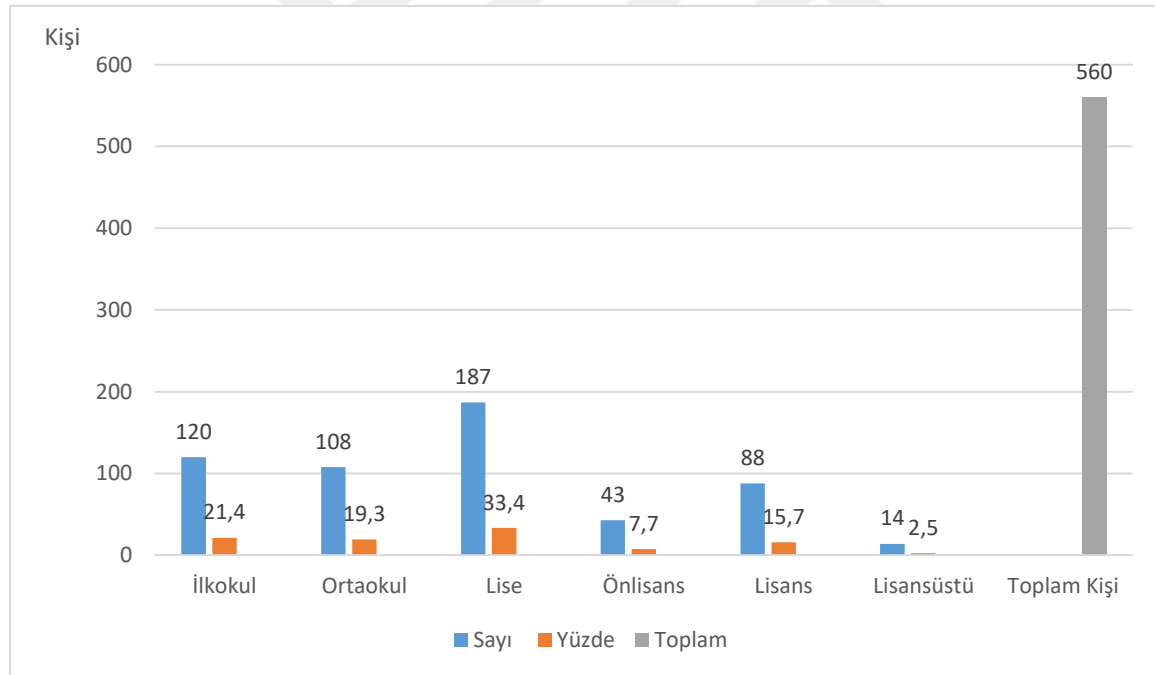
Araştırmaya katılan kişilerin %66,2' si evli bireylerden, %33,8' i bekâr bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Sayı	Yüzde
İlkokul	120	21,4
Ortaokul	108	19,3
Lise	187	33,4
Önlisans	43	7,7
Lisans	88	15,7
Lisansüstü	14	2,5
Toplam	560	100

Katılımcıların eğitim seviyeleri ortalama ve oransal olarak birbirlerine yakın bir sonuç ortaya çıkmasında her türlü eğitim seviyesine sahip işgücüne ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 5. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

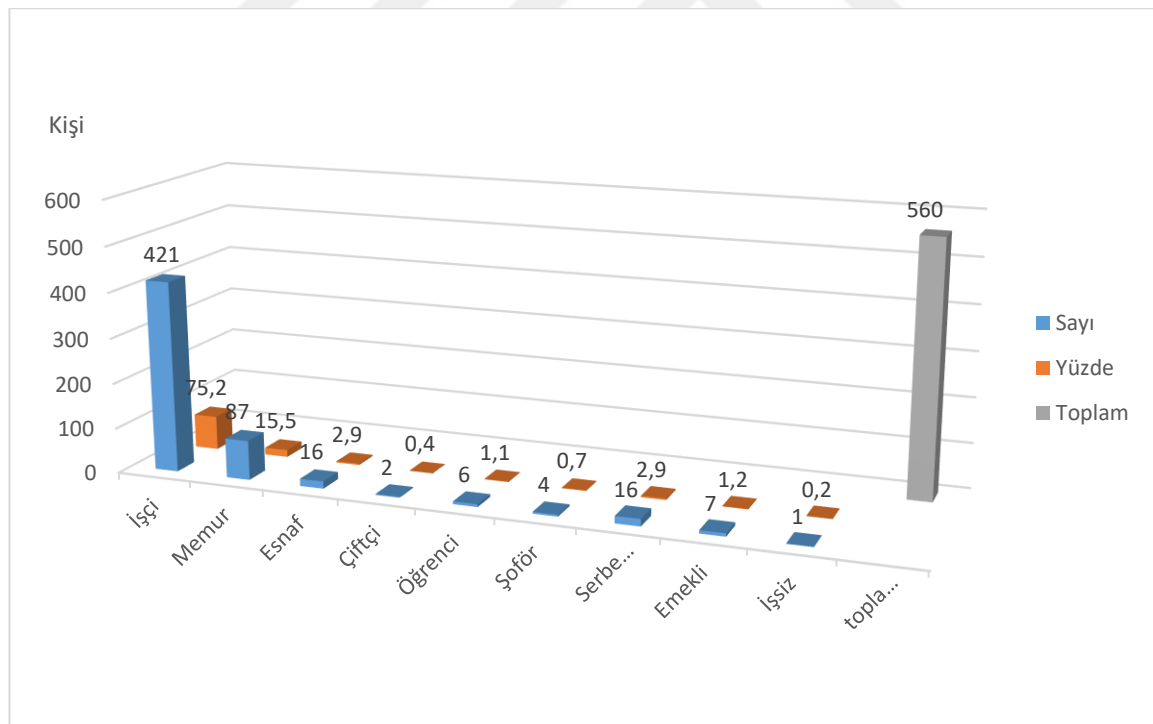
Araştıramaya katılan kişilerin %21,4'ü ilkokul, % 19,3'ü ortaokul, %33,4 lise, %7,7'si önlisans, %15,7'si Lisans, %2,5'i lisansüstü mezun bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı

Meslek	Sayı	Yüzde
İşçi	421	75,2
Memur	87	15,5
Esnaf / Ticaret	16	2,9
Çiftçi	2	0,4
Öğrenci	6	1,1
Şoför	4	0,7
Serbest Meslek	16	2,9
Emekli	7	1,2
İşsiz	1	0,2
Toplam	560	100

Katılımcıların büyük çoğunluğu işçi olarak çalışmaktadır. Bunu sırasıyla memurlar ve esnaf/ticari faaliyetle iştigal edenler takip etmektedir.

Grafik 6. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Dağılımı

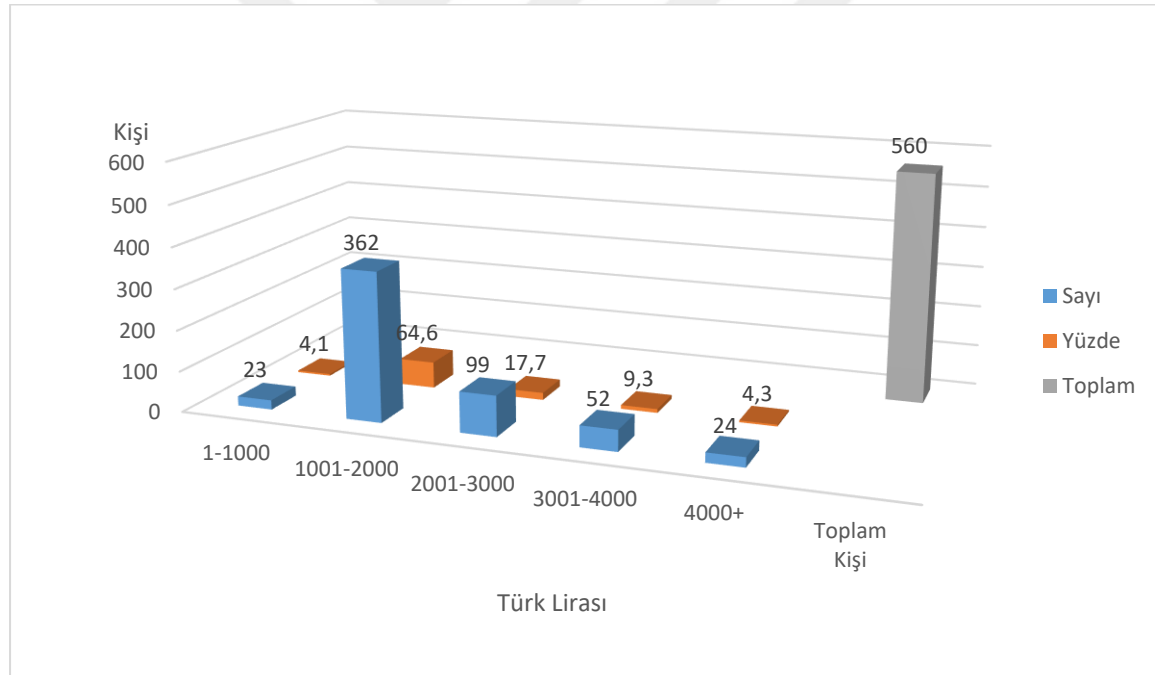
Araştırmaya katılan bireylerin % 75,2'si işçi, % 15,5' i Memur, % 2,9' u esnaf/ticaret, %0,4' ü çiftçi, % 1,1 Öğrenci, %0,7' si Şoför, %2,9' u Serbest Meslek, %1,2' si Emekli, %0,2 işsiz bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 14. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Gelir	Sayı	Yüzde
1-1000	23	4,1
1001-2000	362	64,6
2001-3000	99	17,7
3001-4000	52	9,3
4000+	24	4,3
Toplam	560	100

Tabloya göre katılımcıların büyük bir kısmı asgari ücret düzeyinde ve yoksulluk sınırı altında gelir elde ettiği, bu durumda memleketlerinden Büyükşehirlere göç eden bireylerin büyük çoğunluğunun ekonomik sıkıntı içinde hayatlarını sürdürdükleri görülmektedir.

Grafik 7. Katılımcıların Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

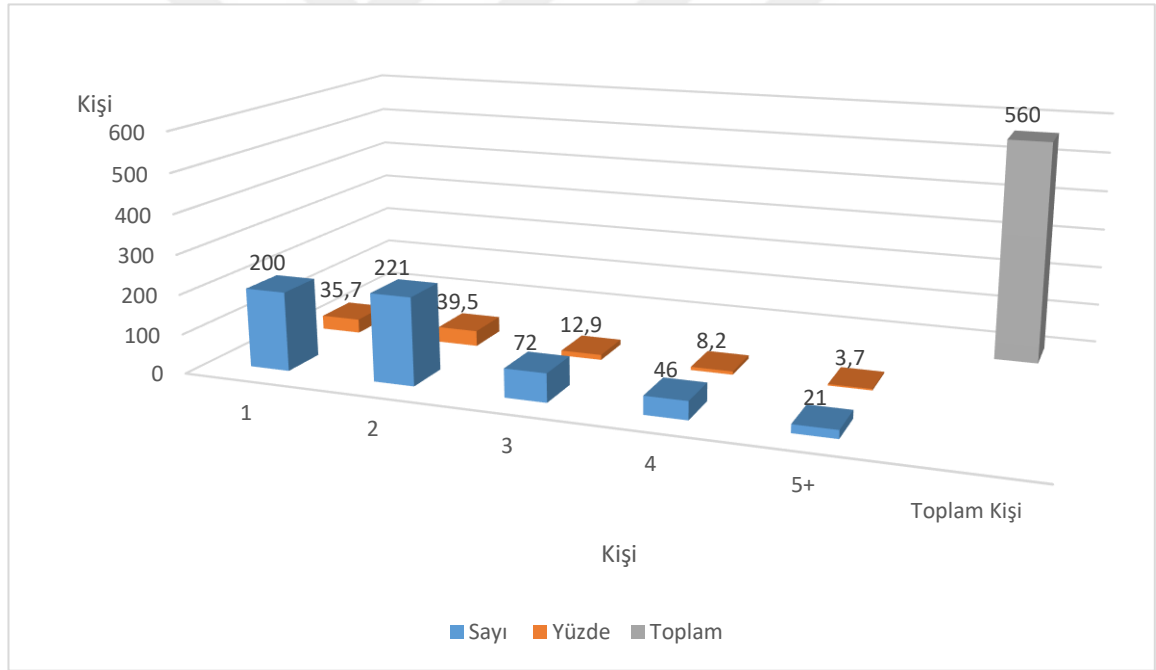
Araştırmaya katılan bireylerin %4,1'i 1-1000 TL arasında aylık gelire sahip, % 64,6' sı 1001-2000 TL arası aylık gelire sahip, %17,7' si 2001-3000 TL arası aylık gelire sahip, %9,3' ü 3001-4000 TL arası gelire sahip, %4,3' ü 4000 TL üstü gelire sahiptir.

Tablo 15. Katılımcıların Ailesinde Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

Çalışan Kişi	Sayı	Yüzde
1	200	35,7
2	221	39,5
3	72	12,9
4	46	8,2
5+	21	3,7
Toplam	560	100

Araştırmaya göre katılımcıların ailesinde çalışan kişi sayısının büyük çoğunluğu 1 ve 2 kişiden oluşması ailerde çiftlerin birlikte çalıştığını göstermektedir. Ayrıca tek kişi çalışan sayısının yüksek olması ataerkil yapının bir göstergesidir.

Grafik 8. Katılımcıların Ailesinde Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

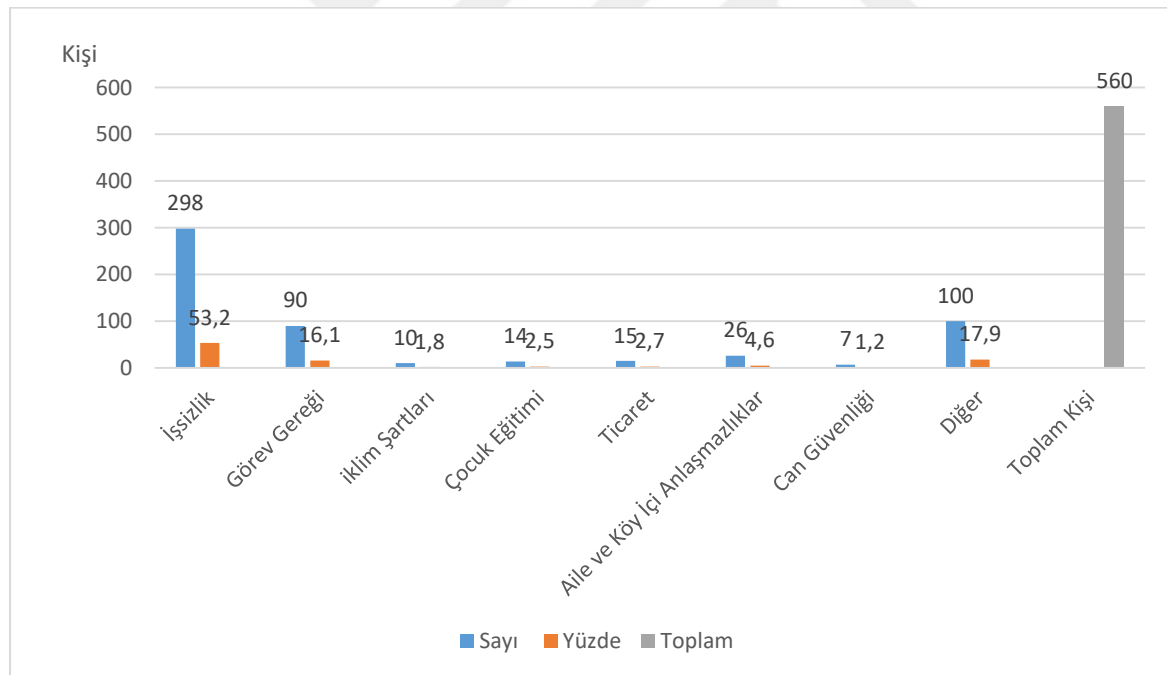
Araştırmaya katılan bireylerin %35,7' sinde 1 kişi, %39,5'inde 2 kişi, %12,9'unda 3 kişi, %8,2' sinde 4 kişi, %3,7' sinde 5'ten fazla kişi çalışmaktadır.

Tablo 16. .Katılımcıların Göç Etme Kararına Göre Dağılımı

Göç Nedeni	Sayı	Yüzde
İşsizlik	298	53,2
Görev Gereği	90	16,1
İklim Şartı	10	1,8
Çocuk Eğitimi	14	2,5
Ticaret	15	2,7
Aile ve Köy İçi Anlaşmazlıklar	26	4,6
Can Güvenliği	7	1,2
Diğer	100	17,9
Toplam	560	100

Araştırma kapsamında, gerçekleşen göçlerin daha çok ekonomik sebeplerden kaynaklandığı görülmektedir. Nitekim göç etme nedeni olarak en yüksek paya ve orana sahip olarak işsizlik en başta gelmektedir.

Grafik 9. Katılımcıların Göç Etme Kararına Göre Dağılımı

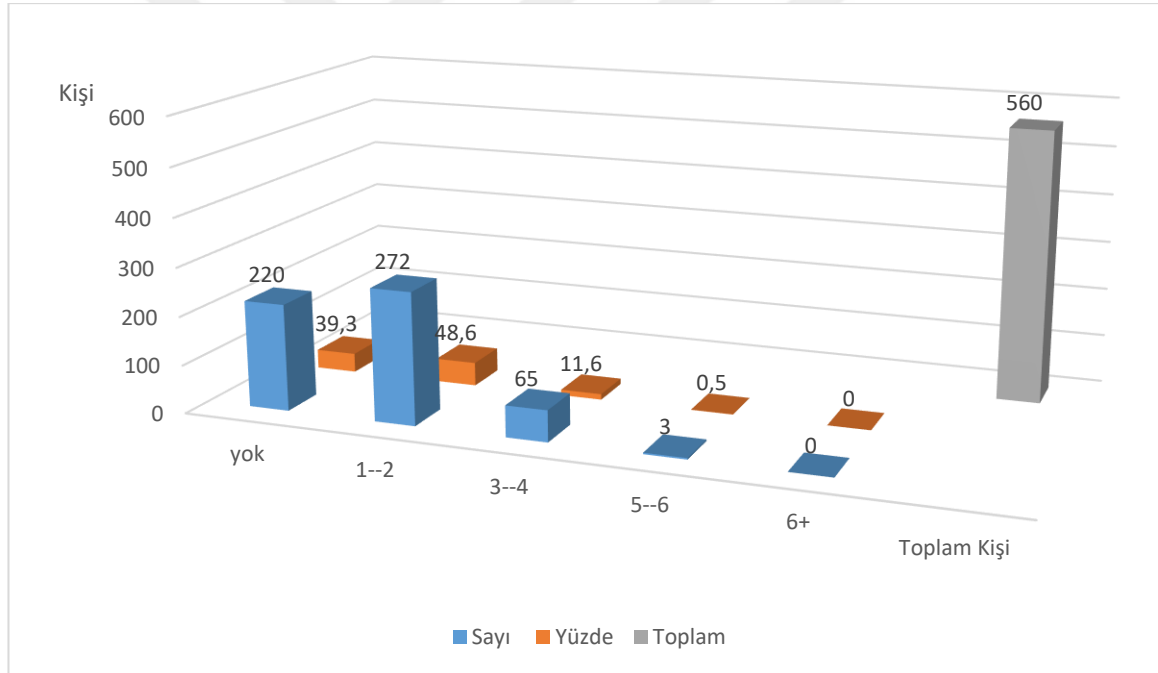
Araştırmaya katılan bireylerin %53,2' si İşsizlik, %16,1' i Görev Gereği, 1,8'i İklim Şartı, %2,5'i Çocuk Eğitimi, % 2,7'si Ticaret, % 4,6' sı Aile ve Köy İçi Anlaşmazlıklar, %1,2'si Can Güvenliği, % 17,9' u Diğer sebeplerden dolayı göç etmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Sayı	Yüzde
Yok	220	39,3
1-2	272	48,6
3-4	65	11,6
5-6	3	0,5
6+	0	0
Toplam	560	100

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu 1-2 çocuğa sahip ya da hiç çocuğa sahip olmayan bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum oluşmasında bireylerin ekonomik imkânları ekseninde aile planlaması yapmalarından kaynaklanmaktadır.

Grafik 10. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

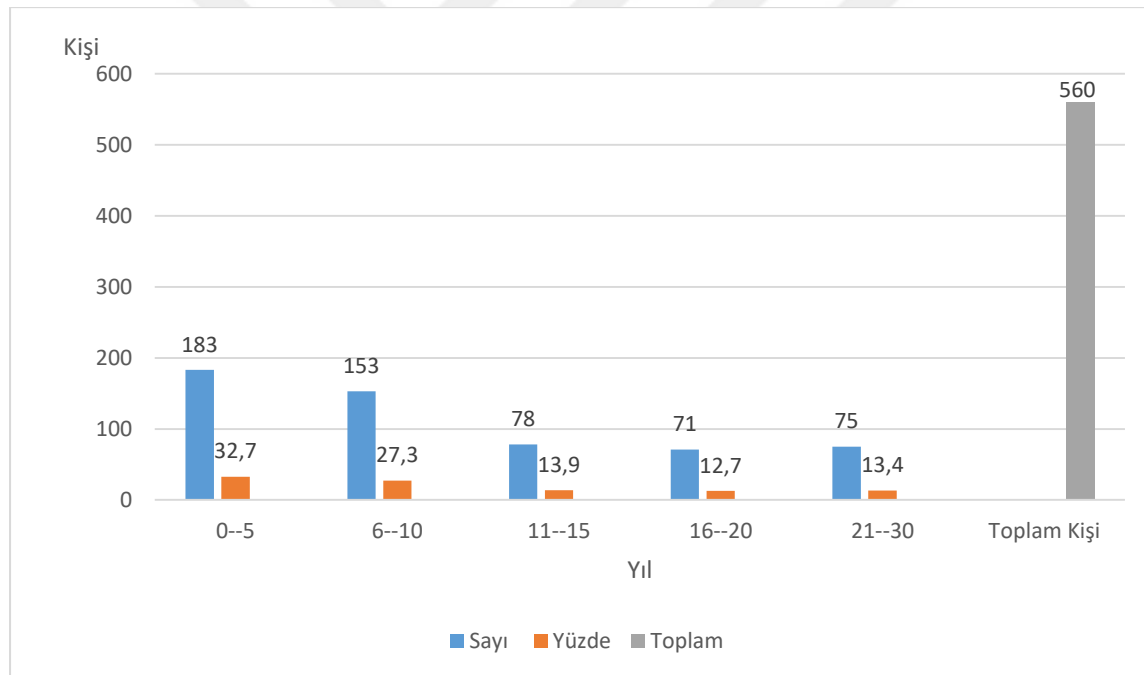
Araştırmaya katılan bireylerin %39,3' ü çocuk sahibi değildir. %48,6' sında 1-2 çocuk, %11,6' sında 3-4 çocuk, %0,5' inde ise 5-6 çocuk vardır.

Tablo 18. Katılımcıların Göç Etme Tarihlerine Göre Dağılımı

Göç Tarihi	Sayı	Yüzde
0-5	183	32,7
6-10	153	27,3
11-15	78	13,9
16-20	71	12,7
21-30	75	13,4
Toplam	560	100

Araştırma sonucunda, gerçekleşen göçlerin büyük çoğunluğu son on beş yıl içinde gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Bu durumun bölgenin son yıllardaki nüfus hareketliliğinin bir diğer sonucudur.

Grafik 11. Katılımcıların Göç Etme Tarihlerine Göre Dağılımı

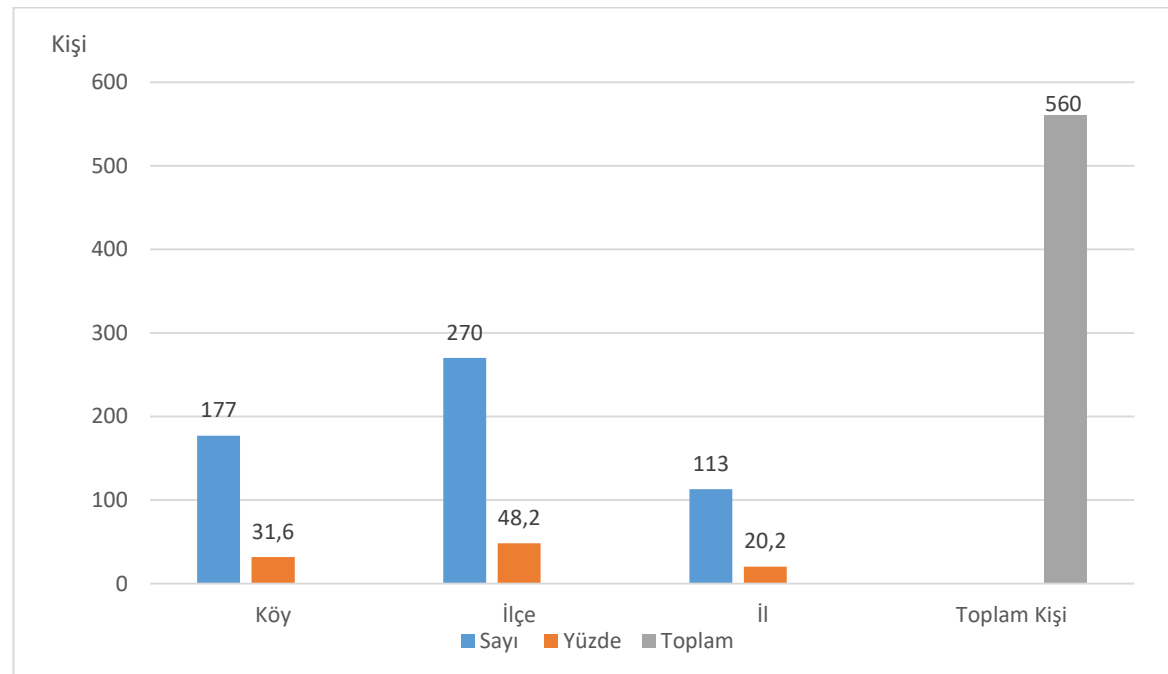
Araştırmaya katılan katılımcıların %37,7' si 0-5 yıl içinde, % 27,3' ü 6-10 yıl içinde, %13,9' u 11-15 yıl içinde, %12,7' si 16-20 yılın içinde, %13,4 'ü 21-30 yıl içinde göç etmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların Göç Etme Merkezine Göre Dağılımı

Göç Etme Merkezi	Sayı	Yüzde
Köy	177	31,6
İlçe	270	48,2
İl	113	20,2
Toplam	560	100

Katılımcıların Çerkezköy' e göç eden bireylerin hangi merkezlerden göç ettikleri irdelenmiştir.

Grafik 12. Katılımcıların Göç Etme Merkezine Göre Dağılımı

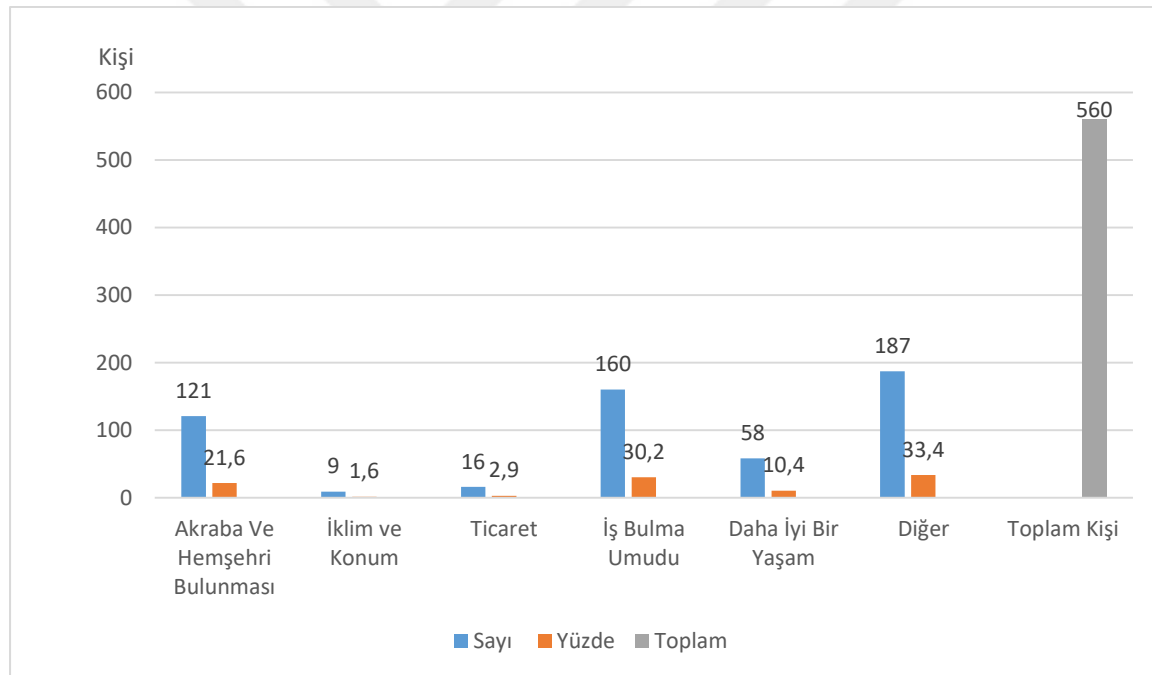
Araştırmaya katılan bireylerin %31,6' sı Köylerden, %48,2' si İlçelerden, %20,2' si diğer başka illerden göç etmişlerdir. Tablo'ya göre göç edenlerin büyük çoğunluğu kırsal kesimlerden ve özellikle köy ve ilçelerden gelmektedir. Bunun nedeni bireyleri, geldikleri yerlerde iş imkânlarının az olması ve daha iyi yaşam standartına sahip olma arzusudur.

Tablo 20. Katılımcıların Çerkezköy'e Göç Etme Sebeplerine Göre Dağılımı

Çerkezköy'e Göç Etme Nedeni	Sayı	Yüzde
Akraba ve Hemşehri Bulunması	122	21,6
İklim ve Konum	9	1,6
Ticaret	16	2,9
İş Bulma Umudu	160	30,2
Daha İyi Bir Yaşam	58	10,4
Diğer	187	33,4
Toplam	560	100

Katılımcıların Çerkezköy'e göç etmesinde iş bulma umudu, akraba ve hemşehri bulunması ve diğer sebeplerin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Grafik 13. Katılımcıların Çerkezköy'e Göç Etme Sebeplerine Göre Dağılımı

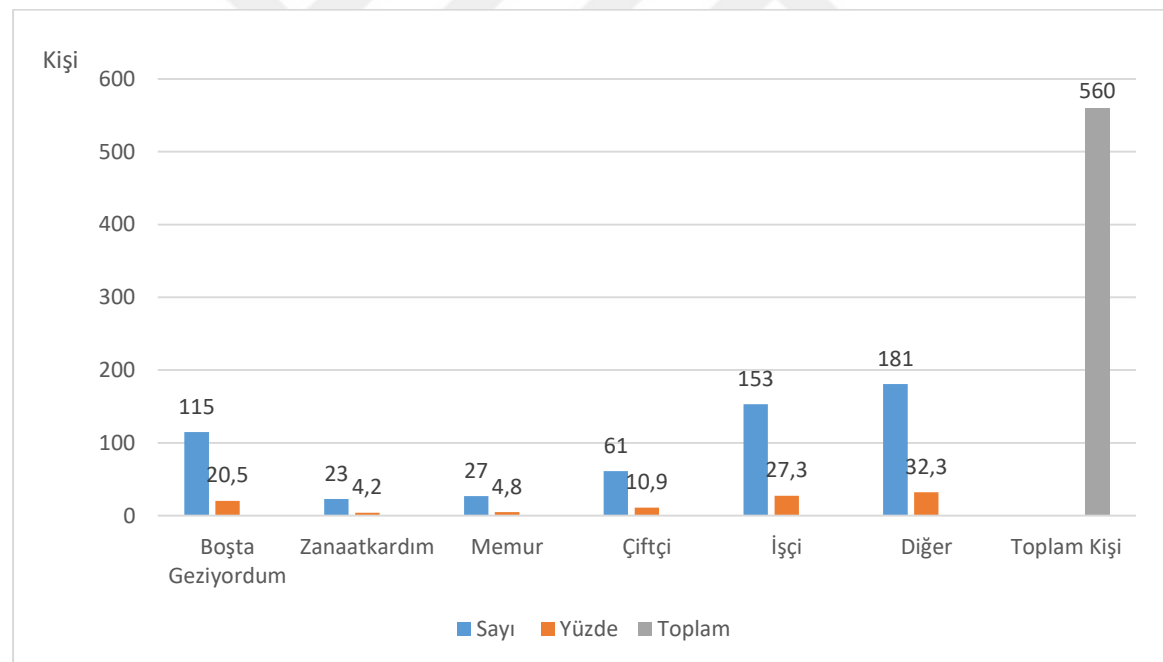
Araştırmaya katılan bireylerin %21,6 'sı akraba ve hemşehri bulunması sebebi ile çerkezköy'ü tercih eden bireylerden, %30,2' si iş bulma umudu ile çerkezköy'ü tercih eden bireylerden, %1,16' sı iklim ve konum itibariyle çerkezköy'ü tercih eden bireylerden, %2,9' u ticaret yapmak istemeleri sebebiyle çerkezköy'ü tercih eden bireylerden, %10,4' ü daha iyi bir yaşam elde etme arzu ile çerkezköy'ü tercih eden bireylerden, % 33,4 gibi bir oranda katılımcı ise diğer sebeplerden ötürü çerkezköy'e göç etmiştir.

Tablo 21. Katılımcıların Çerkezköy’e Göç Etmeden Önce Yaptıkları İşe Göre Dağılımı

Daha Önce Yapılan İş	Sayı	Yüzde
Boşta Geziyordum	115	20,5
Zanaatkârdım	23	4,2
Memur	27	4,8
Çiftçi	61	10,9
İşçi	153	27,3
Diğer	181	32,3
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin Çerkezköy’e göç etmeden önce hangi iş ile istigal ettikleri araştırılmıştır. Çıkan sonuca göre bireylerin işçi ve boşta gezdikleri sonucuna varılmıştır. Bu durum Çerkezköy’ de sanayileşmenin hızlı bir şekilde artmasından dolayı göç aldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Grafik 14. Katılımcıların Çerkezköy’e Göç Etmeden Önce Yaptıkları İşe Göre Dağılımı

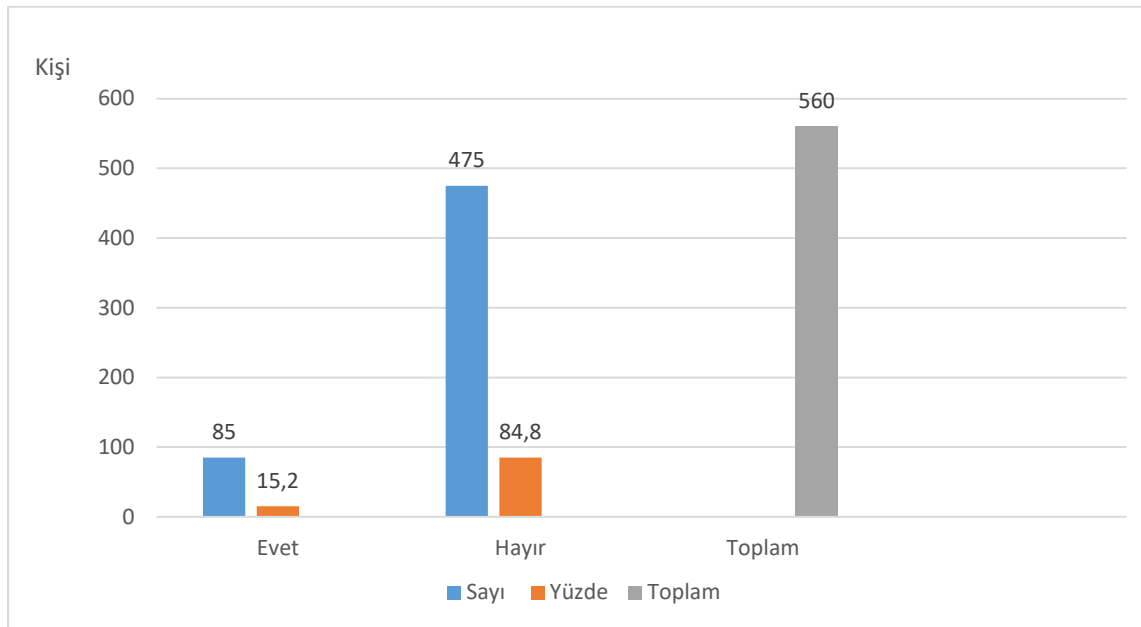
Araştırmaya katılan bireylerin, %20,5’ i Boşta gezdiği, %4,1’ i Zanaatkar, %4,8’ memur , %10,9’ u Çiftçi, %27,3’ ü İşçi olduğu, %32,3’ ü ise Diğer işlerde çalıştığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 22. Katılımcıların Kazançları İle Birikim Yapabilmelerine Göre Dağılımı

Kazanç İle Birikim Yapabilme	Sayı	Yüzde
Evet	85	15,2
Hayır	475	84,8
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin çok büyük bir kısmı elde etmiş oldukları aylık kazançları ile birikim yapamadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre büyükşehirlere göç eden bireylerin sadece zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak kadar gelir elde ettikleri anlaşılmaktadır.

Grafik 15. Katılımcıların Kazançları İle Birikim Yapabilmelerine Göre Dağılımı

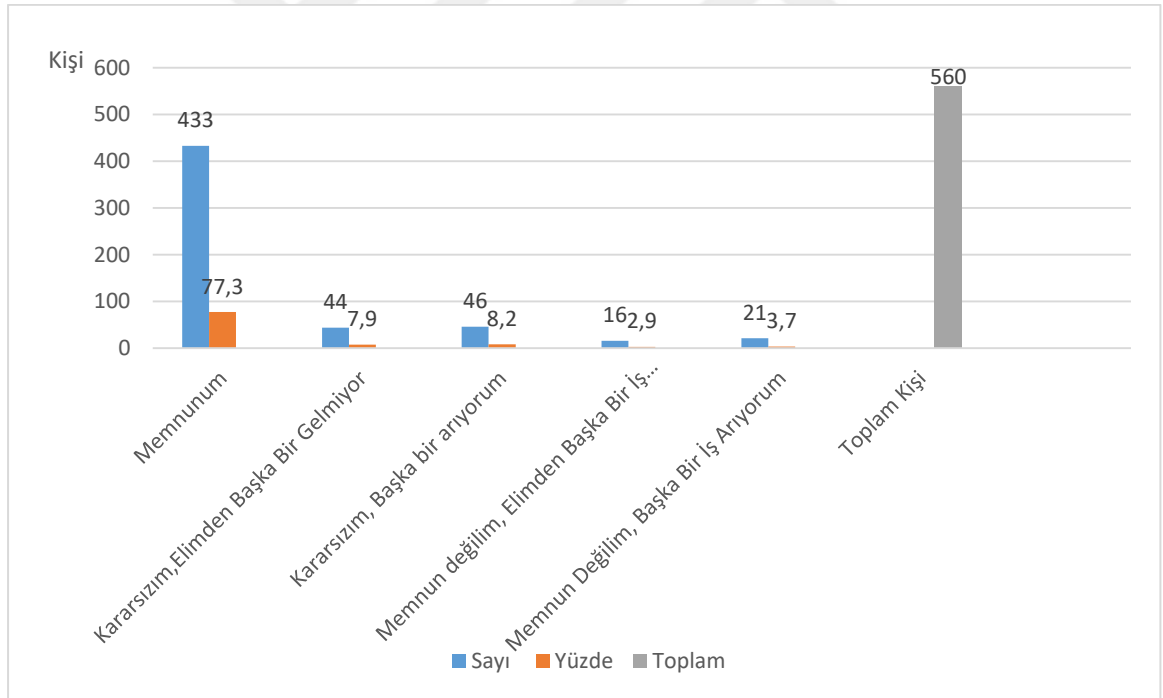
Araştırmaya katılan bireylerin %15,2' si kazançları ile birikim yapabilirken, %84,8' i ise kazançları ile birikim yapamamaktadır.

Tablo 23. Katılımcıların Mevcut İşinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

İşten Memnuniyet	Sayı	Yüzde
Memnunum	433	77,3
Kararsızım,Elimden Başka Bir Gelmiyor	44	7,9
Kararsızım,Başka bir arıyorum	46	8,2
Memnun değilim, Elimden Başka Bir İş Gelmiyor	16	2,9
Memnun Değilim, Başka Bir İş Arıyorum	21	3,7
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük bir çoğunluğunun mevcut işinden memnun olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun aslında ankete katılan biryerlerin büyük çoğunlu her nekad arsgari ücret düzeyinde yada biraz üstünde maaş almış olsalar bile işsiz kalma kaygısından dolayı çalışmış oldukları işlerinden memnum olmalarına neden olduğunun göstergesidir.

Grafik 16. Katılımcıların Mevcut İşinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

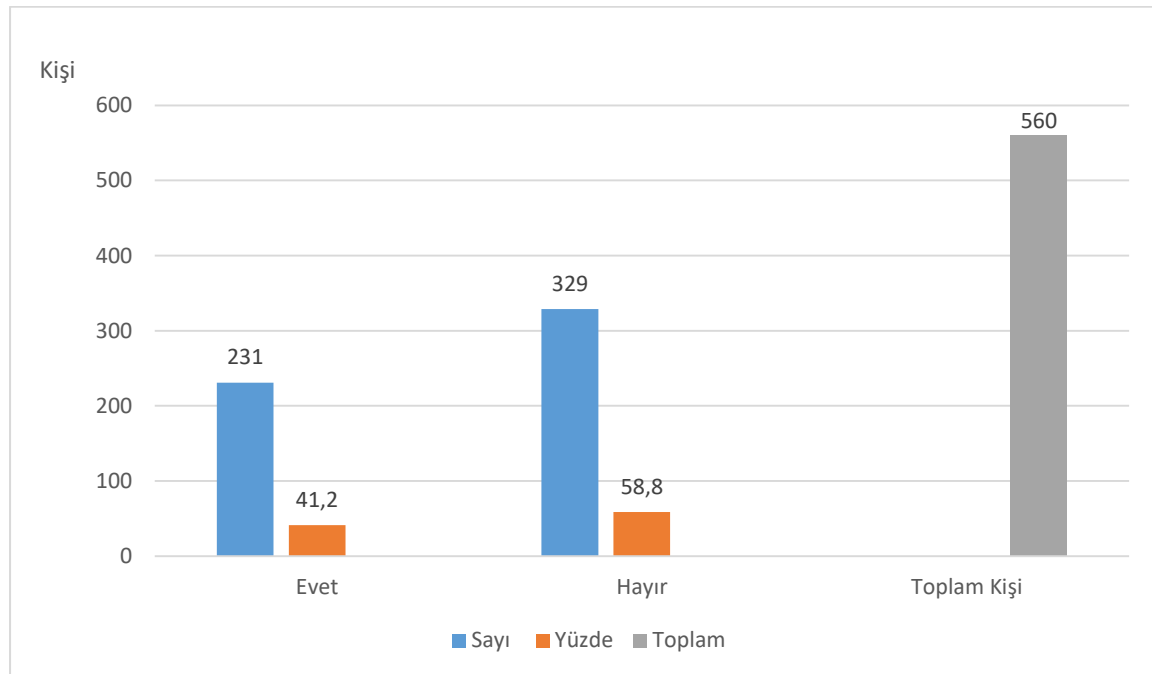
Araştırmaya katılan bireylerin, %77,3' ü işinden Memnunum, % 7,9' u işinden memnuniyet konusunda Kararsızım,Elimden Başka Bir Gelmiyor, % 8,2' si işinden memnuniyet konusunda Kararsızım,Başka bir arıyorum, %2,9' u işinden memnuniyet konusunda Memnun değilim, Elimden Başka Bir İş Gelmiyor,% 3,7' si işinden memnuniyet konusunda Memnun Değilim, Başka Bir İş Arıyorum diyerek çalışmış oldukları iş ile ilgili memnuniyet/memnuniyetsizliklerini belirtmişlerdir.

Tablo 24. Katılımcıların Taşınmaz Mallara Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

Taşınmaz Mallara Sahip Olma	Sayı	Yüzde
Evet	231	41,2
Hayır	329	58,8
Toplam	560	100

Çerkezköy’e yerleşen bireylerin büyük çoğunluğunun gerek geldikleri yerlerde, gerekse burada taşınmaz malları bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Taşınmaz mallara sahibi katılımcıların ise geldikleri yerlerde geri döndüklerinde işyebilecekleri taşınmaz mallara sahip olduğu görülmektedir.

Grafik 17. Katılımcıların Taşınmaz Mallara Sahip Olma Durumuna Göre Dağılımı

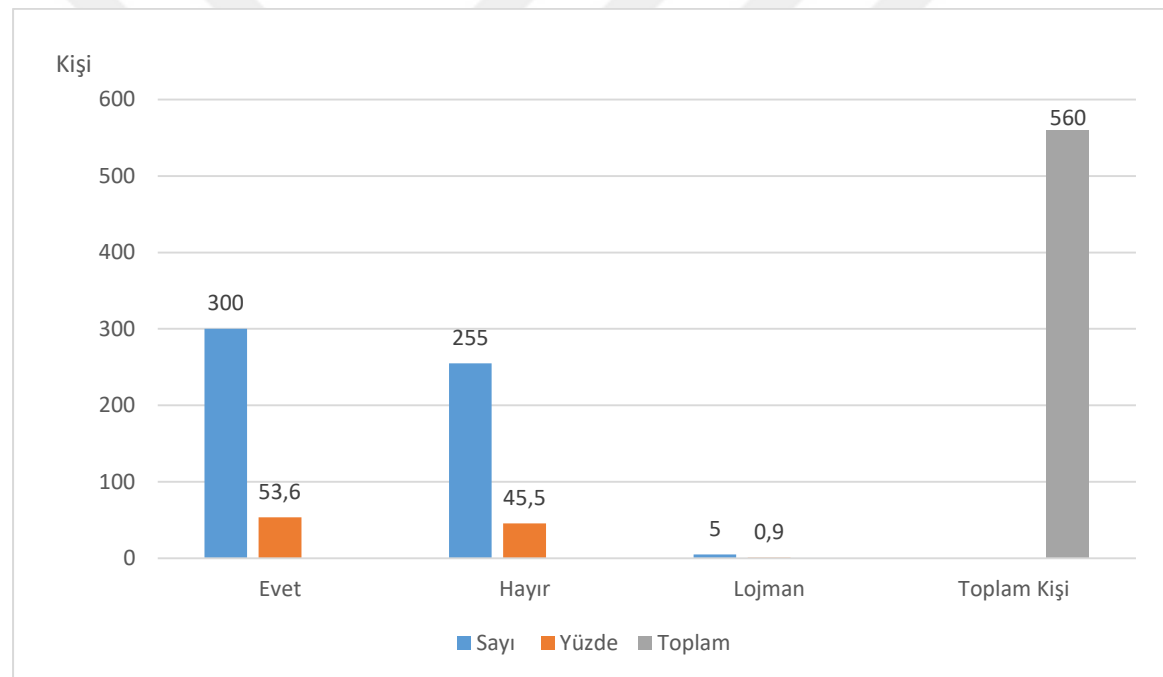
Araştırmaya katılan bireylerin %41,2 memleketlerinde taşınmaz mallara sahip olan bireylerden, %58,8'i taşınmaza sahip olmayan bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 25. Katılımcıların Oturduğu Evin Mülkiyetine Göre Dağılımı

Oturulan Evi Mülkiyeti	Sayı	Yüzde
Evet	300	53,6
Hayır	255	45,5
Lojman	5	0,9
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan göç eden bireylerin %53,6' sı, oturdukları evin kendilerine ait olduğu belirtmişlerdir. Bu insanların ev almaları, tam anlamıyla burayı benimsemiş olduklarını ve uzun yıllar burada kalmak istedikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Grafik 18. Katılımcıların Oturduğu Evin Mülkiyetine Göre Dağılımı

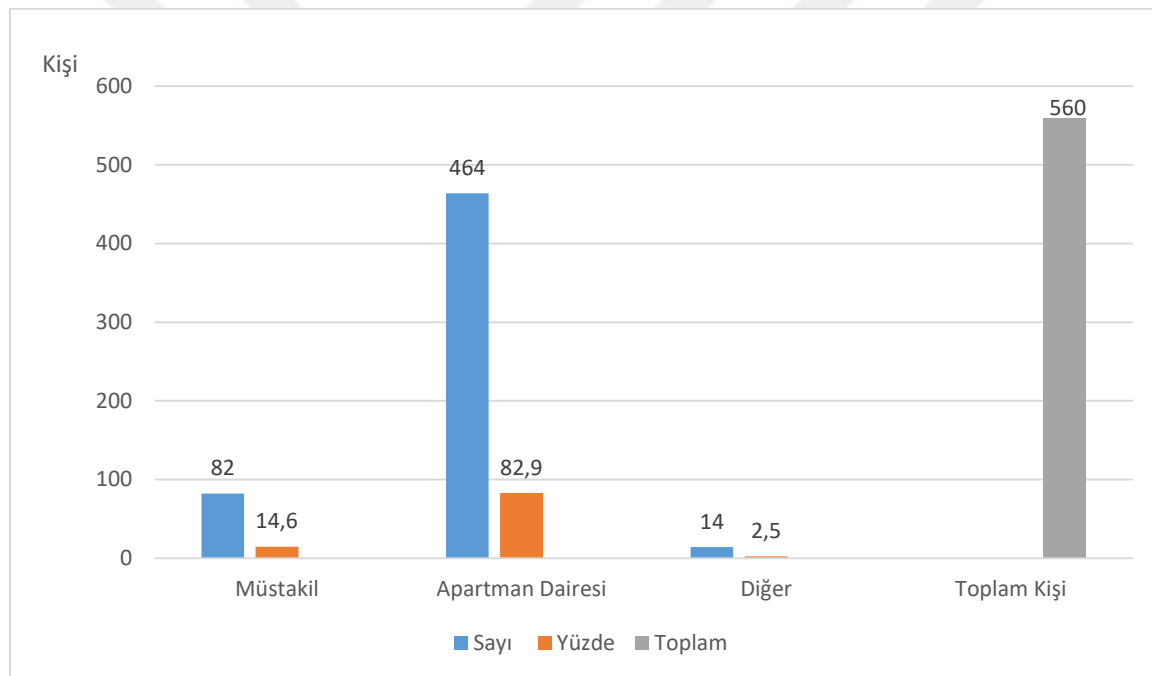
Araştırmaya katılan bireylerin %53,6' sı evin mülkiyeti kendisine ait bireylerden, %45,5' i evin mülkiyeti kendisine ait olmayan bireylerden, %0,9' u ise lojmanda oturan bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 26. Katılımcıların Oturduğu Evin Tipine Göre Dağılımı

Ev Tipi	Sayı	Yüzde
Müstakil	82	14,6
Apartman Dairesi	464	82,9
Diğer	14	2,5
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunu apartman dairesinde oturmaktadır. Bu durum şehirleşmenin sonucu olan apartman şeklinde yapılaşmanın bu bölgede etkili olduğunun göstergesidir.

Grafik 19. Katılımcıların Oturduğu Evin Tipine Göre Dağılımı

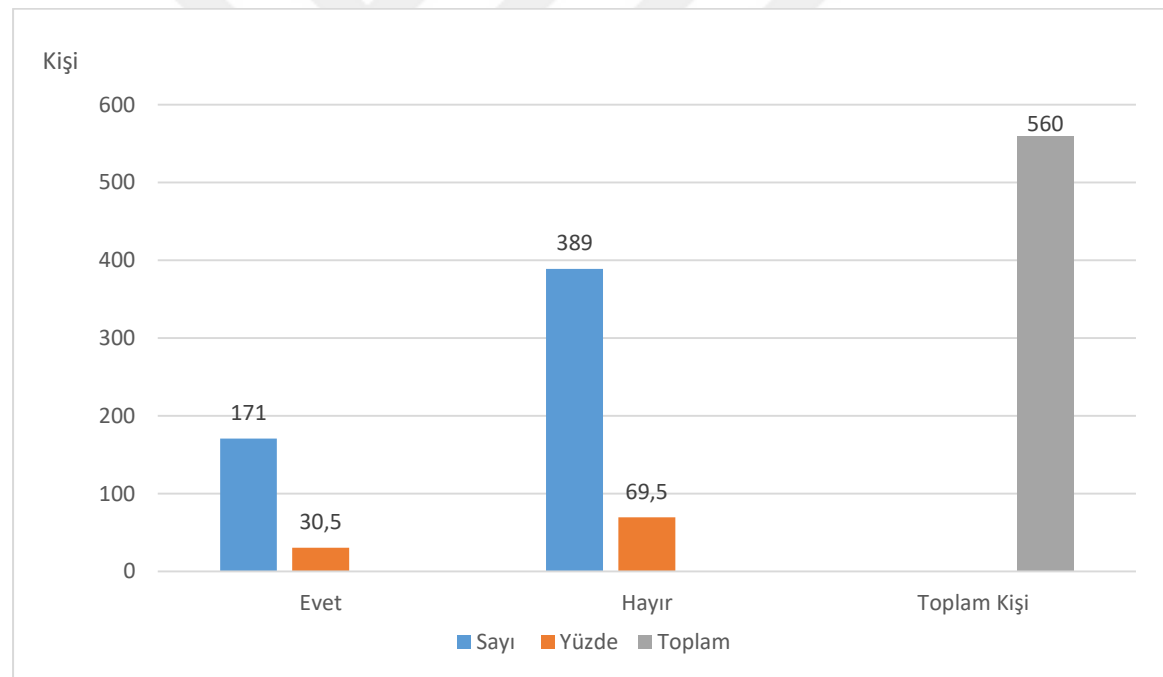
Araştırmaya katılan bireylerin %14,6'sı müstakil evde, %82,9' u apartman dairesinde, %2,5' diğer konut türlerinde yaşayarak barınma ihtiyaçlarını gidermektedir.

Tablo 27. Katılımcıların Çerkezköy’de Şehirleşme Biçiminden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Şehirleşme Biçiminden Memnuniyet	Sayı	Yüzde
Evet	171	30,5
Hayır	389	69,5
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük bir çoğunluğu Çerkezköy’deki Şehirleşme Biçiminden Memnun olmadıklarını belirtmişler. Bu sonucun ortaya çıkmasında; imar planlarının etkin ve kapsayıcı olmamasına bağlı olarak mahalle bazlı farklılıkların olması, yüksek katlı yapıların düzensiz ve çarpık şekilde yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 20. Katılımcıların Çerkezköy’de Şehirleşme Biçiminden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

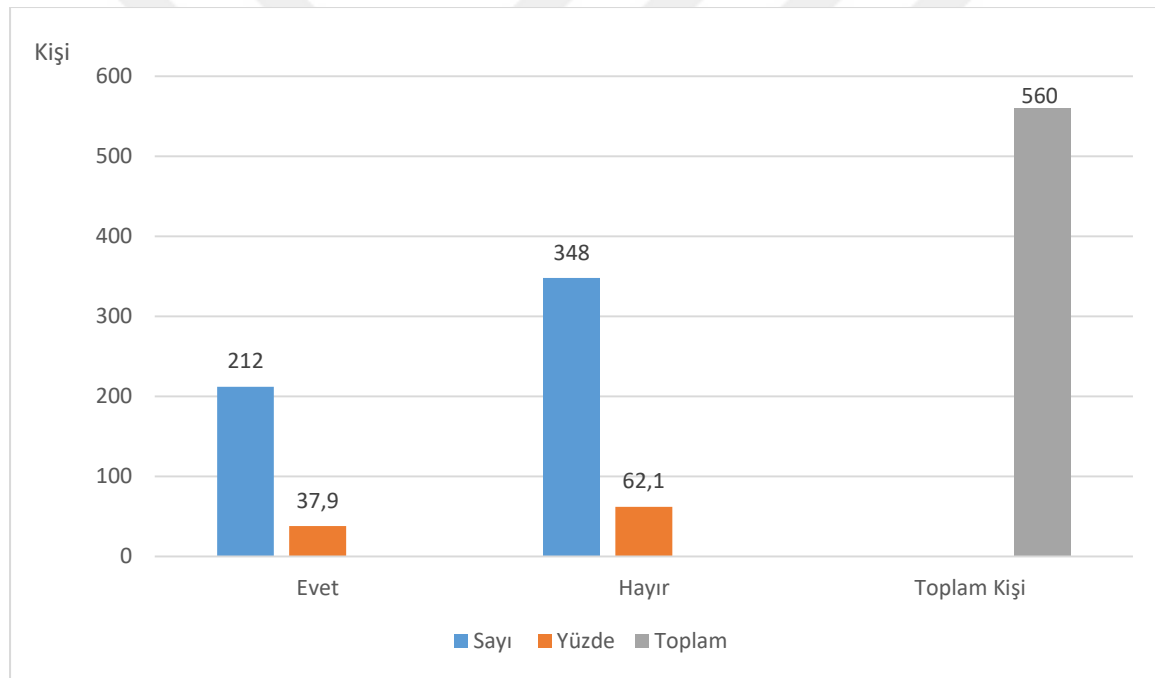
Araştırmaya katılan bireylerin %30,5’ i Çerkezköy’deki şehirleşme biçiminden memnun iken , %69,5’lik gibi büyük bir çoğunluğu ise Çerkezköy’deki şehirleşme biçiminden memnun olmadıklarını beyan etmiştir.

Tablo 28. Katılımcıların Çerkezköy’de Ulaşım İmkânlarından Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Ulaşım İmkânlarından Memnuniyet	Sayı	Yüzde
Evet	212	37,9
Hayır	348	62,1
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun Çerkezköy’deki ulaşım imkânlarından memnun olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun en önemli sebebi hızla artan nüfusa paralel olarak, yeni ulaşım ağları, alternatif güzergâhlar ve mevcut ulaşım araçlarına alternatif taşıtların aynı hızda gelişme ve değişim göstermemesidir.

Grafik 21. Katılımcıların Çerkezköy’de Ulaşım İmkânlarından Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

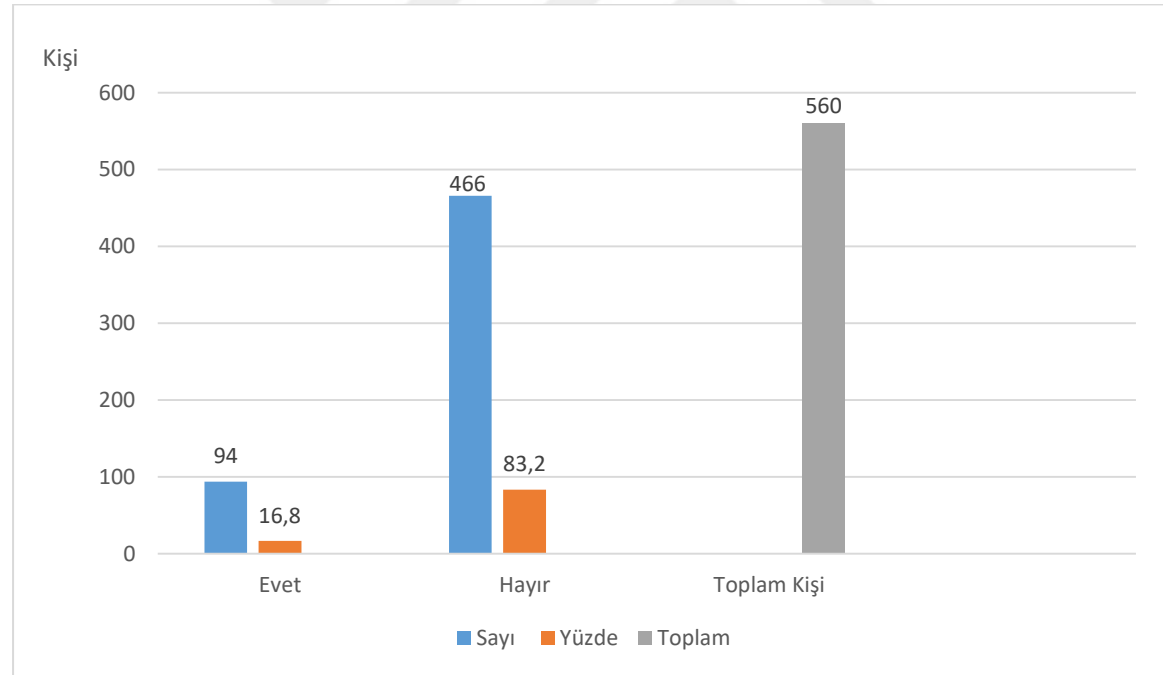
Araştırmaya katılan bireylerin %37,9’ u ulaşım imkânlarından memnun iken, %62,1’i ise ulaşım imkânlarından memnun değildir.

Tablo 29. Katılımcıların Çerkezköy’de Sosyal İmkânlarınYeterliliğinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Sosyal İmkân Yeterliliğinden Memnuniyet	Sayı	Yüzde
Evet	94	16,8
Hayır	466	83,2
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin azımsanamayacak kadar büyük bir çoğunluğu Çerkezköyde sosyal imkânların yetersiz olduğunu beyan etmiştir. Çerkezköy’de sanayileşme hızının yüksek olmasına bağlı olarak işçi nüfusunun yoğunluğu fazladır. Gerek çalışma şartları gerekse ekonomik imkânlardan dolayı bireyler boş zamanlarında vakit geçirmek, dinlenmek ve sosyal-kültürel etkinliklere katılabilmek için Çerkezköy dışına çıkmak istememektedirler. Ancak bu ihtiyaçlarını gidermek için Çerkezköy’de yeterli sosyal alan bulunmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Grafik 22. Katılımcıların Çerkezköy’de Sosyal İmkânlarınYeterliliğinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

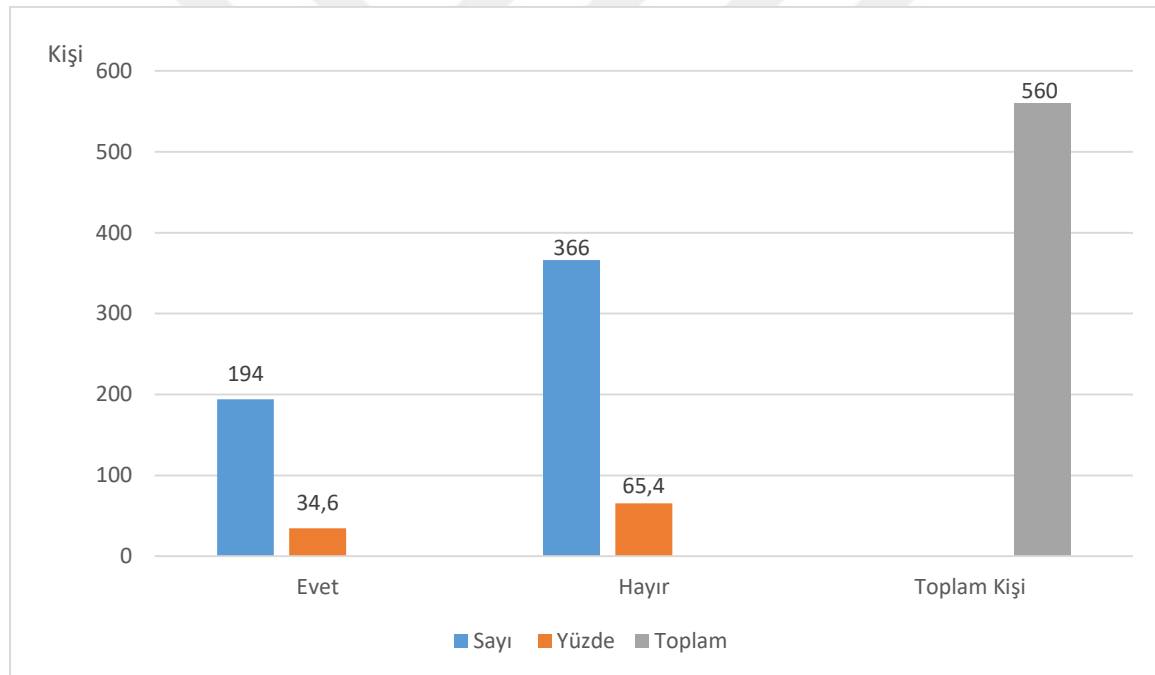
Araştırmaya katılan bireylerin % 16,8’ i Çerkezköy’de sosyal imkânların yeterli bulurken, %83,2’si sosyal imkânları yeterli bulmamaktadır.

Tablo 30. Katılımcıların Çerkezköy’de Yerel Yönetim Hizmetlerine Yönelik Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Yerel Yönetim Hizmetlerinden Memnuniyet	Sayı	Yüzde
Evet	194	34,6
Hayır	366	65,4
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu yerel yönetim hizmetlerinden memnun olmadığını belirtmişlerdir. Çerkezköy’de altyapı, ulaşım, şehirleşme ve yol gibi yerel yönetim hizmetlerinin yeterli olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Grafik 23. Katılımcıların Çerkezköy’de Yerel Yönetim Hizmetlerine Yönelik Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

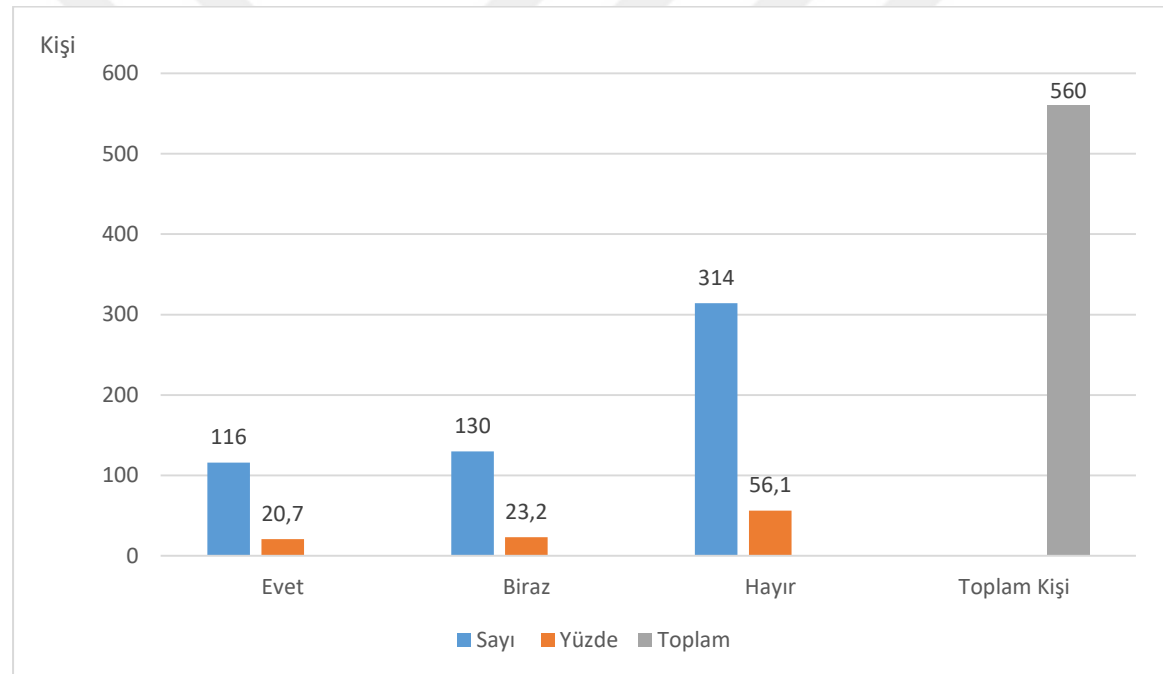
Araştırmaya katılan bireylerin %34,6’ sı yerel yönetim hizmetlerinden memnun iken %65,4 yerel yönetim hizmetlerinden memnun değillerdir.

Tablo 31. Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra Hayat Tarzındaki Değişime Göre Dağılımı

Hayat Tarzındaki Değişim	Sayı	Yüzde
Evet	116	20,7
Biraz	130	23,2
Hayır	314	56,1
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun Çerkezköy'e geldikten sonra da önceki hayat tarzına uygun yaşadığı, ekonomik ya da sosyal çevre değişikliklerinden etkilenmediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Grafik 24. Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra Hayat Tarzındaki Değişime Göre Dağılımı

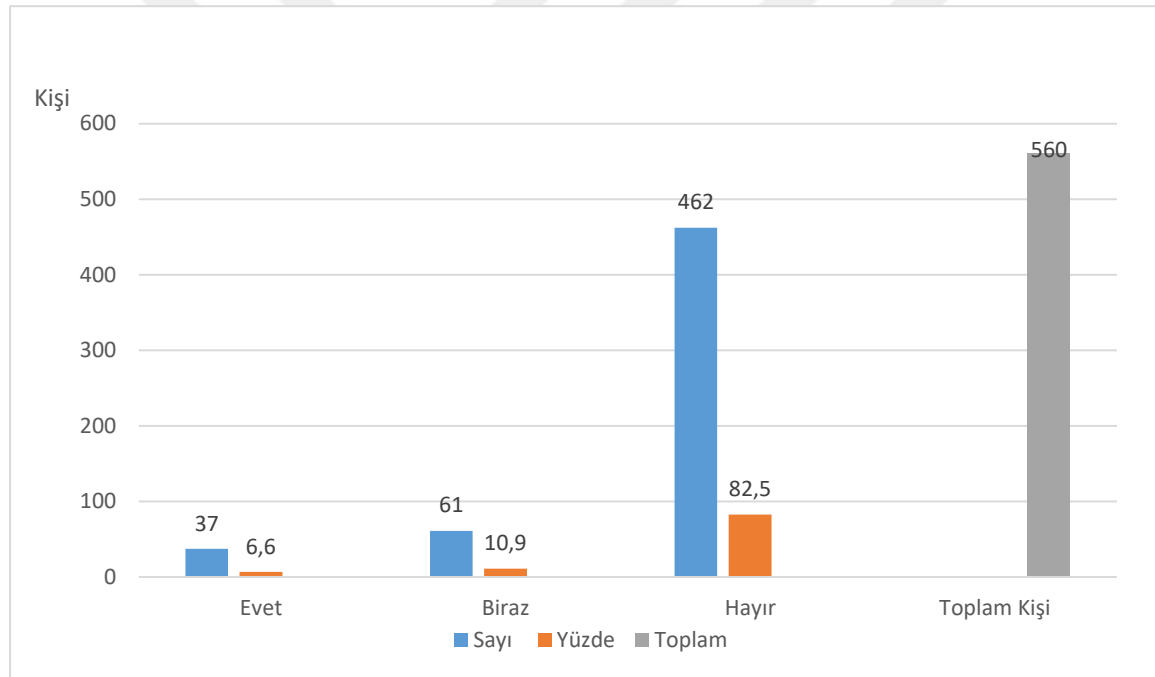
Araştırmaya katılan bireylerin %20,7' sinin hayat tarzında değişim olurken, %23,2'sinde biraz değişiklik hayat tarzında değişim olurken , %56,1'inde hiçbir şekilde hayat tarzında değişim olmamıştır.

Tablo 32. Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Siyasi Görüşündeki Değişime Göre Dağılımı

Siyasi Görüşte Değişim	Sayı	Yüzde
Evet	37	6,6
Biraz	61	10,9
Hayır	462	82,5
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun Çerkezköy’e geldikten sonra Siyasi düşüncelerinde herhangi bir değişim olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre bireylerin siyasi düşünce konusunda tutucu olduğu, yer, mekân, ekonomik durum gibi etkenlerde meydana gelen değişimlerin siyasi düşünce yapılarında dönüşüme sebep olmayacağı anlaşılmaktadır.

Grafik 25. Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Siyasi Görüşündeki Değişime Göre Dağılımı

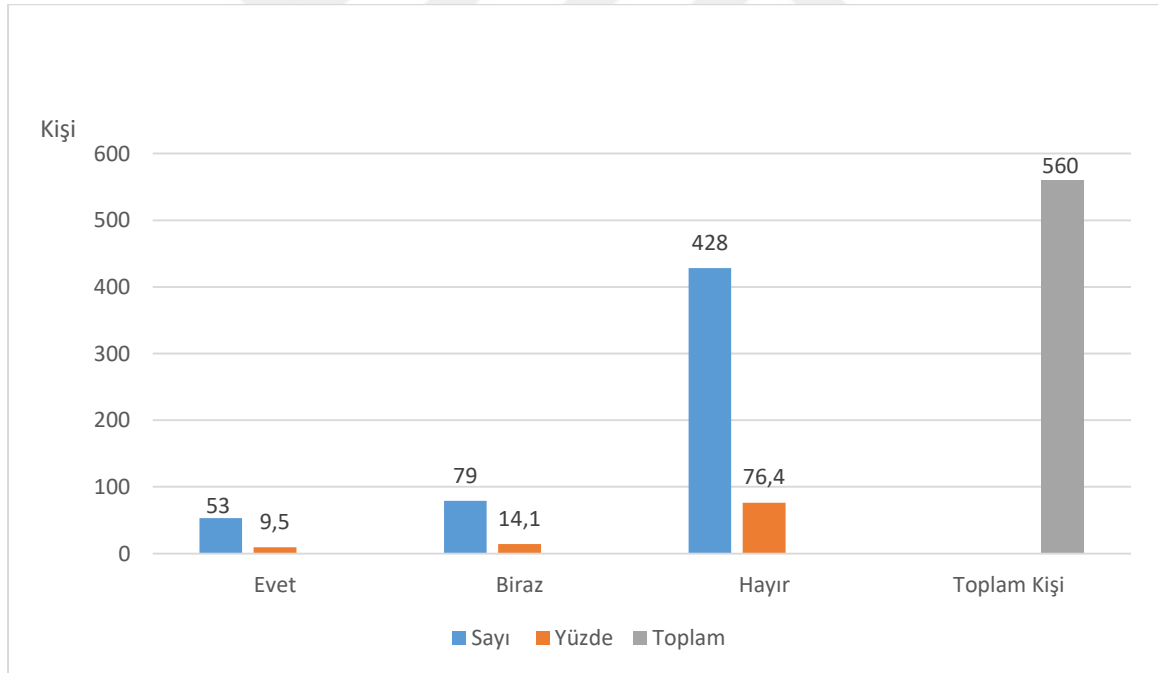
Araştırmaya katılan bireylerin %6,6’ının siyasi görüşünde değişim olmuşken, %10,9’unun siyasi görüşünde biraz değişim olmuştur. Ancak %82,5 gibi büyük bir çoğunluğun ise Çerkezköy’e geldikten sonra siyasi görüşünde değişim olmamıştır.

Tablo 33.Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra Konuşma-Şivesindeki Değişime Göre Dağılımı

Konuşma-Şivedeki Değişim	Sayı	Yüzde
Evet	53	9,5
Biraz	79	14,1
Hayır	428	76,4
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun Çerkezköy'e geldikten sonra, geldikleri yörenin şivesi ile konuşmaya devam ettiği, konuşma tarzlarında herhangi bir değişim çabası içine girerek bu bölgeye has konuşma tarzına ayak uydurmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun en önemli iki sebebi vardır. Birinci sebep toplum olarak kendi öz kültürümüze sahip olma onu koruma güdüsüyle hareket edilmesidir. İkinci sebep bireylerin memleketlerine herhangi bir sebeple gittiklerinde, oradaki tanıdıklarına kendisinin memleketlerinden uzakta bile değişmediklerini kanıtlama düşüncesidir.

Grafik 26.Katılımcıların Çerkezköy'e Geldikten Sonra Konuşma-Şivesindeki Değişime Göre Dağılımı

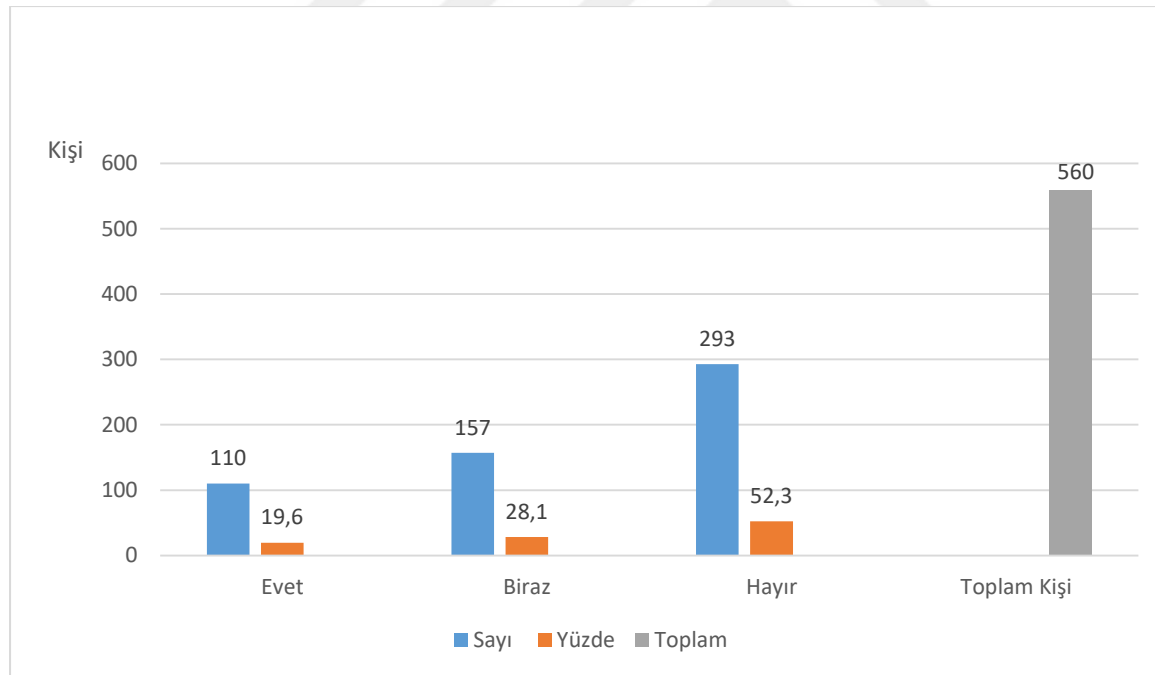
Araştırmaya katılan bireylerin %9,5' inin Konuşma-Şivesinde değişim olmuşken, %14,1' inin Konuşma-Şivesinde biraz değişim olmuştur. Ancak %76,4 gibi büyük bir çoğunluğun ise Çerkezköy' e geldikten sonra inin Konuşma-Şivesinde değişim olmamıştır.

Tablo 34. Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Ekonomik Durumlarındaki Değişime Göre Dağılımı

Ekonomik Durum Olumlu Yönde	Sayı	Yüzde
Evet	110	19,6
Biraz	157	28,1
Hayır	293	52,3
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin yarısından fazlasının Çerkezköy’e gelmeden önceki gelir düzeyi ile geldikten sonraki gelir düzeyi arasında olumlu yönde değişiklik olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum bireylerin maaşlarının az olmasından ötürü değilde ev kirası, ulaşım masrafları gibi gündelik yaşamdaki harcamalarında artış meydana gelmesinden kaynaklanmaktadır.

Grafik 27. Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra Ekonomik Durumlarındaki Değişime Göre Dağılımı

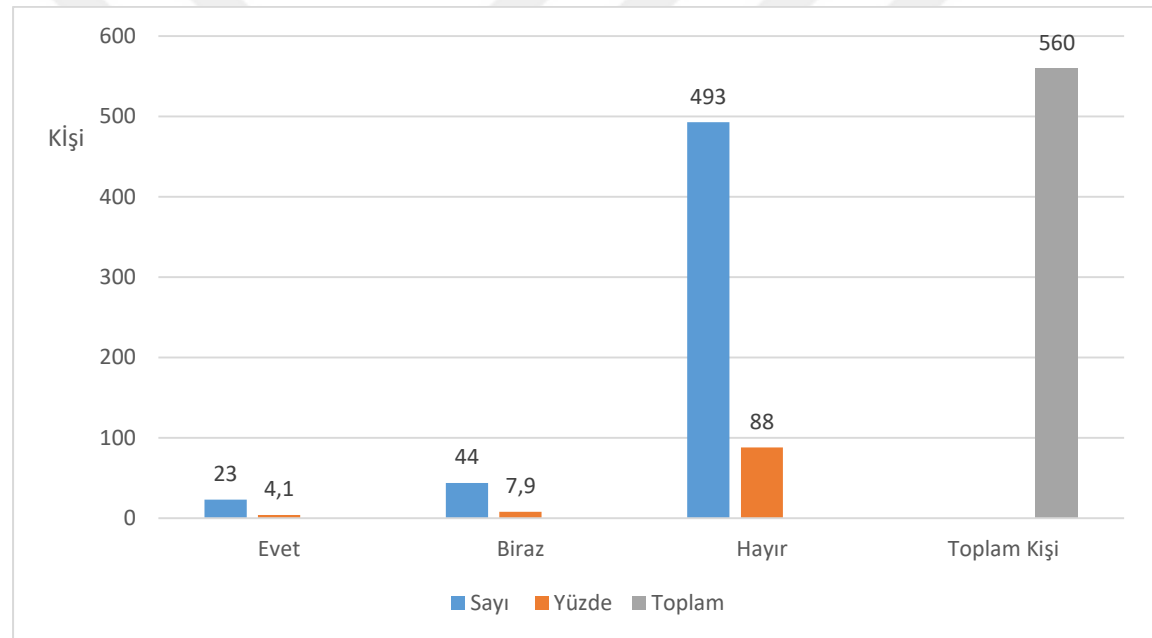
Araştırmaya katılan bireylerin %19,6’ sının Çerkezköy’e geldikten sonra ekonomik durumlarında olumlu değişim olmuşken, %28,1’inde biraz değişim olmuşken, %52,3’ ünde olumlu yönde hiçbir değişim olmamıştır.

Tablo 35.Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra İnandığı Değerlerdeki Değişime Göre Dağılımı

İnançlar	Sayı	Yüzde
Evet	23	4,1
Biraz	44	7,9
Hayır	493	88
Toplam	560	100

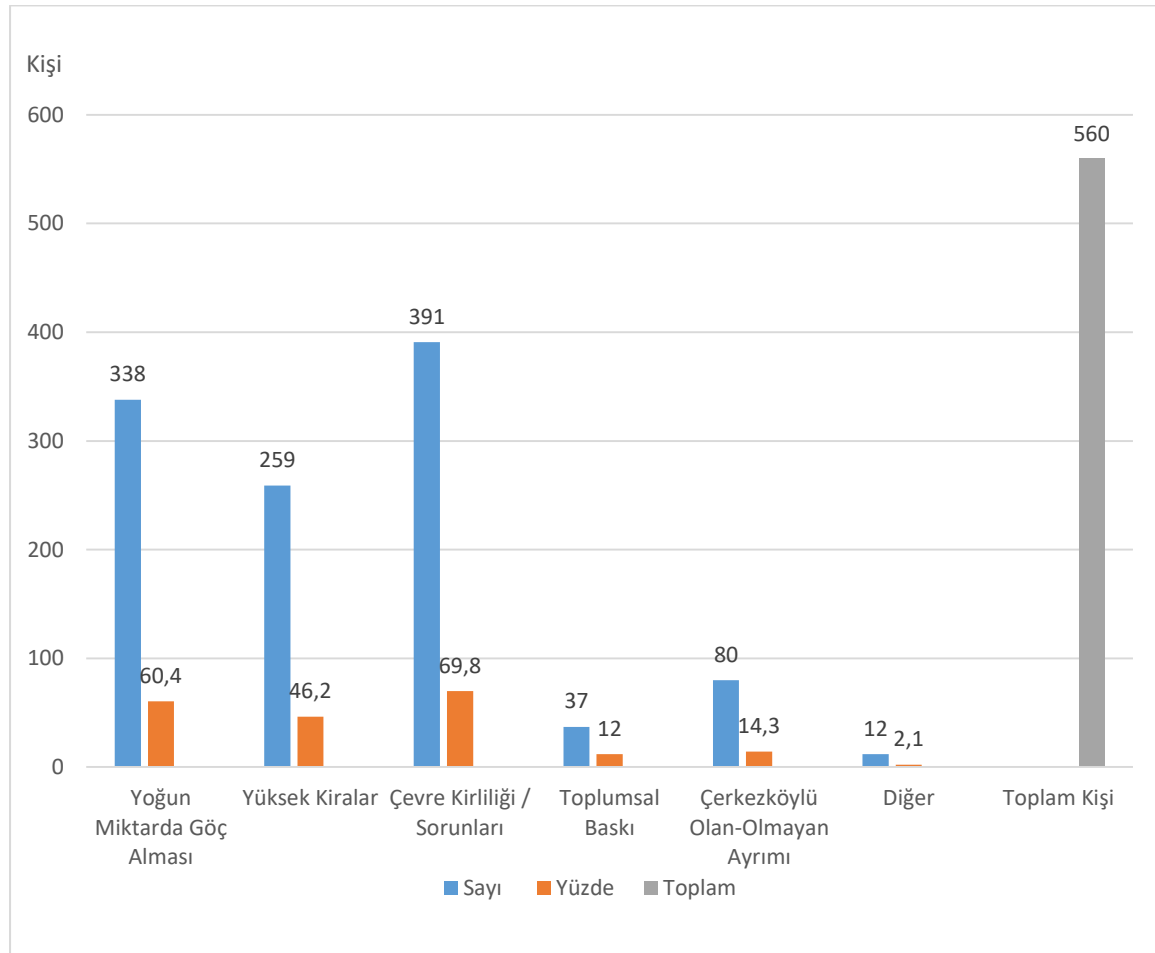
Araştırmaya katılan bireylerin %88’ lik gibi çoğunluğunun Çerkezköy’e geldikten sonra inançlarında bir değişim olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum bireylerin inanç dünyasının zamana, mekâna ve ekonomik değişimlere göre şekillenmediği, her şart ve koşulda benimsenen değerlere sahip çıktığının göstergesidir.

Grafik 28.Katılımcıların Çerkezköy’e Geldikten Sonra İnandığı Değerlerdeki Değişime Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan bireylerin %4,1’ inin Çerkezköy’ e geldikten sonra inançlarında değişim olmuşken, % 7,9’ unda biraz değişim söz konusudur. Ancak %88’lik kısmında ise inanç dünyasında hiçbir değişim söz konusu değildir.

Grafik 29. Katılımcıların Çerkezköy’de rahatsız oldukları Etkenlere Göre Dağılımı

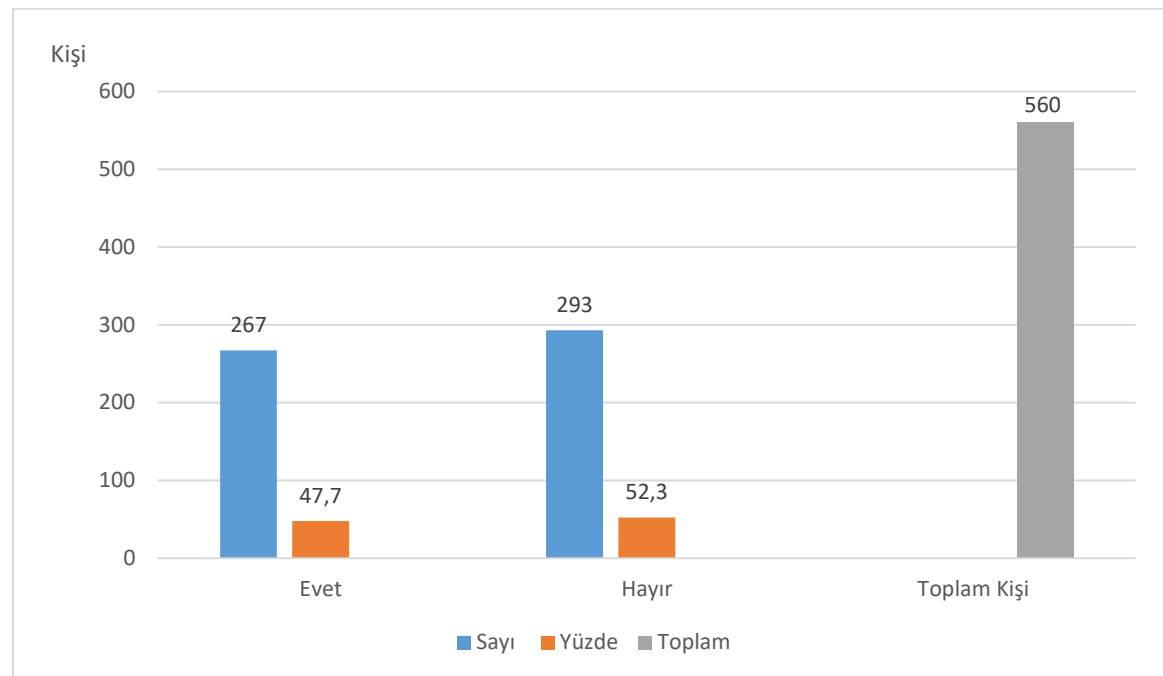
Araştırmaya katılan 560 kişiye sorulan ve birden fazla cevap hakkının verildiği, “Çerkezköyde sizleri rahatsız eden etkenler “ nelerdir sorusuna; 560 kişiden %60,4’lük bir oranla 338 kişi yoğun miktarda göç almasından dolayı, %46,2’lik bir oranla 259 kişi yüksek kiralardan dolayı, %69,8 ‘lik oranla 391 kişi çevre kirliliği ve sorunlarından dolayı, %12’lik bir oranla 37 kişi toplumsal baskıdan dolayı, %14,3’ lük bir oranla Çerkezköylü olan-olmayan ayrımının yapılmasından dolayı, %2,1’lik oranla 12 iki kişi diğer etkenlerden dolayı rahatsız oldukları belirtmişler. Bakıldığı zaman araştırmaya katılan bireylerin en çok rahatsızlık duyduğu konu Çevre kirliliği ve sorunları olduğu sonucu ortaya çıkmakta. Bu sonucun en önemli sebepleri ise sanayileşme ile birlikte artan fabrika sayıları ve nüfus artışına bağlı olarak motorlu kara taşıtlarının trafikteki sayısının hızlı bir şekilde artmasıdır. İkinci sırada karşımıza çıkan sorun ise, Çerkezköy’ün sanayileşme ve fabrika sayısının artmasından dolayı yoğun miktarda göç almasıdır. Üçüncü en önemli sorun olan yüksek kiraların ise en önemli nedeni, konuta olan talebin büyük çoğunluğunun kiralama ekseni olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 36.Katılımcıların Memlekete Geri Dönmeyi Düşünme Durumuna Göre Dağılımı

Memlekete Geri Dönmek İster misiniz?	Sayı	Yüzde
Evet	267	47,7
Hayır	293	52,3
Toplam	560	100

Araştırmaya katılan bireylerin memleketlerine geri dönmeyi düşünme yâda dönmeme konusunda yaklaşık bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonucuna göre memleketine geri dönmek isteyen bireylerin bu düşüncede olması neticesinde Çerkezköy ile bütünleşmeleri olumsuz yönde etkilenmektedir.

Grafik 30.Katılımcıların Memlekete Geri Dönmeyi Düşünme Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan bireylerin %47,7' si memleketine geri dönmeyi düşünenlerden, %52,3' ü ise memleketine geri dönmeyi düşünmeyenlerden oluşmaktadır. Geri dönmeyi düşünen bireyler için gerekli uygun şartların sağlanması halinde memleketlerine geri dönebileceklerini sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 37.Cinsiyet ile eğitim durumu Arasında İlişki

		Eğitim							
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	L.Üstü	Total	
Cinsiyet	Bay	Frekans	59	78	136	30	47	11	361
		Cinsiyet içinde %' si	16,3 %	21,6 %	37,7 %	8,3 %	13%	3,0 %	100 %
		Eğitimi durumu içinde %' si	49,2 %	72,2 %	72,7%	69,8 %	53,4 %	78,6 %	64,5%
		Toplam içinde %' si	10,5%	13,9%	24,3%	5,4%	8,4%	2,0%	64,5%
	Bayan	Frekans	61	30	51	13	41	3	199
		Cinsiyet içinde %' si	30,7%	15,1%	25,6%	6,5%	20,6%	1,5%	100% %
		Eğitimi durumu içinde %' si	50,8%	27,8%	27,3%	30,2%	46,6	21,4%	35,5
		Toplam içinde %' si	10,9%	5,4%	9,1%	2,3%	7,3%	,5%	35,5%
	Toplam	Frekans	120	108	187	43	88	14	560
		Cinsiyet içinde %' si	21,4%	19,3%	33,4%	7,7%	15,7%	2,5%	100,0%
		Eğitimi durumu içinde %' si	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %	100,0 %	100,0%
		Toplam içinde %' si	21,4%	19,3%	33,4%	7,7%	15,7%	2,5%	100,0%

Araştırmaya katılan bireylerden bay olanların %37,7'si (lise 136 kişi) lise mezunudur. Bayan olan katılımcıların ise % 30,7' si (61 kişi) ilkokul mezunu bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 38.Cinsiyet ve Eğitim Durumu Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,314E2a	40	,000
Likelihood Ratio	311,695	40	,000
Linear-by-Linear Association	14,861	1	,000
N of Valid Cases	560		

Eğitim seviyesine bağlı olarak tercih edilen mesleklerin farklılık göstermesi sebebiyle, katılımcıların eğitim seviyeleri ile meslek tercihi arasında istatistiksel olarak mutlak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 39.Eğitim Durumu İle Meslek Arasında İlişki

		Meslek										
		İşçi	Memur	Ticaret/ esnaf	Çiftçi	Öğrenci	Şoför	Serbest meslek	Emekli	İşsiz	Toplam	
Eğitim Durumu	İlkokul	Frekans	108	0	4	1	0	1	3	3	0	120
	Eğitim Durumu İçinde %'si	90,0 %	,0%	3,3%	,8%	,0%	,8%	2,5%	2,5%	,0%	100,0%	
	Meslek İçinde %'si	25,7 %	,0%	25,0%	50,0%	,0%	25,0%	18,8%	42,9%	,0%	21,4%	
	Toplam İçinde %'si	19,3 %	,0%	,7%	,2%	,0%	,2%	,5%	,5%	,0%	21,4%	
	Orta okul	Frekans	97	0	1	1	2	0	3	3	1	108
	Eğitim Durumu İçinde %'si	89,8 %	,0%	,9%	,9%	1,9%	,0%	2,8%	2,8%	,9%	100,0%	
	Meslek İçinde %'si	23,0 %	,0%	6,2%	50,0%	33,3%	,0%	18,8%	42,9%	100,0%	19,3%	
	Toplam İçinde %'si	17,3 %	,0%	,2%	,2%	,4%	,0%	,5%	,5%	,2%	19,3%	
	Lise	Frekans	169	5	6	0	2	3	2	0	0	187
	Eğitim Durumu İçinde %'si	90,4 %	2,7%	3,2%	,0%	1,1%	1,6%	1,1%	,0%	,0%	100,0%	
	Meslek İçinde %'si	40,1 %	5,7%	37,5%	,0%	33,3%	75,0%	12,5%	,0%	,0%	33,4%	
	Toplam İçinde %'si	30,2 %	,9%	1,1%	,0%	,4%	,5%	,4%	,0%	,0%	33,4%	
	Ön Lisans	Frekans	25	15	0	0	1	0	1	1	0	43
	Eğitim Durumu İçinde %'si	58,1 %	34,9%	,0%	,0%	2,3%	,0%	2,3%	2,3%	,0%	100,0%	
	Meslek İçinde %'si	5,9 %	17,2%	,0%	,0%	16,7%	,0%	6,2%	14,3%	,0%	7,7%	
	Toplam İçinde %'si	4,5 %	2,7%	,0%	,0%	,2%	,0%	,2%	,2%	0, %	7,7%	
	Lisans	Frekans	19	59	5	0	1	0	4	0	0	88
	Eğitim Durumu İçinde %'si	21,6 %	67,0%	5,7%	,0%	1,1%	,0%	4,5%	,0%	,0%	100,0%	
	Meslek İçinde %'si	4,5 %	67,8%	31,2%	,0%	16,7	,0%	25,0%	,0%	,0%	15,7%	
	Toplam İçinde %'si	3,4 %	10,5%	,9%	,0%	,2%	,0%	,7%	,0%	,0%	15,7%	
L. üstü	Frekans	3	8	0	0	0	0	3	0	0	14	
Eğitim Durumu İçinde %'si	21,4 %	57,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	21,4%	,0%	,0%	100,0%		
Meslek İçinde %'si	,7%	9,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	18,8%	,0%	,0%	2,5%		
Toplam İçinde %'si	,5%	1,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	,5%	,0%	,0%	2,5%		
Toplam	Frekans	421	87	16	2	6	4	16	7	1	560	
	Eğitim Durumu İçinde %'si	75,2 %	15,5%	2,9%	,4%	1,1%	,7%	2,9%	1,2%	,2%	100,0%	
	Meslek İçinde %'si	100, %0	100,0%	100,0%	100,0 %	100,0%	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam İçinde %'si	75,2 %	15,5%	2,9%	,4%	1,1%	,7%	2,9%	1,2%	,2%	100,0%	

Eğitim durumu ilkokul olan bireylerin %90'ı (108 kişi) işçi, %3,3' ü (4 kişi) esnaf olarak çalışmaktadır. Eğitimi durumu ortaokul olan bireylerinde % 89,8'i (97 kişi) işçi olarak çalışmaktadır. Eğitim durumu lisans olan bireylerin % 67'si (59 kişi) memur olarak, yüksek lisans olan bireylerin ise %57,1 (8 kişi) memur olarak çalışmaktadır.

Tablo 40.Eğitim Durumu ve Meslek Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,314E2a	40	,000
Likelihood Ratio	311,695	40	,000
Linear-by-Linear Association	14,861	1	,000
N of Valid Cases	560		

Eğitim seviyesine bağlı olarak tercih edilen mesleklerin farklılık göstermesi sebebiyle, katılımcıların eğitim seviyeleri ile meslek tercihi arasında istatistiksel olarak mutlak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 41. Meslek İle Gelir Arasında İlişki

		Gelir						
		1-1000	1001-2000	2001-3000	3001-4000	4001 +	Toplam	
Meslek	İşçi	Frekans	17	338	54	9	3	421
		Meslek İçinde %'si	4,0%	80,3%	12,8%	2,1%	,7%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	73,9%	93,4%	54,5%	17,3%	12,5 %	75,2%
		Toplam İçinde %'si	3,0%	60,4%	9,6%	1,6%	,5%	75,2%
	Memur	Frekans	1	6	29	37	14	87
		Meslek İçinde %'si	1,1%	6,9%	33,3%	42,5%	16,1 %	100,0%
		Gelir İçinde %'si	4,3%	1,7%	29,3%	71,2%	58,3 %	15,5%
		Toplam İçinde %'si	,2%	1,1%	5,2%	6,6%	2,5%	15,5%
	Ticaret/ Esnaf	Frekans	1	6	4	3	2	16
		Meslek İçinde %'si	6,2%	37,5%	25,0%	18,8%	12,5 %	100,0%
		Gelir İçinde %'si	4,3%	1,7%	4,0%	5,8%	8,3%	2,9%
		Toplam İçinde %'si	,2%	1,1%	,7%	,5%	,4%	2,9%
	Çiftçi	Frekans	0	1	1	0	0	2
		Meslek İçinde %'si	,0%	50,0%	50,0%	,0%	,0%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	,0%	,3%	1,0%	,0%	,2%	,4%
		Toplam İçinde %'si	,0%	,2%	,2%	,0%	,0%	,4%
	Öğrenci	Frekans	3	3	0	0	0	6
		Meslek İçinde %'si	50,0%	50,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	13,0%	,8%	,0%	,0%	,0%	1,1%
		Toplam İçinde %'si	,5%	,5%	,0%	,0%	,0%	1,1%
	Şoför	Frekans	0	2	2	0	0	4
		Meslek İçinde %'si	,0%	50,0%	50,0%	,0%	,0%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	,0%	,6%	2,0%	0, %	,0%	,7%
		Toplam İçinde %'si	,0%	,4%	,4%	0, %	,0%	,7%
Serbest Meslek	Frekans	1	4	5	1	5	16	
	Meslek İçinde %'si	6,2%	25%	31,2%	6,2%	31,2	100,0%	
	Gelir İçinde %'si	4,3%	1,1%	5,1%	1,9%	20,8 %	2,9%	
	Toplam İçinde %'si	,2%	,7%	,9%	,2%	,9%	2,9%	
Emekli	Frekans	0	1	4	2	0	7	

Tablo 41'in devamıdır.

	Meslek İçinde %'si	,0%	14,3%	57,1%	28,6%	,0%	100,0%
	Gelir İçinde %'si	,0%	,3%	4,0%	3,8%	,0%	1,2%
	Toplam İçinde %'si	,0%	,2%	,7%	,4%	0%	1,2%
İşsiz	Frekans	0	1	0	0	0	1
	Meslek İçinde %'si	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Gelir İçinde %'si	,0%	,3%	,0%	,0%	,0%	,2%
	Toplam İçinde %'si	,0%	,2%	,0%	,0%	,0%	,2%
Toplam	Frekans	23	362	99	52	24	560
	Meslek İçinde %'si	4,1%	64,6%	17,7%	9,3%	4,3%	100,0%
	Gelir İçinde %'si	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam İçinde %'si	4,1%	64,6%	17,7%	9,3%	4,3%	100,0%

Mesleği işçi olan katılımcıların %80,3'ü (338 kişi) aylık 1001-2000 tl gelir elde etmektedir. Memur olarak çalışan olan katılımcıların % 42,5' i (37 kişi) ise 3001-4000 TL kazanç elde etmektedir. Şoför ve emekli olarak çalışan katılımcılardan hiç kimse 4000 TL üstü kazanç elde etmemektedir.

Tablo 42. Meslek ile Gelir Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,380E2a	32	,000
Likelihood Ratio	284,571	32	,000
Linear-by-Linear Association	284,571	1	,000
N of Valid Cases	560		

Meslek ve elde edilen gelir arasında istatistiksel olarak mutlak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 43. Eğitim Durumu İle Gelir Arasındaki İlişki

		Gelir						
		1-1000	1001-2000	2001-3000	3001-4000	4001+	Toplam	
Eğitim Durumu	İlkokul	Frekans	7	96	13	3	1	120
		Eğitim Durumu İçinde %'si	5,8%	80,0%	10,8%	2,5%	,8%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	30,4%	26,5%	13,1%	5,8%	4,2%	21,4%
		Toplam İçinde %'si	1,2%	17,1%	2,3%	,5%	,2%	21,4%
	Ortaokul	Frekans	5	89	9	3	2	108
		Eğitim Durumu İçinde %'si	4,6%	82,4%	8,3%	2,8%	1,9%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	21,7%	24,6%	9,1%	5,8%	8,3%	19,3%
		Toplam İçinde %'si	,9%	15,9%	1,6%	,5%	,4%	19,3%
	Lise	Frekans	8	141	33	2	3	187
		Eğitim Durumu İçinde %'si	4,3%	75,4%	17,6%	1,1%	1,6%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	34,8%	39,0%	33,3%	3,8%	12,5%	33,4%
		Toplam İçinde %'si	1,4%	25,2%	5,9%	,4%	,5%	33,4%
	Ön Lisans	Frekans	0	22	15	5	1	43
		Eğitim Durumu İçinde %'si	,0%	51,2%	34,9%	11,6%	2,3%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	,0%	6,1%	15,2%	9,6%	4,2%	7,7%
		Toplam İçinde %'si	,0%	3,9%	2,7%	,9%	,2%	7,7%
	Lisans	Frekans	3	14	25	35	11	88
		Eğitim Durumu İçinde %'si	3,4%	15,9%	28,4%	39,8%	12,5%	100,0%
		Gelir İçinde %'si	13,0%	3,9%	25,3%	67,3%	45,8%	15,7%
		Toplam İçinde %'si	,5%	2,5%	4,5%	6,2%	2,0%	15,7%
Lisansüstü	Frekans	0	0	4	4	6	14	
	Eğitim Durumu İçinde %'si	,0%	,0%	28,6%	28,6%	42,9%	100,0%	
	Gelir İçinde %'si	,0%	,0%	4,0%	7,7%	25,0%	2,5%	
	Toplam İçinde %'si	,0%	0, %	,7%	,7%	1,1%	2,5%	

Tablo 43' ün devamıdır.

Toplam	Frekans	23	362	99	52	24	560
Eğitim Durumu İçinde %'si	4,1%	64,6%	17,7%	9,3%	4,3%	100,0%	
Gelir İçinde %'si	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Toplam İçinde %'si	4,1%	64,6%	17,7%	9,3%	4,3%	100,0%	

Öğrenim durumu ilköğretim olan katılımcıların %80,0'i (96 kişi) 1001-2000 TL gelir elde etmektedir. Lise mezunu olan katılımcıların %75,4'ü (141 kişi) 1001-2000 TL aylık gelir elde etmektedir. Lisans mezunu olan katılımcıların % 39,8'i (35 kişi) aylık 3001-4000 TL gelir elde etmektedir. Eğitim seviyesinin artmasına paralel olarak bireylerin gelirleri de artış göstermektedir.

Tablo 44.Eğitim Durumu ile Gelir Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,706E2a	20	,000
Likelihood Ratio	231,955	20	,000
Linear-by-Linear Association	153,849	1	,000
N of Valid Cases	560		

Öğrenim seviyesi arttıkça katılımcıların gelirlerinin de artması sebebiyle, Öğrenim durumu ile aylık gelir arasında istatistiksel olarak mutlak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 45. Eğitim Durumu İle Çocuk Sayısı Arasında İlişki

		Çocuk Sayısı				
Eğitim Durumu		1-2	3-4	5-6	Yok	Toplam
	İlkokul	Frekans	65	35	3	17
	Eğitim Durumu İçinde %'si	54,2%	29,2%	2,5%	14,2%	100,0%
	Çocuk Sayısı İçinde %'si	23,9%	53,8%	100,0%	7,7%	21,4%
	Toplam İçinde %'si	11,6%	6,2%	,5%	3,0%	21, %4
	Ortaokul	Frekans	60	15	0	33
	Eğitim Durumu İçinde %'si	55,6%	13,9%	,0%	30,6%	100,0%
	Çocuk Sayısı İçinde %'si	22,1%	23,1%	,0%	15,0%	19,3%
	Toplam İçinde %'si	10,7%	2,7%	,0%	5,9%	19,3%
	Lise	Frekans	99	11	0	77
	Eğitim Durumu İçinde %'si	52,9%	5,9%	,0%	41,2%	100,0%
	Çocuk Sayısı İçinde %'si	36,4%	16,9%	,0%	41,2%	33,4%
	Toplam İçinde %'si	17,7%	2,0%	,0%	13,8%	33,4%
	Ön Lisans	Frekans	11	3	0	29
	Eğitim Durumu İçinde %'si	25,6%	7,0%	,0%	67,4%	100,0%
	Çocuk Sayısı İçinde %'si	4,0%	4,6%	,0%	13,2%	7,7%
	Toplam İçinde %'si	2,0%	,5%	,0%	5,2%	7,7%
	Lisans	Frekans	30	1	0	57
	Eğitim Durumu İçinde %'si	34,1%	1,1%	,0%	64,8%	100,0%
	Çocuk Sayısı İçinde %'si	11,0%	1,5%	,0%	25,9%	15,7%
	Toplam İçinde %'si	5,4%	,2%	,0%	10,0%	15,7%
	Lisans Üstü	Frekans	7	0	0	7
	Eğitim Durumu İçinde %'si	50,0%	,0%	,0%	50,0%	100,0%
	Çocuk Sayısı İçinde %'si	2,6%	,0%	,0%	3,2%	2,5%
	Toplam İçinde %'si	1,2%	,0%	,0%	1,2%	2,5%

Tablo 45'in devamıdır.

Toplam	Frekans	272	65	3	320	560
Eğitim Durumu İçinde %'si	48,6%	11,6%	,5%	39,3%	100,0%	
Çocuk Sayısı İçinde %'si	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Toplam İçinde %'si	48,6%	11,6%	,5%	39,3%	100,0%	

Araştırmaya katılan katılımcılardan eğitim seviyesi ilkokul olan katılımcıların % 54,2'si (65 kişi) 1-2 iki çocuk sahibi, eğitim seviyesi ortaokul olan katılımcıların % 55,6'sı (60 kişi) 1-2 çocuk sahibi, eğitim seviyesi lise olan katılımcıların % 52,9'u (99 kişi) 1-2 çocuk sahibidir. Eğitim seviyesi ön lisans olan katılımcıların % 25,6'sı (11 kişi) 1-2 çocuk sahibi, eğitim seviyesi lisans olan katılımcıların %64,8 (57 kişi) bulunmamakta, eğitim seviyesi lisans olan katılımcıların %50'si (7 kişi) 1-2 çocuğa sahip iken %50' sinin (7 kişi) çocuğu bulunmamaktadır.

Tablo 46.Eğitim Durumu ile Çocuk Sayısı Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,156E2 ^a	15	,000
Likelihood Ratio	116,579	15	,000
Linear-by-Linear Association	50,695	1	,000
N of Valid Cases	560		

Eğitim seviyesi arttıkça katılımcıların çocuklarının sayısında bir azalma görüldüğünden Eğitim durumu ve çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak mutlak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 47.Eğitim Durumu İle Memlekete Geri Dönme İsteği Arasında İlişki

Geri Dönme İsteği					
		Evet	Hayır	Toplam	
Eğitim Durumu	İlkokul	Frekans	52	68	120
		Eğitim Durumu İçinde %'si	43,3%	56,7%	100,0%
		Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	19,5%	23,2%	21,4%
		Toplam İçinde %'si	9,3%	12,1%	21,4%
	Ortaokul	Frekans	48	60	108
		Eğitim Durumu İçinde %'si	44,4%	55,6%	100,0%
		Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	18,0%	20,5%	19,3%
		Toplam İçinde %'si	8,6%	10,7%	19,3%
	Lise	Frekans	84	103	187
		Eğitim Durumu İçinde %'si	44,9%	55,1%	100,0%
		Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	31,5%	35,2%	33,4%
		Toplam İçinde %'si	15,0%	18,4%	33,4%
Ön Lisans	Frekans	23	20	43	
		Eğitim Durumu İçinde %'si	53,5%	46,5%	100,0%
		Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	8,6	6,8	7,7%
		Toplam İçinde %'si	4,1%	3,6%	7,7%
Lisans	Frekans	51	37	88	
		Eğitim Durumu İçinde %'si	58,0%	42,0%	100,0%
		Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	19,1%	12,6%	15,7%
		Toplam İçinde %'si	9,1%	6,6%	15,7%
Lisansüstü	Frekans	9	5	14	
		Eğitim Durumu İçinde %'si	64,3%	35,7%	100,0%

Tablo 47'nin Devamıdır.

	Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	3,4%	1,7%	2,5%
	Toplam % 'si	1,6%	,9%	2,5%
Toplam	Frekans	267	293	560
	Eğitim Durumu İçinde %'si	47,7%	52,3%	100,0%
	Memleketinize Geri Dönme isteği İçinde %'si	100,0%	100,0%	100,0%
	Toplam % 'si	47,7%	52,3%	100,0%

Katılımcılardan ilkökul mezunu olan bireylerin %43,2'si (52 kişi) memleketine geri dönmek isteyen bireylerden oluşmaktadır. Eğitim seviyesi lisans mezunu olan bireylerin %58,0' ı (51 kişi) memleketine geri dönmek isteyen bireylerden oluşmaktadır. Eğitim seviyesi lisansüstü olan bireylerin %64,3' ü (9 kişi) memleketine geri dönmek isteyen bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 48. Eğitim Durumu ile Memlekete Geri Dönme İsteği Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,786a	5	,168
Likelihood Ratio	7,807	5	,167
Linear-by-Linear Association	6,285	1	,012
N of Valid Cases	560		

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim durumları ile geri dönme isteği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 49. Gelir İle Birikim Yapabilme Arasındaki İlişki

		Birikim Yapabilme			
Gelir			Evet	Hayır	Toplam
	1-1000	Frekans	2	21	23
		Gelir İçinde %'si	8,7%	91,3%	100,0%
		Birikim Yapabilme İçinde %' si	2,4%	4,4%	4,1%
		Toplam İçinde %'si	,4%	3,8%	4,1%
	1001-2000	Frekans	34	328	362
		Gelir İçinde %'si	9,4%	90,6%	100,0%
		Birikim Yapabilme İçinde %' si	40,0%	69,1%	64,6%
		Toplam İçinde %'si	6,1%	58,6%	64,6%
	2001-3000	Frekans	19	80	99
		Gelir İçinde %'si	19,2%	80,8%	100,0%
		Birikim Yapabilme İçinde %' si	22,4%	16,8%	17,7%
		Toplam İçinde %'si	3,4%	14,3%	17,7%
	3001-4000	Frekans	19	33	52
		Gelir İçinde %'si	36,5%	63,5%	100,0%
		Birikim Yapabilme İçinde %' si	22,4%	6,9%	9,3%
		Toplam İçinde %'si	3,4%	5,9%	9,3%
	4001 +	Frekans	11	13	24
		Gelir İçinde %'si	45,8%	54,2%	100,0%
		Birikim Yapabilme İçinde %' si	12,9%	2,7%	4,3%
	Toplam İçinde %'si	2,0%	2,3%	4,3%	
Toplam		Frekans	85	475	560
	Gelir İçinde %'si	15,2%	84,8%	100,0%	
	Birikim Yapabilme İçinde %' si	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam İçinde %'si	15,2%	84,8%	100,0%	

Araştırmaya katılan geliri 1 -1000 TL olan bireylerin % 91,3'ü (21 kişi) kazancı ile birikim yapamadığını belirtmiştir. Katılımcılardan geliri 1001-2000 TL olan bireylerin % 90,6.2'sı (328 kişi) kazancı ile birikim yapamadığını belirtmiş. Katılımcılardan geliri 2001-3000 TL olan bireylerin %80,8'i (80 kişi) kazancı ile birikim yapamadığını belirtmiş. Katılımcılardan geliri 3001-4000 TL olan bireylerin % 6,35'i (33 kişi) kazancı ile birikim yapamadığını belirtmiş. Katılımcılardan geliri 4000 TL üstü olan bireylerin % 54,2' si (13 kişi) kazancı ile birikim yapamadığını belirtmiştir.

Tablo 50. Gelir ile Birikim Yapabilme Arasındaki x2 Testi

Testler (Geçerli Ana Kütle N=560)	Değer	Serbestlik Derecesi	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	47,348a	4	,168
Likelihood Ratio	39,562	4	,167
Linear-by-Linear Association	44,360	1	,012
N of Valid Cases	560		

Katılımcıların gelir durumu fark etmeksizin büyük çoğunluğunun birikim yapamamasından dolayı, araştırmaya katılan bireylerin gelirleri ile birikim yapabilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmamızda esas itibariyle kentleşmenin önemli sebeplerinden biri olan göçün tarihsel süreci ele alınarak antik çağdan günümüze kadar olan süreçte ülkemiz ve dünya coğrafyasında bulunan diğer ülkelerde durumu incelenmiştir. Bu süre zarfında ülkemizde gerçekleşen göç hareketliliğinin toplumsal yapı üzerindeki etkisinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan ele alınarak, toplumsal düzene olan yansımaları ele alınmıştır. Çalışmamızda ülkemizde gerçekleşen göç hareketliliğinin ve buna bağlı olarak gerçekleşen kentleşmenin temel sebepleri olan, ekonomik, siyasal, teknolojik sebepler üzerinde araştırma yapılarak ortaya çıkan mevcut sonuçlar değerlendirmiştir. Özellikle kırdan kente yaşanan yoğun göç hareketliliği neticesinde kentleşme sürecinde çarpık kentleşme, gecekondulaşma, işsizlik, çevre sorunları gibi ortaya çıkan problemlerin önemi ve boyutları üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızda göç hareketliliği neticesinde doğabilecek sorunların önüne geçebilmek, çözüm önerilerini geliştirmek maksadıyla alınması gereken tedbirlerin önemi üzerinde durulmuş, siyasi iktidarlar tarafından beş yıllık kalkınma planlarında bu durum için alınması gereken tedbirlerin, uygulanması gereken yöntemlerin neler olduğu üzerinde durulmuştur. Özellikle kalkınma planlarının ülkemizde göç bağlı kentleşme sürecinde önemli bir yere sahiptir. Şöyle ki kalkınma planları çerçevesinde alınan kararlar, gerek şehirleşme gerekse kente gelen insanların adaptasyonu açısından çok önemlidir. Kalkınma planları, ülkemizde gerçekleşen göç ve kentleşme ile ilgili olarak alınan ve uygulanması gereken kararlar kapsadıkları dönemler itibariyle farklı özellikleri ve planları içinde barındırmaktadır. Kalkınma planlarında göç ve kentleşme ile ilgili olan bölümlerinde her bir planda farklılık olmasının en temel nedeni, karşılaşılan durum ve olaylara göre tedbirler alıp, daha sonraki dönemlerde bunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek hatta bu çerçevede daha sonra ortaya çıkabilecek durumlar ile ilgili öngörü sahibi olabilmektir. Böylelikle kalkınma planlarını başarılı bir şekilde hayata geçirilebilmesi planlanmaktadır.

Bakıldığı zaman ülkemizde, önceki dönemlerde kırdan kente göç sonucunda, kentleşme sürecinde bir takım sorunlar ile karşılaşmıştır. Özellikle alt yapı ve gecekondulaşma sorunu en temel sorunlardır. Bu sonucun ortaya çıkmasında yerel yönetimlerin, gerçekleşen göç hareketliliğinin hızına ayak uyduramaması, gerekeli tedbir ve denetimleri yapmamasının payı yüksektir. Burada merkezi yönetime büyük bir sorumluluk düştüğü için kalkınma planlarındaki tedbirler ve çözüm önerileri ile sorunlar çözülmeye çalışılmıştır.

Günümüzde teknolojinin gelişmene paralel olarak yerel yönetimler denetimlerini daha sıkı yapabilmektedir. Özellikle uydu takip sistemini kullanarak kaçak ve düzensiz yapılaşmaya karşı başarılı mücadele sergilenmektedir. Ayrıca, bürokratik açıdan da birbirini denetleyen mekanizmanın sağlıklı işlemesi diğer bir otokontrolün var olması, önemli bir denetim şeklidir. Şöyle ki belediye sınırları içinde ruhsatsız inşaat başlayamaması, biten inşaatlara yasal mevzuata uygun hale getirilmeden iskân alınamaması, iskân alınmayan binaya elektrik doğalgaz vs. gibi aboneliklerin açılmaması bu duruma örnektir.

Çalışmamızın amacı kapsamında ülkemizde yaşanan göç hareketliliğini ve buna bağlı kentleşme sürecini incelemek amacıyla Tekirdağ ilinin Çerkezköy ilçesinde göç ile gelen vatandaşlara yönelik anket çalışması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından ankette 25 soru sorulmuştur. Anket 560 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Göç ederek memleketlerinden ayrılan ve Çerkezköy' e gelerek daha iyi şartlarda hayatını devam ettirme umuduna sahip katılımcıların ankete vermiş olduğu cevaplar neticesinde, katılımcıların aslında beklentilerinin tam anlamıyla karşılık buluşunu söyleyemeyiz. Şöyleki daha iyi bir iş bulma umuduyla Çerkezköy' e göç eden bir birey aslında iş bulmakta sıkıntı çekmiyor ancak gelirlerinin Türkiye ortalamasının altında kalması ve hayat standartlarında meydana gelen değişim ile birlikte, gerek maddi anlamda gerekse yaşam kalitesi anlamında hayatında çok fazla değişiklik göremiyor.

Araştırma kapsamında Çerkezköy' e göçün daha çok ekonomik sebeplerden dayandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Sonuç itibarıyla göç etme sebebi olarak büyük oranla işsizlik başta gelmektedir.

Çerkezköy'e göçün önemli sebeplerinden bir diğeri akraba ve hemşehrilerinin burada bulunmasıdır. Başka bir ifade ile bireyler göç etmeden önce burada bulunan bağlatılarının varlığını göz önünde bulundurmışlardır. Bu durum göç eden bireylerin karşılaşması muhtemel sorunları en az sıkıntı ile üstesinden gelmek istemesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırma sonucunda çevre sorunları ve ulaşım ankete katılan katılımcıların belirttiği önemli sorunlardandır. Göç neticesinde artan nüfus ile birlikte gerekli önlemler ve tedbirler alınmayan yerel yönetim bu süreçte artan trafiğe çözüm bulamamakta ve her geçen gün artan trafik yoğunluğu Çerkezköy'de sorun olarak devam etmektedir. Sanayileşmenin hızlı bir şekilde devam ettiği Çerkezköy'de fabrikaların yerleşim yerlerinin içinde kalması neticesinde, gerek bacalarından çıkan zehirli gazlar gerekse de derelere bıraktıkları atık sularının çevre kirliliğine neden olması katılımcıları rahatsız etmektedir.

Çerkezköy' de göç' ün kentleşme üzerine diğer bir etkisi ise, artan nüfusun konut ihtiyacının karşılanabilmesi için yapılaşmanın apartman tarzında yüksek katlı binalardan oluşmasıdır. Dikey mimari şeklinde yapılaşma sonucunda ise apartman sakinleri arasında komşuluk ilişkilerinin gelişmemesi gibi sosyo-kültürel açıdan olumsuz sonuç ortaya çıkarmaktadır.

Çerkezköy'e gerçekleşen aşırı göç sonucu ortaya çıkan diğer önemli sorun ise, her ne kadar konut ihtiyacının karşılanması amacıyla apartman tarzında yapılaşma olsa bile bu durum konut sıkıntısını giderememiştir. Özellikle kiralık konut talebinin fazla olması sebebiyle, kira fiyatlarının yüksek olması sonucu ortaya çıkmaktadır.

Çalışmamız kapsamında araştırmaya katılan bireylerin eğitim seviyelerine baktığımızda bay olan katılımcıların bayan olan katılımcılara göre daha fazla öğrenim seviyesine sahip olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. İş tercihlerinde yine eğitim seviyesinin etkisi olduğunu görmekteyiz. Eğitim seviyesi arttıkça katılımcıların daha çok memur, serbest meslek gibi meslekleri tercih ettiklerini görmekteyiz.

Ayrıca araştırma neticesinde, eğitim seviyesi ve yapılan meslek ile elde edilen gelir arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki beden gücüne dayalı

yapılan iş sonucu elde edilen gelir, memuriyet gibi şahsi ilmi ve beceriyi içeren meslek sahibi katılımcıların elde etmiş olduğu gelirden azdır.

Katılımcıların nüfus planlamasında eğitim seviyesinin etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim seviyesi artıkça katılımcıların kariyerlerine önem vermesinden kaynaklı aile planlanmasına önem verdiğini görmekteyiz.

Araştırmaya katılan bireylerden, elde ettiği kazancı diğerinden fazla olan tasarrufa yönelerek birikim yapmaktadır. Bu gelir miktarı ile birikim yapabilmesi arasında doğru orantı olduğunun bir göstegesini olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızda, ülkemizde gerçekleşen göç olgusunun kentleşme üzerine olan etkisi üzerinde durulmuş ve bir takım sorun ve sonuçların varlığı tespit edilmiştir. Özellikle bu sorunların çözümü amacıyla gerek siyasi iktidarların gerekse de yerel yönetimlerin alması gerektiği bir takım önlem ve tedbirleri sıralayacak olursak;

- Ülkemizde gerçekleşen göç sebeplerinin bölgesel olarak analiz yapılması çok önem arz etmektedir. Şöyle ki ülkemizde göç sebepleri bölgeler arasında farklılıklar göstermektedir. Eğer bu sebepleri tespit eder, çözüm odaklı hareket ederek bireylerin ihtiyaç ve eksikleri giderebilir göçün önüne geçilebilir.
- Göç ile mücadelede ülkemizde planlı bir şekilde olmayan sadece mevcut durumu kurtarmaya yarayan günü birlik ve tutarsız yaklaşımlardan uzak stratejiler geliştirerek, göç-kentleşme sürecini en iyi şekilde yönetme imkânı bulunabilir.
- Kırdan kente göçü azaltmak için kırsal bölgelerin eksiklikleri giderilerek, şehrin insanlara cazip gelen imkânları ile reket edebilmesi sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimlerin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için yerinden yönetim anlayışının güçlenmesi, bunun içinde merkezi yönetimin, yerel yönetimlere yetki devri yapması gerekmektedir.
- Tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi, gerekli desteklerin çiftçilere sağlanması şeklinde devlet tarafından sübvasyonlar yapılarak göçün önüne geçilebilir.
- Her bölgenin yerel ürünlerine paralel olarak sanayi kuruluşlarının kurulması için gerekli teşvik ve muafiyetlerin devlet tarafından sağlanması gerekmektedir.
- Kentleşme açısından özellikle yerel yönetimler hizmet sıralamasında özellikle altyapı hizmetlerine öncelik vermek şartıyla diğer hizmetleri sağlamalıdır. Şöyle ki alt yapısı tam ve hazır olmayan bir yerleşim bölgesinde üst yapının oluşturulması ileride önüne geçilemeyecek sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilir.
- Planlı şehirleşme anlayışının hâkim olduğu bir yerel yönetim de ulaşım hizmetleri kontrol altına alınması gereken en önemli hizmettir. Özellikle artan nüfusla birlikte ulaşım araçlarının artması trafik sıkışıklığı, çevre ve gürültü kirliliğine sebep olmaktadır. Bu sorunları en aza indirebilmek için toplu taşıma imkânlarını artırmak ve özellikle hafif raylı taşımacılığın şehir içi ulaşımında her bölgeye sunulması gerekmektedir.

Yukarıda bahsetmiş olduğum öneriler çerçevesinde gerekli önlemler alınır, gerekli hassasiyet ile konulara yaklaşılsa, ülkemizde kırdan kente var olan göç hareketliliği neticesinde ortaya çıkan sorunların çözüleceği ve bireylerin kentlere daha çabuk bir şekilde uyum sağlayacağı kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- Akan, Y. ve İ. Arslan. (2008), *Göç Ekonomisi*, Bursa: Ekin Basın Yay.
- Akkaya, Y. (2002), “Göç, Yoksulluk ve Kentsel Şiddet”, (Ed.) ÖZDEK, Yasemin, *Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları*, (203-215), Ankara: TODAİE Yay.
- Aslanoğlu, Rana A. (2000), *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*, Bursa : Ezgi Kitabevi,.
- Babuş, F. (2006), *Osmanlı’ dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Göç Ve İskan Siyaseti Ve Uygulamaları*, İstanbul: Ozan Yay.
- Bağlı, M. ve A. Binici; (2005), *Kentleşme Tarihi ve Diyarbakır Kentsel Gelişimi*, Ankara: Bilim Adamı Yay.
- Bal, H. (1999), *Kent Sosyolojisi*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Balcıoğlu, İ. (2007), *Sosyal ve Psikolojik Açından Göç*, İstanbul: Elit Kültür Yay.
- Baran, T. (1976), *Ekonomik Gelişme ve Nüfus*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yay.
- Belgin, E. (1994), “Gürültünün İnsan Sağlığına Etkileri”, Kent ve Gürültü Sempozyumu 30 Mayıs 1994, Ankara Valiliği Sosyal Çevre Koruma Vakfı Yayını, No 2.
- Çakır, S. (2007), *Kentleşme ve Gecekondu Sorunu*, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Çevik, Ö. (2005), *Arkeolojik Kanıtlar Işığında Tarihte İlk Kentler ve Kentleşme Süreci*, İstanbul: Arkeoloji Sanat Yay.
- Çobanoğlu, Z. (1996), *Konut Sağlığı*, Ankara, Somgür Yayınevi.
- Dedeoğlu S. ve Gökmen Ç.Ekiz, (2011), *Göç ve Sosyal Dışlanma*, Ankara: Efil Yay.
- Erkan, R. (2010), *Kentleşme ve Sosyal Değişme*, Ankara: Bilimadamı Yay.
- Erman, T. (2002), Mekânsal Kümelenme, Siyaset ve Kimlik, (Ed.) DİKMEN, Ahmet Alpay, *Kentleşme, Göç ve Yoksulluk* içinde (1-18). Ankara: İmaj Yay.
- Ersel, B. (2002). Türkiye’den Yurt Dışına İşçi Göçü Akımı ve Ortaya Çıkardığı Sosyal Politika Sorunları, (Ed.) DİKMEN, Ahmet Alpay, *Kentleşme, Göç ve Yoksulluk* içinde (55-80). Ankara: İmaj Yayıncılık,.
- Faroqhi, S. (2014), *Osmanlı’ da Kentler Ve Kentliler*, Çev., Neyyir Berktaş, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay,.
- Hurma, H. ; (2003), *Türkiye’ de Kentleşme Ve Göç Olgusunun Siyasal Katılıma Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Görmez, K. (1997), *Kent ve Siyaset*, Ankara : Gazi Kitabevi.
- Günlü, R. (2002), “Türkiye’ de Kentsel Değişimler ve Siyasal Bilinç”, Editör: DİKMEN, Alpay A., *Kentleşme, Göç ve Yoksulluk*, içinde (. 269-312) Ankara: İmaj Yay.
- Işık, O. ve M. Melih Pınarcıoğlu; (2015), *Nöbetleşe Yoksulluk*, İstanbul: İletişim Yay,.
- İspir, G.Eyüp, *Kentleşme, Metropolitan Alan ve Yönetimi*, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:185, Ankara, 1982.
- Karpuzcu, M. (1995), “Çevre Kirlenmesi Ekonomisi ve Toplum” , *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl:1, Sayı:5, Temmuz-Ağustos, s.339
- Kef, E. (2010), *Türkiye’ de Yaşanan Göç Olgusunun Kentleşme Üzerindeki Yansımaları (Sosyo- Ekonomik*

- Yaklaşım*), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Keleş, R. (1998), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2013), *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. ve B. Ertan; (2002), *Çevre Hukukuna Giriş*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keser, İ. (2011), *Göç ve Zor*, Ankara: Ütopya Yay.
- Kıray, M. (1998), *Kentleşme Yazıları*, Ankara: Bağlam Yay.
- Kırkpınar, L. (2001), *Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Kadın*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay.
- Kurban, S. (2012), *Göç*, Ankara: Phoenix Yay.
- Kurt, H. (2003), *Türkiye’de Kent-Köy Çelişkisi*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Mazı, F. (1997), *Sosyo- Ekonomik Statü ve Kentlileşme İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması: Sivas Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mengi, A. (2007), *Kent ve Politika, Antik Kentten Dünya Kentine*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Mumford, L. (2007), *Tarih Boyunca Kent*, Çev., TOSUN, Tamer ve Güral Koca, İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Okutan, H. (1993), *Hava Kirliliği Kaynakları ve Kontrolü*, 1. Baskı, Tübitak, Gebze: Marmara Araştırma Merkezi Matbaası, Kocaeli.
- Ortaylı, İ. (1995), *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul: Hil Yayın,
- Ökmen, M. *Türkiye’de Kentleşme Sorunları ve Sivas Örneği*, Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özer, İ. (2004), *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Pusch, B. (2011), *Yabancı Ülkelerde Edinilmiş Bilgi ve Becerilerin Türkiye İş Gücü Piyasasında Değerlendirilmesi*, Editörler: SCHITTENHELM, K., A.M Nohl, O. Schmidtke ve A. Weib, Göç ve Kültürel Sermaye, Çev., Türkis Noyan, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Şenyapılı, T. (1986), “ 1960-1970 Yılları Arasında Kent Planlama Araştırmalarının Gelişimi”, *Türkiye’ de Sosyal Araştırmaların Gelişimi*, Ankara: TSBD
- Tezcan, T. (2011), *Gebze, Küçük Türkiye’nin Göç Serüveni*, İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Tekeli, İ. (2011), *Göç ve Ötesi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yay.
- Tekeli, İ. Ve L. Erder. (1978), *İç Göçler*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yay.
- Tümertekin, E. ve N. Özgüç; (1998), *Beşeri Coğrafya*, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Turna, N. (2013), *19. Yy. ’ den 20. Yy. ’ ye Osmanlı Topraklarında Seyahat, Göç Ve Asayiş Belgeleri Mürur Belgeleri*, İstanbul: Kaknüs Yay.
- Türkdoğan, O. (2006), *Türkiye’ de Köy Sosyolojisi*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yay.
- Uğurlu, Ö., N. Ş. Pıncarioğlu, A. Kandak ve M. Şiriner. (2010). *Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları* İstanbul: Örgün Yay.
- Yörükân, T. (2006), *Gecekondu Ve Gecekondu Bölgelerinin Sosyo- Kültürel Özellikleri*, Ankara: Nobel Yay.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/degiskenlerUzerindenSorgula.do?durum=acKapa&menuNo=168&altMenuGoster=1&secilenDegiskenListesi=#> Erişim tarihi: 04 Nisan 2019

<http://cerkezkoytso.org.tr/uploads/docs/cerkezkoy.pdf> Erişim Tarihi: 03 Aralık 2018

<http://www.cerkezkoy.bel.tr/cerkezkoy/cografya/> Erişim Tarihi: 03 Aralık 2018

<http://www.cerkezkoy.bel.tr/cerkezkoy/tarih/> Erişim Tarihi: 03 Aralık 2018

http://www.turkiyerehberi.com/%C3%87erkezk%C3%B6y%20%C4%B0klimi_2403_icerikler.html Erişim Tarihi: 03 Aralık 2018

EKLER

EK- 1 ANKET FORMU

- 1) Cinsiyetiniz?
Bay () Bayan ()
- 2) Yaşınız?
15-25 () 26-45 () 46-55 () 56-65 () 65+ ()
- 3) Medeni Durumunuz?
Evli () Bekâr ()
- 4) Eğitim Durumunuz?
İlkokul () Ortaokul () Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()
- 5) Mesleğiniz?
İşçi () Memur () Ticaret/Esnaf () Çiftçi () Öğrenci () Şoför ()
Serbest Meslek () Emekli () İşsiz ()
- 6) Geliriniz?
1-1000 () 1001-2000 () 2001-3000 () 3001-4000 () 4000 + ()
- 7) Ailenizde kaç kişi çalışıyor?
1 () 2 () 3 () 4 () 5+ ()
- 8) Göç Etme Nedeniniz?
İşsizlik () Görev Gereği () İklim Şartları () Çocuk Eğitimi ()
Ticaret () Aile ve Köy İçi Anlaşmazlıklar () Can Güvenliği () Diğer ()
- 9) Kaç Çocuğunuz Var?
1-2 () 3-4 () 5-6 () 6' dan dan fazla () Yok ()
- 10) Kaç Yıl Önce Göç Ettiniz?
0-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21-30 ()
- 11) Göç Ettiğiniz Merkez?
Köy () İlçe () İl ()
- 12) Çerkezköy' e göç etme kararınızı nasıl verdiniz?
Akraba ve Hemşeri bulunması () İklim ve Konum () Ticaret ()
İş Bulma Umudu () Daha İyi Bir Yaşam () Diğer ()
- 13) Çerkezköy'e gelmeden önce ne iş yapıyordunuz?
Boşta geziyordum () Zanaatkârdım () Memur () Çiftçiydim ()
İşçi () Diğer ()
- 14) Kazancınız ile birikim yapabiliyor musunuz?
Evet () Hayır ()
- 15) Şimdiki işinizde memnun musunuz?
Memnunum ()
Kararsızım, elimden başka bir iş gelmiyor ()
Kararsızım, daha iyi bir iş arıyorum ()
Memnun değilim elimden başka bir iş gelmiyor ()
Memnun değilim başka bir iş arıyorum ()
- 16) Herhangi bir taşınmaza sahip misiniz?

Evet () Hayır ()

17) Oturduğunuz ev size mi ait?

Evet, () Hayır () Lojman ()

18) Oturduğunuz ev tipi nedir?

Müstakil () Apartman Dairesi () Diğer ()

19) Çerkezköy de şehirleşme biçiminden memnun musunuz?

Evet () Hayır ()

20) Çerkezköy de ulaşım imkânlarından memnun musunuz?

Evet () Hayır ()

21) Çerkezköy de sosyal imkânlar yeterli mi?

Evet () Hayır ()

22) Yerel yönetim hizmetlerinden memnun musunuz?

Evet () Hayır ()

23) Çerkezköy'e geldikten sonra hayatınızda neler değişti?

	Evet	Biraz	Hayır
Fikirler	()	()	()
Hayat Tarzım	()	()	()
Siyasi görüşüm	()	()	()
Konuşmam-Şivem	()	()	()
Ekonomik Durumum olumlu yönde	()	()	()
İnançlarım	()	()	()

24) Çerkezköy'de sizi rahatsız eden neler vardır? Birden fazla cevap verebilirsiniz.

Yoğun miktarda göç alması () Yüksek kiralar ()

Çevre kirliliği /sorunları () Toplumsal Baskı ()

Çerkezköylü olan/olmayan ayrımının yapılması () Diğer (Belirtiniz) ()...

25) Tekrar memleketinize geri dönmek ister misiniz?

Evet () Hayır ()

ÖZGEÇMİŞ

Yavuz KILIÇ, 1987 yılında Kocaeli'nin İzmit ilçesinde doğdu. 2005 yılında Kocaeli Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu yönetimi Bölümünde lisans eğitime başlamış, 2009 yılında tamamlamıştır. 2016 yılında Anadolu Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Adalet bölümünü ve Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Tezsiz Yüksek Lisans Programını tamamlamıştır. 2011 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde Yüksek lisans eğitime başlamış olduğu işbu tez çalışmasını Mayıs 2019'da tamamlamıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı'nda Vergi Dairesi Müdür Yardımcısı olarak görev yapan KILIÇ evli ve bir çocuk babasıdır.

